UCHWAŁA NR 0150/XLIII/831/06

RADY MIASTA TYCHY

z dnia 23 lutego 2006 r.

w sprawie przyjęcia
Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Tychy

Na podstawie art. 18 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001r. nr 142, poz. 1591 z późn. zm., na wniosek Prezydenta Miasta Tychy, po zaopiniowaniu przez Komisję Inicjatyw Lokalnych i Ładu Przestrzennego oraz Komisję Infrastruktury Miejskiej i Ochrony Środowiska,

Rada Miasta Tychy uchwala:

§ 1

Przyjąć Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Tychy, stanowiący załącznik do uchwały, celem pozyskania środków strukturalnych w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego.

§ 2

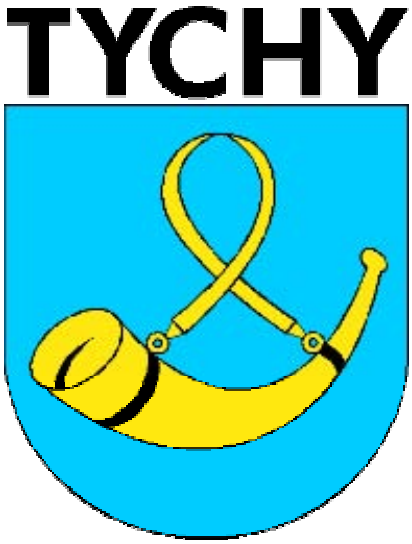
Za wykonanie uchwały odpowiedzialny jest Prezydent Miasta Tychy.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Wiceprzewodniczący
Rady Miasta Tychy

dr Michał Gramatyka

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI MIASTA TYCHY

2006 ROK

Rada Miasta Tychy

Spis treści

CZĘŚĆ I 3

WPROWADZENIE 4

I. DOKUMENTY STRATEGICZNE DOTYCZĄCE ROZWOJU MIASTA I REGIONU 6

1. Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000 – 2015 6

2. Strategia rozwoju miasta Tychy: „Tychy 2013" 7

3. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Tychy 8

4. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta Tychy 8

5. Strategia rozwiązywania problemów społecznych w Tychach na lata 2003 – 2007 8

II. DIAGNOZA STRATEGICZNA – USTALENIE ŹRÓDEŁ I CHARAKTERU KLUCZOWYCH PROBLEMÓW W ZAKRESIE REWITALIZACJI 9

1. Historia miasta 9

2. Strefy ochrony konserwatorskiej 10

3. Ochrona środowiska 14

4. Gospodarka gruntami 30

5. Osiedla mieszkaniowe 31

6. Drogi 40

7. Sfera społeczna 41

7.1. Struktura demograficzna i społeczna 41

7.2. Bezpieczeństwo publiczne 44

7.2.1. Przestępczość kryminalna 46

7.2.2. Przemoc domowa 49

7.3. Pomoc społeczna 50

7.3.1. Uzależnienia 56

7.3.2. Niepełnosprawność 60

7.3.3. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych 61

7.3.4. Ludzie starsi 63

7.3.5. Bezdomność 63

8. Sfera gospodarcza 65

8.1. Bezrobocie 65

8.2. Uwarunkowania gospodarcze 67

9. Jakość życia w mieście 69

III. ANALIZA SWOT 71

CZĘŚĆ II 72

I. ZAŁOŻENIA PROGRAMU REWITALIZACJI 73

1. Uwarunkowania formalne 73

2. Dofinansowanie 76

3. Beneficjenci końcowi 76

4. Okres realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Tychy 77

5. Polityka miasta w zakresie rewitalizacji 77

6. Zasięg terytorialny rewitalizowanych obszarów 80

II. CELE I DZIAŁANIA LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI MIASTA TYCHY..... 84

III. PLANOWANE PROJEKTY DO REALIZACJI W REWITALIZOWANYCH OBSZARACH W LATACH 2005-2006 I LATACH NASTĘPNYCH 87

1. Zrealizowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne w ostatnich latach i ich powiązanie z planowanymi projektami 87

2. Kontynuacja działań rewitalizacyjnych w mieście - planowane projekty do realizacji w latach 2005-2006 i następnych 89

3. Karty projektów..... 94

IV. PLAN FINANSOWY REALIZACJI ZADAŃ..... 125

V. SYSTEM WDRAŻANIA LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI MIASTA TYCHY 127

VI. AKTUALIZACJA I MONITOROWANIE LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI MIASTA TYCHY 128

BIBLIOGRAFIA..... 131

CZĘŚĆ I

WPROWADZENIE

<u>Rewitalizacja</u> definiowana jest jako proces przemian przestrzennych, społecznych i ekonomicznych w zdegradowanych dzielnicach miast, przyczyniający się do poprawy jakości życia mieszkańców, stanu środowiska naturalnego i kulturowego, przywrócenia ładu przestrzennego oraz ożywienia gospodarczego i odbudowy więzi społecznych.

Lokalny Program Rewitalizacji stanowi podstawę do ubiegania się o dofinansowanie realizacji projektów z funduszy strukturalnych w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego – Priorytet 3. „Rozwój Lokalny", działanie 3.3. „Rewitalizacja obszarów miejskich, poprzemysłowych i powojskowych", poddziałanie 3.3.1. „Rewitalizacja obszarów miejskich".

W ramach tego poddziałania wspierane będą projekty, wynikające ze zintegrowanych programów rewitalizacji społeczno-gospodarczej, przestrzennej i funkcjonalnej zdegradowanych: dzielnic, zespołów mieszkaniowych w miastach, (szczególnie na obszarach zagrożonych lub dotkniętych zjawiskami patologii społecznej) w celu:

- tworzenia w zdegradowanych dzielnicach warunków lokalowych i infrastrukturalnych dla rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości, działalności kulturalnej i edukacyjnej, w tym mających za zadanie podniesienie kwalifikacji mieszkańców terenów zagrożonych wykluczeniem społecznym (priorytetowo będą traktowane projekty mające znaczenie dla rozwoju gospodarczego),
- porządkowania „starej tkanki" urbanistycznej poprzez odpowiednie zagospodarowywanie pustych przestrzeni w harmonii z otoczeniem,
- renowacji zabudowy budynków w tym obiektów infrastruktury społecznej,
- renowacji budynków o wartości architektonicznej i znaczeniu historycznym, znajdujących się na rewitalizowanym terenie oraz ich adaptacja na cele: gospodarcze, społeczne i kulturalne,
- poprawy funkcjonalności struktury ruchu kołowego, ruchu pieszego i estetyki przestrzeni publicznych,
- przebudowy i remontów publicznej infrastruktury związanej z rozwojem funkcji turystycznych, rekreacyjnych, kulturalnych i sportowych, połączonych z działalnością gospodarczą,
- tworzenia stref bezpieczeństwa i zapobiegania przestępczości w zagrożonych patologiami społecznymi obszarach miast.

Ważny element tego poddziałania stanowi pobudzenie aktywności środowisk lokalnych i stymulowanie współpracy na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego oraz przeciwdziałanie

zjawisku wykluczenia społecznego w zagrożonych patologiami społecznymi obszarach miast poprzez szybszy wzrost gospodarczy i wzrost zatrudnienia.

Tychy są miastem o zróżnicowanym charakterze przestrzennym i funkcjonalnym. Istniejąca struktura osiedlowa decydująco wpływa na kształt przestrzenny miasta, jak i jego odbiór zewnętrzny i wewnętrzny. W krajobrazie śródmieścia wyraźnie widoczny jest podział na dwie części wyznaczony przebiegiem linii kolejowej:

- część północną o ukształtowanej przestrzeni miejskiej w formie ulic, pierzei, placów, skwerów, parków, skali zabudowy do V kondygnacji,
- część południową z charakterystycznymi szerokimi arteriami komunikacyjnymi, monokulturą osiedlową wielorodzinną o niskim poziomie technicznym i brakach w zagospodarowaniu wnętrz osiedlowych.

Wiele osiedli wymaga rewitalizacji, poprawy ich wewnętrznej struktury przestrzennej, kreowania warunków zamieszkania o wysokiej wartości.

Przedstawiony Program jest kontynuacją działań rewitalizacyjnych podejmowanych od kilku lat na terenie miasta i spełnia wymogi konsultacji społecznych na etapie ustalania działań priorytetowych, realizacji oraz oceny. Jako opracowanie o charakterze otwartym wymagać będzie stałej weryfikacji treści i wprowadzania modyfikacji pod wpływem zachodzących zmian w uwarunkowaniach wewnętrznych i zewnętrznych oraz zgodnie z potrzebami społeczności lokalnej.

W niniejszym opracowaniu zwrócono szczególną uwagę na aspekty związane ze środowiskiem naturalnym, istotnym dla zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego miasta Tychy.

Zasadniczym celem działań podejmowanych przez miasto w ramach rewitalizacji jest ożywienie gospodarcze i społeczne oraz zwiększenie potencjału turystycznego i nadanie terenom zdegradowanym nowych funkcji społeczno-gospodarczych.

Podjęcie prac nad sporządzeniem Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Tychy wynikało również z konieczności podjęcia rewaloryzacji urbanistycznej w rozumieniu wsparcia kompleksowych działań technicznych, poprawiających funkcjonalność i poziom życia w tyskich blokowiskach.

Prace nad niniejszym Programem Rewitalizacji będą kontynuowane, a sam Program aktualizowany w miarę pozyskiwania nowych informacji i ujawniania się nowych okoliczności warunkujących jego realizację.

I. DOKUMENTY STRATEGICZNE DOTYCZĄCE ROZWOJU MIASTA I REGIONU

1. Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000 – 2015

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Tychy jest spójny z niżej wymienionymi priorytetami i celami działań Województwa Śląskiego zawartymi w Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000 – 2015, przyjętej uchwałą nr 1/24/1/2000 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 25 września 2000 roku:

Priorytet A:
Wzrost wykształcenia mieszkańców oraz rozwój ich zdolności adaptacyjnych dla zmian społecznych i gospodarczych

Cel strategiczny C_1:
Przeprofilowanie i rozbudowa systemu szkolnictwa średniego i wyższego,

Cel strategiczny C_2:
Rozszerzenie skali i zasięgu przekwalifikowań zawodowych i rozszerzenie dokształcania zawodowego,

Priorytet B:
Wzmacnianie solidarności i więzi międzyludzkich, poprawa stanu zdrowia oraz bezpieczeństwa socjalnego i publicznego mieszkańców

Cel strategiczny C_2:
Zróżnicowanie i poprawa ofert oraz stworzenie warunków dla rozwoju sportu i rekreacji,

Cel strategiczny C_3:
Zbudowanie zintegrowanego systemu pomocy społecznej,

Cel strategiczny C_6:
Poprawa warunków mieszkaniowych,

Cel strategiczny C_7:
Wzmocnienie trwałości rodziny, wspieranie jej rozwoju, wyrównywanie szans różnych typów rodzin, a także aktywizacja i integracja społeczności lokalnych na rzecz wzmacniania rodzin,

Priorytet D:
Rozbudowa oraz unowocześnienie systemu transportowego i komunikacyjnego

Cel strategiczny C_1:
Zwiększenie dostępności komunikacyjnej regionu,

Cel strategiczny C_2:
Udrożnienie i integracja układu komunikacyjnego regionu

Priorytet E:
Wzrost innowacyjności i konkurencyjności gospodarki, w tym małych i średnich przedsiębiorstw

Cel strategiczny C_5:

Zwiększenie atrakcyjności turystycznej regionu,

Priorytet F:
Poprawa jakości środowiska przyrodniczego i kulturowego, w tym zwiększenie atrakcyjności terenu

Cel strategiczny C_5:
Zagospodarowanie centrów miast

Cel strategiczny C_6:
Przebudowa starych dzielnic zdegradowanych lub przeludnionych

2. Strategia rozwoju miasta Tychy: „Tychy 2013”

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Tychy jest spójny z niżej wymienionymi priorytetami i celami zawartymi w Strategii rozwoju miasta Tychy: „Tychy 2013”, przyjętej uchwałą nr 0150/XIV/270/03 Rady Miasta Tychy z dnia 27 listopada 2003 roku:

Priorytet A:
Rozwój przedsiębiorczości i konkurencyjności miasta

Cel strategiczny C_{A1}:
Wzrost udziału w strukturze gospodarki miasta działalności kreujących wysoką wartość dodaną,

Cel strategiczny C_{A2}:
Wzrost ilości małych i średnich przedsiębiorstw oraz zatrudnienia w sektorze usług rynkowych,

Priorytet B:
Rozwój społeczeństwa informacyjnego i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

Cel strategiczny C_{B1}:
Osiągnięcie standardów edukacyjnych umożliwiających mieszkańcom dostęp do międzynarodowych rynków pracy,

Cel strategiczny C_{B2}:
Osiągniecie pełnej dostępności do miejskiego systemu edukacji,

Priorytet C:
Rozwój infrastruktury ochrony środowiska miejskiego

Cel strategiczny C_{C1}:
Osiągnięcie europejskich standardów w zakresie ochrony środowiska,

Cel strategiczny C_{C2}:
Wzrost standardu obsługi mieszkańców i użytkowników miast.

3. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Tychy

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Tychy, przyjęte uchwałą nr 0150/III/40/02 Rady Miasta Tychy z dnia 18 grudnia 2002 roku, zmienione uchwałą nr 0150/XXXIII/622/05 z dnia 3 marca 2005 roku, określa politykę przestrzenną miasta, która zmierza w szczególności do zapewnienia:

- realizacji zasad zrównoważonego rozwoju w postaci zmian zagospodarowania przestrzennego,
- możliwości rozwoju aktywności gospodarczej mieszkańców gminy oraz przedsiębiorstw, przy jednoczesnym zapewnieniu ochrony osób trzecich,
- ekonomicznej efektywności realizacji zadań publicznych, zwłaszcza oszczędności w kosztach realizacji infrastruktury komunalnej, jaką można osiągnąć przez właściwe planowanie urbanistyczne,
- wzrostu kapitału urbanistycznego, będącego źródłem dochodów budżetu gminy,
- ładu i harmonii w strukturze użytkowania oraz zagospodarowania przestrzeni.

4. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta Tychy

Rada Miasta Tychy w dniu 25 marca 2004 roku podjęła uchwałę nr 0150/XVIII/388/04 w sprawie odstąpienia od realizacji miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w związku z potrzebą przystąpienia do opracowania planów miejscowych dla wytypowanych terenów w obszarze całego miasta, których uaktywnienie wiąże się z zaspokojeniem potrzeb wspólnoty samorządowej oraz inwestorów zewnętrznych, zgodnie ze złożonymi wnioskami, jak również w powiązaniu z kolejnymi edycjami Wieloletnich Programów Inwestycyjnych.

5. Strategia rozwiązywania problemów społecznych w Tychach na lata 2003 – 2007

Strategia rozwiązywania problemów społecznych w Tychach na lata 2003 – 2007, przyjęta uchwałą nr 0150/VIII/153/2003 Rady Miasta Tychy z dnia 24 kwietnia 2003 roku, obejmuje katalog problemów społecznych w mieście oraz określa kompleksowy system działań, organizacji i instytucji pomocowych, mających na celu pomoc i wsparcie mieszkańcom, którzy znajdują się w trudnej sytuacji życiowej.

II. DIAGNOZA STRATEGICZNA – USTALENIE ŹRÓDEŁ I CHARAKTERU KLUCZOWYCH PROBLEMÓW W ZAKRESIE REWITALIZACJI

1. Historia miasta

Tychy powstały jako niewielka osada rolnicza w pobliżu średniowiecznego szlaku handlowego łączącego Oświęcim z Mikołowem. Pierwszy raz wzmiankowane były w dokumentach historycznych z 1467 roku. W XVII wieku były jedną z najzamożniejszych wsi powiatu pszczyńskiego. Od 1629 roku funkcjonował tutaj Browar Książęcy, uprawiano chmiel i jęczmień, hodowano ryby, rozwijało się rzemiosło i przemysł. We wzniesionym w połowie XVII wieku przez Promniców pałacu działał samodzielny urząd leśny. Do połowy XIX wieku Tychy były własnością kolejnych panów feudalnych, stojących na czele tzw. pszczyńskiego państwa stanowego. W 1870 roku zbudowano pierwszą linię kolejową łączącą Tychy z Katowicami i Szopienicami.
W nocy z 16 na 17 sierpnia 1919 roku w Tychach rozpoczęło się pierwsze Powstanie Śląskie zakończone opanowaniem wsi przez powstańców. Podczas Plebiscytu większość mieszkańców opowiedziała się za przynależnością do Polski. Wtedy to Tychy zaczęły się rozwijać i nabierać cech osady miejskiej. W okresie międzywojennym w ramach autonomicznego województwa śląskiego liczba ludności Tychów wzrosła do 11 tysięcy. W tym czasie powstały między innymi: szpital, remiza strażacka, poczta, szkoła, basen, kręgielnia oraz sieć sklepów i restauracji. 1 stycznia 1934 roku Tychy uzyskały prawa gminy miejskiej.

Działania wojenne 1939 roku nie spowodowały większych zniszczeń, ponieważ główne walki prowadzone były na odcinku Mikołów - Wyry. W czasie działań wojennych i na skutek eksterminacji zginęło ponad 500 mieszkańców miasta.

Początek powojennej historii miasta to 4 października 1950 roku, kiedy to Prezydium Rządu podjęło decyzję o budowie Nowych Tychów. Rok później miasto otrzymało prawa miejskie. Pierwsze osiedle powstało według projektu Tadeusza Teodorowicza-Todorowskiego, a następne były dziełem Kazimierza Wejcherta i Hanny Adamczewskiej-Wejchert. Rozbudowa Tychów była efektem planów stworzenia zaplecza mieszkaniowego dla Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego. Tychy miały się stać pierwszym i największym miastem w systemie satelitów aglomeracji górnośląskiej. Miasto rozwijało się bardzo dynamicznie, stając się miejscem lokalizacji szeregu ważnych inwestycji również

przemysłowych, dzięki czemu zostało czymś więcej niż bazą noclegową: zyskało status samodzielnego ośrodka miejskiego.

Obecnie Tychy - to ponad 132 tysięczne miasto, będące powiatem grodzkim zlokalizowane w południowej, zielonej części Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego. Położone na pograniczu Wyżyny Śląskiej i Kotliny Oświęcimskiej, w odległości 30 km od Katowic, z którymi posiada bardzo dogodne połączenie trasą szybkiego ruchu, usytuowane przy skrzyżowaniu trasy międzynarodowej: Warszawa - Wiedeń i krajowej: Opole - Kraków.

Miasto charakteryzuje korzystne położenie w systemie przyrodniczym aglomeracji śląskiej. Naturalne otoczenie, a tym samym wydzielenie krajobrazowe Tychów, stanowią kompleksy Leśnego Pasa Ochronnego oraz prastarej Puszczy Pszczyńskiej. Sąsiedztwo lasów Puszczy Pszczyńskiej, sprawia, że miasto posiada bardzo dobre w stosunku do innych dużych miast aglomeracji śląskiej warunki przyrodnicze i ekologiczne. Stwarza to szczególnie korzystne warunki do rozwoju usług turystycznych i sportowo-rekreacyjnych.

Fot. 1. *Widok na Beskid Śląski od strony miasta*

2. Strefy ochrony konserwatorskiej

Na terenie miasta Tychy proponuje się do wyznaczenia następujące strefy ochrony konserwatorskiej:

- „A" – strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej z bezwzględnym priorytetem wymogów konserwatorskich,
- „B" – strefa pośredniej ochrony konserwatorskiej zachowanych elementów zabytkowych, podlega rygorom w zakresie utrzymania zasadniczych elementów rozplanowania istniejącej substancji zabytkowej oraz dostosowania do charakteru i skali nowej zabudowy,

- „E" – strefa ochrony ekspozycji obejmuje tereny stanowiące zabezpieczenie właściwego eksponowania zespołów zabytkowych lub obiektów,
- „K" – strefa ochrony krajobrazu obejmuje tereny krajobrazu integralnie związanego z zespołem zabytkowym. Działania konserwatorskie w tej strefie winny zmierzać do restauracji elementów zabytkowych oraz konserwacji naturalnego krajobrazu związanego przestrzennie z zespołem rekultywacji fragmentów zdegradowanych, prowadzenia nowych elementów i funkcji, podkreślających związki przestrzenne z zabytkowym założeniem.

Strefa „A" swym zasięgiem obejmuje:

Browar Obywatelski

Zlokalizowany na zachód od dworca kolejowego, na terenach zakupionych w 1895 roku przez spółkę piwowarską „Brieger Aktien Brauerei Gesellschaft". Zakład rozpoczął produkcję piwa w 1898 roku. W 1899 roku Browar Obywatelski zawarł z Browarem Książęcym konwencję w sprawie jednolitych cen piwa w detalu. W 1918 roku, w wyniku wykupu akcji, zakład przeszedł pod zarząd księcia pszczyńskiego, a od 1 września 1936 roku, podobnie jak Browar Książęcy w dzierżawę przymusowego zarządcy księcia von Pless. 1 lutego 1939 roku wraz z Browarem Książęcym i Browarem Piwa Słodowego w Siemianowicach, wszedł w skład spółki akcyjnej „Książęce Browary S.A. w Tychach". Do dzisiaj zachowany jest układ urbanistyczny zespołu.

Kolonia robotnicza

Zlokalizowana jest w bezpośrednim sąsiedztwie Browaru (ul. Browarowa 16-24). Wybudowana została w 1889 roku dla pracowników Browaru Obywatelskiego, w 1918 roku wraz z browarem przeszła pod zarząd księcia pszczyńskiego. Zachowany został układ planu osiedla wraz z zabytkową zabudową. Budynki mieszkalne wchodzące w skład kolonii są murowane, częściowo otynkowane, z detalem wykonanym z cegły, podpiwniczone, parterowe z użytkowym poddaszem. Każdy z budynków przeznaczony dla dwóch rodzin. Budynkom mieszkalnym towarzyszą zabudowania gospodarcze zlokalizowane w ogrodach przydomowych.

Budynek przy ul. Browarowej 6 wraz z parkiem

Wybudowany w 1905 roku jako willa dyrektora browaru. Później pełnił funkcję kasyna. Po II wojnie światowej połączony został z sąsiednim budynkiem (również z 1905 roku) w jedną całość funkcjonalną (adaptacja na cele mieszkalne).

Osiedle A

Osiedle zajmuje obszar około 18 ha i zostało zaprojektowane dla 6 100 osób. Tworzy wydzielony przestrzennie zespół mieszkaniowo-usługowy o zwartym układzie i czytelnej kompozycji, która opiera się na dwóch głównych osiach – podłużnej (wschód – zachód) i poprzecznej (północ – południe). Na skrzyżowaniu tych osi zaprojektowano plac centralny

osiedla z Domem Kultury, zamykającym oś przestrzenną prowadzącą do terenów rekreacyjnych. Układ przestrzenny osiedla został podkreślony wysokością i kształtem budynków. Wzdłuż głównych osi usytuowano budynki o czterech kondygnacjach z dachami płaskimi i attykami. Budynki obrzeżne, trzykondygnacyjne, zostały zwieńczone skośnymi dachami ceramicznymi.

Całość założenia osiedla dopełnia zaprojektowany oraz zrealizowany układ zieleni wysokiej i niskiej o charakterze szpalerowym.

Fot. 2. *Plac św. Anny na osiedlu A*

Program handlowo-usługowy zlokalizowano w parterach budynków mieszkalnych wokół placu centralnego oraz wschodniej pierzei osiedla. Szkoły, przedszkola, żłobek i przychodnia zdrowia zostały rozmieszczone na wydzielonych działkach.
Budowę osiedla zakończono w 1956 roku.
Obecnie teren ten wymaga podjęcia szerokich działań związanych z rewitalizacją.

Strefa „B” swym zasięgiem obejmuje:

Fragment zespołu zabudowy na Starych Tychach
Z uwagi na historyczny układ i charakter zabudowy usytuowanej wzdłuż zabytkowych dróg teren wymaga podjęcia działań związanych z rewitalizacją.

Osiedle mieszkaniowe domków jednorodzinnych przy ul. Norwida
Układ urbanistyczny zespołu zabudowy mieszkaniowej, jednorodzinnej z lat 50-tych XX wieku, związanej z budową miasta (tzw. „osiedle mieszkaniowe dla budowniczych”) o jednorodnych cechach architektonicznych.

Zabudowa mieszkaniowa w rejonie ulic: Katowickiej i Sadowej

Historyczny układ i charakter zabudowy o jednorodnych cechach stylowych.

Zespół ruralistyczny wsi Cielmice

Historycznie ukształtowany układ osadniczy wraz z zabytkową siecią dróg. Zachowane przestrzenne wydzielenie w stosunku do współczesnej zabudowy oraz innych jednostek osadniczych.

Zakład Celulozy i Papieru w Czułowie wraz z osiedlem robotniczym

Budowę fabryki celulozy sulfitowej w Czułowie rozpoczęto w 1885 roku. Zakład zlokalizowany został przy głównej drodze prowadzącej z Tychów do Katowic przez Murcki, w dolinie rzeki Mlecznej.

Po trudnościach związanych z brakiem doświadczonych fachowców branży papierniczej, rozpoczęto produkcję w 1887 roku (po utworzeniu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością przez księcia pszczyńskiego z firmą „Korn-Bock"). 1 marca 1925 roku fabryka celulozy przeszła w ręce polskiej spółki akcyjnej z siedzibą w Warszawie zmieniając jednocześnie nazwę na „Górnośląska Fabryka Celulozy S.A.". W tym czasie zadecydowano rozbudować zakład na fabrykę papieru. Pierwszą maszynę papierniczą zamontowano w 1926 roku.

W roku 1929 rozpoczęto produkcję ligniny i zmodernizowano celulozownię. Jednocześnie wybudowano nowe oddziały pomocnicze: blichownię (do produkcji bielonej celulozy) i tartak. W czasie II wojny światowej zniszczeniu uległo ponad 70% obiektów i urządzeń fabryki. Po wojnie nastąpiła odbudowa zniszczonych obiektów. W 1946 roku uruchomiono maszynę papierniczo-kartonową. Od 1970 roku fabryka w Czułowie wchodzi w skład Śląskich Zakładów Papierniczych, obecnie OTOR Silesia S.A.

W sąsiedztwie fabryki zlokalizowane jest osiedle robotnicze wybudowane dla pracowników w latach 1898 – 1902. Zachowany jest układ planu osiedla wraz z zabudową (budynki typowe robotnicze, murowane z cegły, nieotynkowane, nakryte dachem dwuspadowym o niewielkim kącie nachylenia połaci).

W ostatnich latach realizowano już we skazanym rejonie projekty rewitalizacyjne związane z tworzeniem warunków przestrzennych dla rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości.

Strefa „E" swym zasięgiem obejmuje:

- teren w kierunku południowym od założenia pałacowo-parkowego (łąki nad Potokiem Tyskim),
- teren na południe od Browaru Książęcego,
- teren na południe od kościoła p.w. św. Marii Magdaleny,
- teren na południe od Browaru Obywatelskiego.

Strefa „K" swym zasięgiem obejmuje:

- założenie parkowe wraz z przyległą doliną Potoku Tyskiego,

- tereny parkowe na północ od osiedla „A”, tzw. Park Górniczy oraz tereny wzdłuż Potoku Tyskiego,
- teren zieleni w rejonie ul. Burschego i ul. Hlonda,
- teren parkowy wokół dawnej Huty w Paprocanach.

Jak wynika z powyższego niektóre obszary wyszczególnione w poszczególnych strefach ochrony konserwatorskiej wymagają niezwłocznego objęcia rewitalizacją z uwagi na degradację i historyczny układ.

3. Ochrona środowiska

W opracowaniu w szerszym zakresie przedstawiono aspekty związane ze środowiskiem przyrodniczym z uwagi na fakt, iż właśnie obszary dla rozwoju rekreacji i turystyki wymagają podjęcia działań związanych z rewitalizacją i zostały objęte niniejszym opracowaniem.

Florę miasta Tychy stanowią lasy, pasma ekologiczne, parki i skwery, jak również strefa żywicielska o wiodącej funkcji rolniczo ekologicznej. Pod względem proporcji terenów zielonych do zurbanizowanych, bilans dla miasta jest bardzo korzystny i wynosi 51,7% (wskaźnik modelowy wynosi odpowiednio 60% - 40%).

Zieleń miejska

Zajmuje około 150 ha zorganizowanej zieleni (nie licząc zieleni na terenach administrowanych przez spółdzielnie mieszkaniowe i MZBM). Parki i skwery zajmują odpowiednio powierzchnię 42,2 ha i 32,5 ha. Pozostałe tereny to tereny przyuliczne.

Fot. 3. *Oś zielona*

Parki i skwery w mieście:

- Park zabytkowy przy ulicy Katowickiej,
- Park Górniczy na osiedlu „A”,
- Park Północny przy ulicy Edukacji,
- Park Miejski przy Urzędzie Miejskim,
- Park Łabędzi w sąsiedztwie Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego,
- Park Przyjaźni na osiedlu „O”,
- Park Suble na osiedlu „H”,
- Park Jaworek,
- Tereny zielone nad Potokiem Tyskim,
- Skwer przy ulicy Darwina,
- Skwer Niedźwiadków,
- Skwer przy placu M. Skłodowskiej-Curie,
- Skwer przy ulicy Czarnieckiego.

Fot. 4. *Park Północny*

Obszary leśne

Obszar zajmowany przez lasy na terenie miasta wynosi 2 197 ha. Tychy otoczone są dużymi kompleksami lasów: Leśnym Pasem Ochronnym oraz kompleksami leśnymi pozostałymi po Puszczy Pszczyńskiej. Ogrody działkowe są ważnym elementem pasm ekologicznych. Powierzchnia miasta zajmowana przez ogródki działkowe wynosi 158,7 ha.

Fot. 5. *Uroczysko – fragment lasu bukowego*

Zbiorniki wodne

W granicach miasta znajdują się zbiorniki wodne naturalne i sztuczne. Największy z nich to zbiornik w Paprocanach zlokalizowany w południowej części Tychów w obrębie Lasów Kobiórskich. Jest to sztuczny zbiornik, który powstał w wyniku spiętrzenia wód rzeki Gostynki zaporą ziemną, która ochrania przed zalaniem dolinę Gostynki (spuszczane z jeziora wody służą do zmniejszenia stopnia zanieczyszczenia rzeki). Wody zbiornika są zasilane przez drobne cieki leśne. Pojemność zbiornika wynosi 1 650 tys. m^3, a powierzchnia 110 ha. Głębokość nie przekracza natomiast 2,50 m.
Jezioro pełni rolę rekreacyjnego akwenu wód I klasy czystości.

Fot. 6. *Jezioro Paprocańskie*

Po powodzi w 1997 roku zbiornik poddano modernizacji, polegającej na:

- remoncie i modernizacji korpusu zapory czołowej,
- przebudowie obiektów hydrotechnicznych,
- modernizacji kanału ulgi.

Miejski system terenów otwartych

Tychy posiadają zrównoważoną strukturę funkcjonalno-przestrzenną, co zapewnia właściwą proporcję terenów zurbanizowanych w stosunku do terenów otwartych, która wynosi 30% do 70% (przy pożądanym stosunku 40 do 60%).
Licznie występujące w mieście tereny zieleni mają zrównoważoną formę i tworzą system terenów otwartych – bogato rozwinięty i dobrze ukształtowany. Znajduje on kontynuację w dużych kompleksach leśnych otaczających miasto. System ten odgrywa istotna rolę w zakresie powiązań ekologicznych o zasięgu regionalnym ze względu na położenie miasta

pomiędzy lasami katowicko-murckowskimi, a rozległymi kompleksami Puszczy Pszczyńskiej.

Rys. 1. *Miejski system terenów otwartych*
1) lasy katowicko-murckowskie, 2) kompleks Puszczy Pszczyńskiej

Szata roślinna i świat zwierzęcy

Teren województwa śląskiego wskutek zmian spowodowanych przez przemysł w swej przeważającej części został zaklasyfikowany do obszarów ekologicznego zagrożenia. Tychy wyróżniają się znacznie korzystniejszą sytuacją dzięki walorom przyrodniczym otaczającego środowiska naturalnego i wymagają wsparcia w ramach działań rewitalizacyjnych, inspirujących rozwój i przywrócenie terenom zdegradowanym funkcji społeczno-gospodarczych.

Waloryzacja miasta Tychy w zakresie wartości szaty roślinnej wyróżniła następujące cechy:

- występowanie wyodrębnionych obszarów o niepowtarzalnej w skali województwa śląskiego i kraju wartości szaty roślinnej (zespół trzcinnikowego boru bagiennego),
- przebieg pasmowy poszczególnych wartości związany z kierunkiem głównej osi urbanistycznej,
- silnie zróżnicowany rozkład powierzchniowy wartości, korzystny z ekologicznego punktu widzenia,

- ponad 400 gatunków roślin naczyniowych (gatunki ustawowo chronione, rzadkie i będące interesującymi elementami geograficznymi flory zachowały się w naturalnych i półnaturalnych płatach zbiorowisk leśnych, łąk wilgotnych i torfowisk oraz nad brzegami niektórych cieków i zbiorników),
- występowanie w granicach miasta Tychy stanowisk 22 rzadkich gatunków roślin naczyniowych, w tym 13 ustawowo chronionych i 8 gatunków górskich,
- położenie miasta w geobotanicznym Okręgu Oświęcimskim oraz przyrodniczo-leśnym mezoregionie Wysoczyzny Tyskiej.

Na obrzeżach miasta, od strony północnej i południowej, grupują się siedliska borowe zajmowane przez drzewostany sosnowe lub sosnowo-dębowe o dużej wartości przyrodniczej. Nawiązują one do prastarej Puszczy Śląskiej. W granicach administracyjnych miasta około 80% stanowią siedliska lasów liściastych, a pozostałe 20% to siedliska borowe. Usytuowanie względem Bramy Morawskiej sprzyja migracji osobników różnych gatunków roślin i zwierząt.

Miasto Tychy pokrywają następujące formacje roślinne: zbiorowiska ruderalne na terenach zabudowanych i nieużytkach, lasy i zadrzewienia, zbiorowiska pól uprawnych, łąki oraz torfowiska, parki, sady, zbiorowiska wód otwartych oraz szuwarowe i bagienne.

Fot. 7. *Paprocany – fragmenty stawów śródleśnych*

Waloryzacja szaty roślinnej miasta, oparta na kryteriach geobotanicznych, pozwala wyróżnić wartości niepowtarzalne, rzadkie, częste, pospolite oraz silnie przekształcone antropogenicznie.

Do wartości niepowtarzalnych zalicza się podgórski bór trzcinnikowy. Zbiorowisko to występuje tylko w południowej Polsce, a Wyżyna Śląska stanowi północną granicę jego występowania. Wartość ta zajmuje 10% powierzchni miasta.

Natomiast do wartości rzadkich zaliczono zbiorowiska leśne łęgów olchowo-jesionowych i wiązowo-jesionowych, olsów i borów bagiennych oraz nieleśne zbiorowiska łąk, zbiorowisk torfowiskowych, bagiennych, szuwarowych i wodnych. Wartości te zajmują 20% powierzchni miasta.

Fot. 8. *Paprocany – fragmenty stawów śródleśnych*

W środowisku przyrodniczym Tychów duże zasoby faunistyczne związane są z lasami murckowskimi i pszczyńskimi, których fragmenty należą lub przylegają do miasta.

Fot. 9. *Droga do gajówki w Wyrach*

W okolicach Tychów stwierdzono występowanie 13 gatunków płazów, z których 8 gatunków podlega prawnej ochronie oraz 5 gatunków gadów, z których wszystkie podlegają ochronie.

Tyskie środowisko miejskie daleko odbiega od tzw. pustyni cywilizacyjnej, jaką jest już wiele miast. Na terenie miasta występują zespoły łęgowe, które zalicza się do najbogatszych w

gatunki roślin i zwierząt zbiorowisk leśnych na kontynencie europejskim. Sąsiedztwo stawów zasiedlonych przez ptaki wodne, takie jak: łabędź niemy, łyska, kokoszka czy krzyżówka, stanowi rzadko spotykany w środowisku wielkomiejskim przykład „wyspy ekologicznej" o najwyższych wartościach przyrodniczych.

Fot. 10. *Stary Staw*

Ze środowiskami wodnymi miasta związanych jest trzynaście gatunków płazów. Ewenementem w Tychach jest występowanie traszki górskiej, formy charakterystycznej dla obszarów górskich. W lasach otaczających miasto występują cztery gatunki gadów spośród siedmiu gatunków krajowych. Są to jaszczurki – zwinka żyworodna i padalec zwyczajny.
W obrębie miasta stwierdzono 63 gatunki ptaków. Największym skupiskiem ptactwa wodno-błotnego jest Jezioro Paprocańskie wraz z najbliższym otoczeniem.
W tyskim środowisku przyrodniczym wyróżniono 49 gatunków ssaków na 90 gatunków występujących w Polsce. Dzięki usytuowaniu względem Bramy Morawskiej istnieje migracja gatunków, która różnicuje i wzbogaca rodzimą faunę i florę.

Fot. 11. *Staw Bidermany*

Ważnym obiektem dla flory i fauny jest Jezioro Paprocańskie, znajdujące się na granicy Miasta Tychy i Gminy Kobiór wraz z przylegającym do niego zabytkowym obiektem przyrodniczo-kulturowym, jakim jest Huta Paprocka.

Wskazany obszar wymaga jednak inwestycji w zakresie infrastruktury związanej z rozwojem funkcji turystycznych, rekreacyjnych i kulturalnych, które będą miały bezpośredni związek ze wzrostem gospodarczym i wzrostem zatrudnienia.

Fot. 12. *Jezioro Paprocańskie*

Jezioro Paprocańskie jest sztucznym zbiornikiem wody słodkiej, otoczonym lasami. Są to lasy należące do tzw. Puszczy Pszczyńskiej. Nad brzegiem jeziora rosną w rzędach kasztanowce białe o obwodach do 2 m. Wśród starodrzewia rosnącego wokół jeziora wyróżniają się dęby szypułkowe (około 80 sztuk), jesiony wyniosłe o obwodach do 2,4 m, kasztanowce białe (30 sztuk), wiązy górskie (2 sztuki).

Na podstawie badań przeprowadzonych przez zespół przyrodników pod kierownictwem dr Barbary Buszman w 1997 roku na terenie Jeziora Paprocańskiego i jego najbliższej otuliny stwierdzono 365 gatunków roślin naczyniowych. Najliczniejszą grupę stanowią rodzime gatunki związane z żyznymi siedliskami, często ruderalnymi oraz antropofity, czyli rośliny obce naszej florze. Drugą pod względem liczebności są rośliny łąkowe (71 gatunków) reprezentowane przez taksony przywiązane z reguły do łąk świeżych (37 gatunków) i takie, które rosną na użytkach zielonych wilgotnych lub okresowo zalewanych (34 gatunki). Grupę gatunków leśnych stanowi 65 taksonów. Wśród nich najwięcej jest roślin związanych z mezofilnymi lasami liściastymi o charakterze grądów, to jest lasów dębowo-lipowych (43 gatunki). Udział składników borowych to tylko 12 gatunków. Jeszcze mniejszą grupę stanowią taksony leśne, które występują w bagiennych olszynach i zaroślach (10 gatunków). Zasadniczą grupą w omawianym terenie są rośliny związane ze środowiskiem wodnym i nawodnym (55 gatunków). Na pierwszym miejscu wśród nich pozostają gatunki szuwarowe. Mniej jest roślin wodnych (17 gatunków) i torfowiskowych (11 gatunków).

Fot. 13. *Otoczenie Starego Stawu*

Na wskazanym obszarze występują również rośliny objęte ochroną gatunkową.
Do roślin objętych ścisłą ochroną należą: bluszcz pospolity, ciemiężyca zielona, storczyk szerokolistny, storczyk plamisty, grążel żółty, grzybienie białe, rosiczki i barwinek pospolity.
Do roślin objętych częściową ochroną należą: bagno zwyczajne, kosaćce, konwalia majowa, kruszyna i skrzyp.
Z gatunków umieszczonych na czerwonej liście roślin naczyniowych Górnego Śląska na terenie miasta, w okolicach Jeziora Paprocańskiego, występują: borówka bagienna, centuria nadobna, gęsiówka Hallera, grążel żółty, grzebienie białe, krwawnik kichawiec, nadwodnik sześciopręcikowy, okrężnica bagienna, przetacznik błotny, siedmiopałecznik błotny, sit ostrokwiatowy, szczaw błotny, wąkrota zwyczajna, włosienicznik skąpopręcikowy, żabilistek pływający.
Z grzybów objętych ochroną dość pospolity jest sromotnik bezwstydny.
Faunę Jeziora Paprocańskiego i jego otuliny stanowią: pływaki (3 gatunki), raki błotne, chruściki, skorupiaki, pijawki, małże, wypławki i skąposzczety. W jeziorze występuje też 15 gatunków ryb. Faunę stanowią również gady (5 gatunków), płazy (14 gatunków), ptaki (90 gatunków) i teriofauna (29 gatunków – od jeży po łosie).
Zwierzęta objęte ochroną to: jaszczurka zwinka, jaszczurka żyworodna, żaba moczarowa, kumak nizinny, zaskroniec zwyczajny, żmija zygzakowata, puszczyk, sowa płomykówka,

kruk, bocian czarny, żuraw, perkoz dwuczuby, dudek, łabędź niemy, myszołów, jastrząb, krogulec, dzięcioł, sójka, sroka, kukułka, paź królowej, mieniak tęczowiec.

Huta Paprocka posiada równocześnie wartości przyrodnicze i kulturowe. Jej otoczenie stanowi zwarty i wyizolowany obszar rozciągający się pomiędzy korytem Gostynki, a kanałem spustowym wód z Jeziora Paprocańskiego. Od strony zachodniej zamyka ją wał zapory czołowej zbiornika wodnego. Powierzchnia tego obszaru wynosi około 1,8 ha. Ma ona kształt prostokąta o bokach 100 × 180 m. Na tym obszarze stwierdzono występowanie 180 gatunków roślin naczyniowych, z czego 14% przypadało na antropofity – taksony obce dla flory krajowej. Na terenie Huty Paprockiej przeważają zbiorowiska leśne. Największą powierzchnię zajmuje tu łęg olszowy Circaeo-Alnetum porastający przede wszystkim wilgotne obniżenie między Gostynką a zaporą czołową jeziora. Dominuje w nim drzewostan w średniej klasie wieku. Podstawowym gatunkiem jest olcha czarna (136 sztuk). Z krzewów znaczny udział osiąga dziki bez czarny.

Fot. 14. *Widok Huty Paprockiej*

Kolejnym zbiorowiskiem leśnym jest las grądowy, którego drzewostan jest dorodny i tworzony przez dęby szypułkowe oraz lipy drobnolistne, z domieszką lip szerokolistnych i wiązów górskich. Poza tymi dwoma dominującymi zbiorowiskami leśnymi, niewielkie powierzchnie stanowią lasy brzozowe oraz lasek z robinią akacjową. Obserwowana liczba gatunków kręgowców jest jednak mniejsza niż w otoczeniu jeziora (53 gatunki).

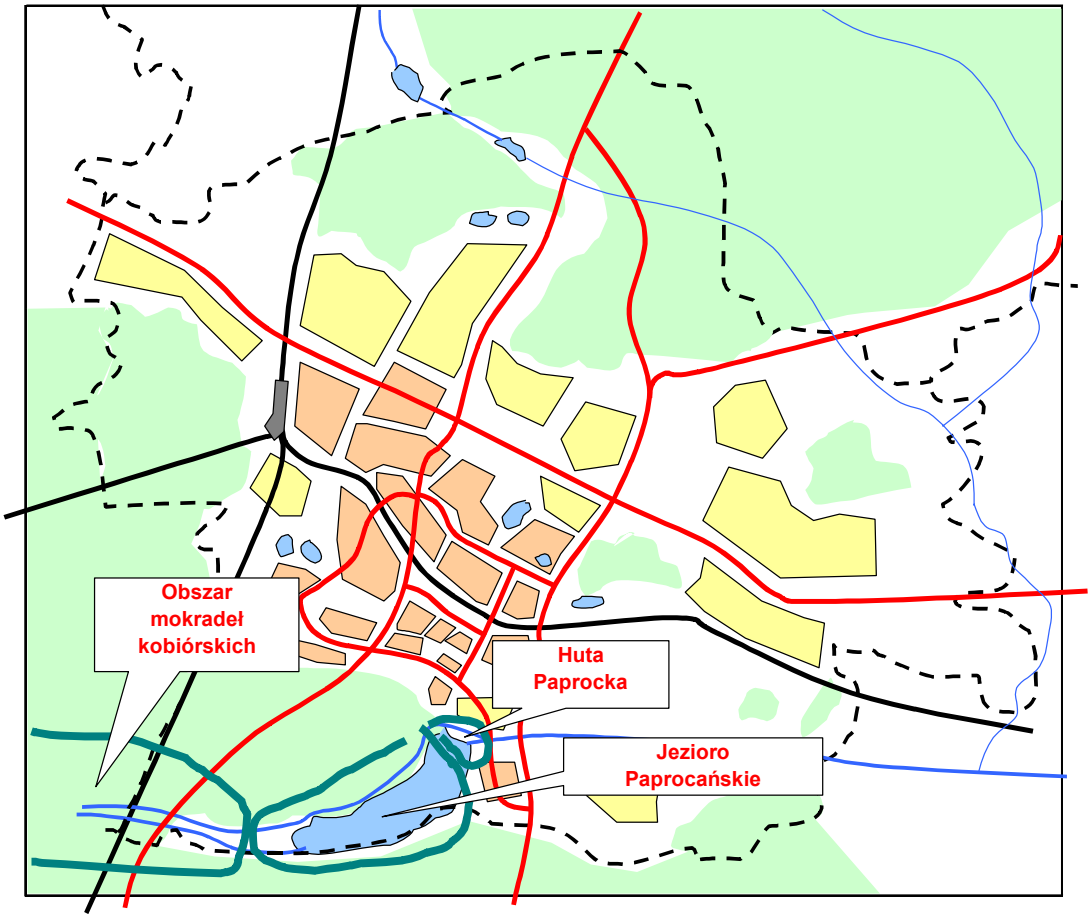

Fot. 15. *Szosa Książęca – odcinek do Promnic*

Na terenie Miasta Tychy projektowane są również dwa użytki ekologiczne:

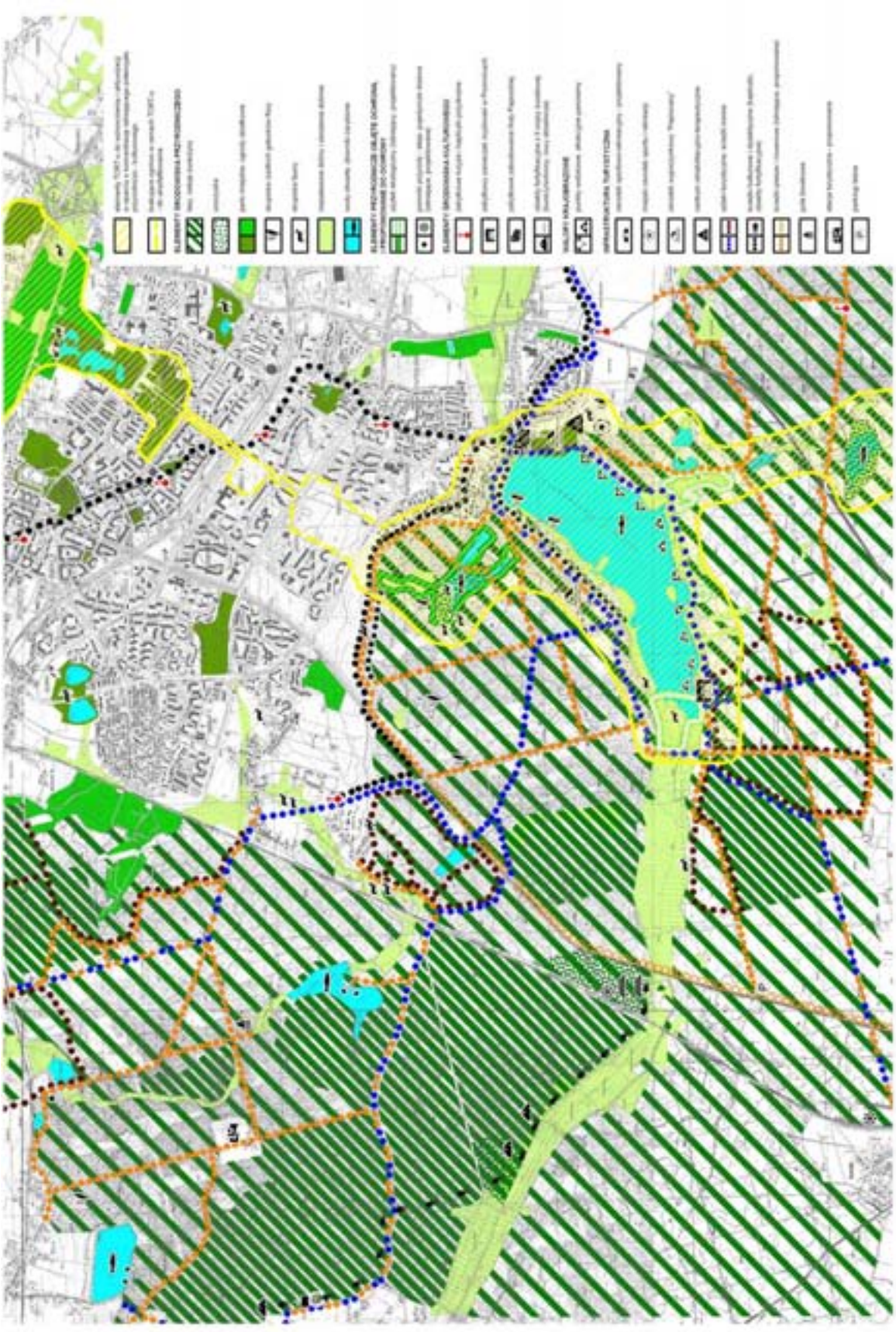
- w lasach na terenie gminy, administrowanych przez nadleśnictwo Kobiór projektuje się objęcie ochroną bagna i mokradła jako użytek ekologiczny (powierzchnia projektowanego użytku wynosi 19,0637 ha),
- na zachodnim krańcu Jeziora Paprocańskiego rozległe szuwary wraz z przylegającym małym stawkiem o powierzchni 13,8531 ha projektuje się objąć ochroną w drodze uznania za użytek ekologiczny.

Wyżej wymienione zbiorowiska zasługują na ochronę ze względu na fakt, że rośnie tam wiele gatunków roślin szuwarowych, ale również, dlatego, iż stanowią obszar sprzyjający gniazdowaniu ptactwa wodno-błotnego. Jest tam też żerowisko wydry i tarlisko ryb. Ponadto rosną tam też masowo gatunki chronione jak grzybienie białe oraz grążel żółty.

Rys. 2. *Obszary o szczególnym znaczeniu przyrodniczym*

Miasto Tychy otoczone jest ciekawymi pod względem przyrodniczym terenami, łączącymi się w większe ekosystemy. Przyjęty w 2003 roku uchwałą Rady Miasta „Program ochrony środowiska dla miasta Tychy" zakłada utworzenie dwóch obszarów chronionych w formie użytków ekologicznych, odtworzenie ekosystemów wzdłuż dolin rzecznych i Jeziora Paprocańskiego oraz uznanie ciekawych obiektów przyrodniczych za pomniki przyrody.

Rys.3. *Potencjał przyrodniczo-kulturowy*

Kluczowe problemy w zakresie ochrony środowiska, rekreacji i wypoczynku:

- Brak pełnego wykorzystania potencjału przyrodniczo-kulturowego miasta z uwagi na wysłużoną i zniszczoną infrastrukturę,
- Duży poziom zanieczyszczenia wód powierzchniowych, wynikający z nieuporządkowania gospodarki wodno-ściekowej w dzielnicach podmiejskich,
- Powstawanie problemów ekologicznych w obszarach ograniczonego dostępu do sieci kanalizacyjnej (problemy te należy uznać za podstawowe w sytuacji prób kreowania rozwoju zrównoważonego),
- Bariera środków publicznych,
- Narastające koszty funkcjonowania systemu,
- Niedostateczny poziom oraz zbyt mała różnorodność form spędzania wolnego czasu,
- Brak działań skierowanych na rozwój Ośrodka Wypoczynkowego „Paprocany", który stanowi główny element terenów rekreacyjnych w mieście,
- Brak środków dla rozwoju elementów tzw. Tyskiego Obszaru Rekreacyjno-Turystycznego

4. Gospodarka gruntami

Powierzchnia miasta Tychy wynosi około 8 200 ha, z czego największą powierzchnię zajmują użytki rolne – 2 967 ha oraz grunty zabudowane i zurbanizowane – 2 600 ha.

Strukturę wykorzystania powierzchni miasta przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. **Kierunki wykorzystania powierzchni miasta w latach 2003 – 2004**

Wyszczególnienie	2003		2004	
	ha	%	ha	%
Użytki rolne	**2 983**	**36,8**	**2 967**	**36,7**
w tym: grunty orne	1 961		2 011	
sady	27		29	
łąki trwałe	748		699	
pastwiska trwałe	143		120	
Grunty pod lasami i zadrzewieniami	**2 206**	**27,2**	**2 223**	**27,5**
w tym: lasy i grunty leśne	2192		2197	
grunty zadrzewione i zakrzewione	14		26	
rowy	39		40	
grunty rolne zabudowane	58		61	
grunty pod stawami hodowlanymi	7		7	
Grunty zabudowane i zurbanizowane	**2 608**	**32,2**	**2 600**	**32,1**
tereny mieszkaniowe	790		783	
tereny przemysłowe	599		606	
inne tereny zabudowane	279		280	
zurbanizowane tereny niezabudowane	128		116	
tereny rekreacyjno-wypoczynkowe	149		157	
użytki kopalne	0		0	
Tereny komunikacyjne:	**666**	**7,6**	**658**	**7,5**
drogi	559		555	
koleje	99		95	
inne	8		8	
Użytki ekologiczne	**0**	**0**	**20**	**0,2**
Tereny różne	**35**	**0,4**	**44**	**0,5**
Nieużytki	**68**	**1**	**61**	**0,8**
Wody	**195**	**2,4**	**180**	**2,2**
w tym: śródlądowe płynące	24		19	
śródlądowe stojące	171		161	

Źródło: Wydział Geodezji Urzędu Miasta Tychy

Kluczowe problemy w zakresie gospodarki gruntami:

- Wyczerpywanie się potencjału terenów mieszkaniowych,
- Wzrost kosztów zasiedlania terenów mieszkaniowych (niepełne uzbrojenie),
- Deficyt terenów mieszkaniowych i przemysłowych wyposażonych w infrastrukturę ochrony środowiska

5. Osiedla mieszkaniowe

Nowe Tychy zostały powołane do życia uchwałą Prezydium Rady Ministrów dnia 4 października 1950 roku i są przykładem miasta socjalistycznego, którego zasady powstawania wynikały z ogólnych reguł powojennego ustroju. Ówczesnym władzom zależało na zbudowaniu miasta (bloków urbanistycznych, dzielnic), które zapewniałyby reprodukcję siły roboczej przy najniższych nakładach i kosztach, a przyszłe zbiorowości lokalne, ich kształt i ewolucja nie stanowiły przedmiotu analiz. Odgórnie ustalono, że Tychy będą mieć 130 tysięcy mieszkańców, zajmować 600 ha osiedleńczych, że pokój z kuchnią powinien mieć 28 do 39 m^2, a mieszkanie trzypokojowe – od 51 do 58 m^2. Standardy mieszkaniowe osiągnięte w nowym mieście socjalistycznym były niższe i gorsze niż w pozostałych miastach województwa.

Fot. 16. *Budynki nowego miasta*

Powojenna architektura przejawiała się także w takiej rekonstrukcji przestrzeni, która podkreślała społeczny egalitaryzm i ograniczała zindywidualizowane zachowania lub działania. **Brak elementarnej wiedzy socjologicznej doprowadził do powstania odspołecznionych form architektonicznych, zbioru blokowisk, w których wytworzona przestrzeń uniemożliwiała realizację takich wartości jak: więź społeczna, sąsiedztwo, poczucie przynależności do miasta, itp. Stworzenie wielkich bloków urbanistycznych, a w istocie luźno ze sobą powiązanych blokowisk nie sprzyjało powstawaniu zwartego organizmu przestrzenno-społecznego. Tychy od samego początku są niedoinwestowane, jeżeli chodzi o kina, kluby, kawiarnie, restauracje, czy dobrze zagospodarowane tereny rekreacyjne.**

Fot. 17. *Zbiór blokowisk jako odspołeczniona forma architektoniczna*

Budowę Nowego Miasta Tychy rozpoczęto od budowy północnej części miasta, tj. osiedli:

- „A" (1951-1954r.),
- „B" (1953-1955r.),
- „C" (1955-1958r.),
- „D" (1959-1964r.),
- „E" (1957-1962),
- „F" (1960-1962r.),
- „G" (1972-1975r.),

a w południowej części miasta wzniesiono osiedla:

- „H" (1973-1975r.),
- „K" (1977-1978r.),
- „M" (1973-1975r.),
- „N" (1974-1976r.),
- „O" (1976-1977r.),
- „P" (1980r.),
- „R" (1978-1981r.),
- „U" (1980-1981r.),
- „W" (1978-1980r.),
- „Z" (1980-1981r.),
- „T" (1980r.),
- „Ł" (1984-1988r.),

- „S” (do dziś nieukończone).

W Tychach istnieją nadal słabo zorganizowane zbiorowości terytorialne, w których konstytutywną, a czasami jedyną cechą jest przypisana przestrzeń. W mieście mamy do czynienia z zespołem bloków urbanistycznych, usytuowanych w obrębie określonych granic miasta.

Fot. 18. *Widok placu zabaw*

Przestrzeń miasta podzielić można na podsystemy przestrzenno-społeczne:

Tychy właściwe

Pojęcie „Tychy właściwe” stosowane przez planistów i projektantów miasta odnosi się do obszaru zamkniętego czworobokiem głównych ulic miasta (al. Bielska, ul. Kard. S. Wyszyńskiego, ul. Edukacji, al. Piłsudskiego). Ulokowano tutaj osiedla: „C”, „D”, „E”, „F”, „M”, „N” i „O”. Tychy właściwe powstały w latach sześćdziesiątych i na początku lat siedemdziesiątych jako pryncypialny obszar nowego miasta. Są to tereny, w które najwięcej zainwestowano. Tutaj znajdują się główne placówki handlowe i usługowe, siedziby władz administracyjnych i politycznych oraz największy w mieście park.

Fot. 19. *Blokowiska na osiedlu M*

Podobnie jak w innych częściach miasta, sprowadzona na ten teren ludność była ze względu na miejsce pochodzenia, zróżnicowana kulturowo i społecznie heterogeniczna. Jedynym czynnikiem skupiającym i integrującym była przestrzeń bloków urbanistycznych. Wymogiem bliskości społecznej i zacieśniania się stosunków sąsiedzkich jest wspólna praca lub nauka, uczestnictwo w rozmaitych związkach, klubach, zrzeszeniach i stowarzyszeniach, uczestnictwo w różnego rodzaju formach rozrywki, uczestnictwo w kulturze, życiu społeczno-towarzyskim. Ogromną rolę w tak rozumianym procesie konsolidacji zbiorowości terytorialnej odegrać mogła społecznie wytworzona przestrzeń, jednakże aranżacja przestrzeni w Tychach właściwych umożliwia jedynie pogłębienie stosunków społecznych w przestrzeni handlowej i usługowej.

Peryferyjne bloki urbanistyczne

Tym określeniem określa się zróżnicowane zespoły mieszkaniowe ulokowane poza obszarem Tychów właściwych w bliższym lub w dalszym oddaleniu od umownego centrum miasta. Peryferyjnie zlokalizowane są blokowiska na osiedlach „U", „R", „W", „P", „Z" i „K".

Fot. 20. *Blokowiska na osiedlu U*

Osiedla tyskie są zaniedbane infrastrukturalnie i ich program usługowo-handlowy jest niezwykle skromny. Przestrzeń jest tak ukształtowana, iż nie istnieją w niej ewentualne miejsca skupienia (skwery, klomby, alejki spacerowe).

Fot. 21. *Plac Korfantego – osiedle K jako przykład braku estetyki przestrzeni publicznej*

Fot. 22. *Plac Korfantego – osiedle K, wymagający modernizacji*

Centrum blokowisk często bywa wykorzystywane na rozległe parkingi. Brak przestrzeni handlowo-usługowej kompensowany jest przez przenoszenie codziennych aktywności do centrum handlowego miasta lub nawet innych miast, w których pracują mieszkańcy blokowiska. **Takie transportowanie aktywności poza obszar zamieszkania pogłębia anonimowość i sprzyja zamknięciu w przestrzeni mieszkania.**

Stan techniczny blokowisk

Generalnie w okresie, kiedy budowano budynki z wielkiej płyty panował prymat ilości nad jakością. Materiały były bardzo złej jakości (cement nie nadawał się do obróbki, wełna nasiąkała wodą, drewno przywożono prosto z lasu). Z fabryk domów często wychodziły prefabrykaty niespełniające wymagań projektowych systemu i równie często były one montowane przez nieprofesjonalne brygady montażowe. W trakcie transportu uszkadzano około 15% prefabrykatów, a drugie tyle przy składowaniu na budowie. Jednak i te uszkodzone elementy wbudowywano. Brakowało kontroli inwestorskiej, budowano szybko i źle. Złe były zbrojenia, złe zagęszczanie betonu, stosowano rakotwórcze materiały, np. azbest. Przez ponad 30 lat nie prowadzono żadnych okresowych kontroli i przeglądów stanu elementów konstrukcji dachów, elementów osłonowych oraz instalacji wewnętrznych. Usuwano tylko bieżące awarie.

Nałożenie się błędów wykonania i błędów montażowych spowodowało powstanie uszkodzeń i defektów budynków wielkopłytowych.

Najczęstsze przyczyny defektów i uszkodzeń konstrukcji wielkopłytowej występujące na terenie Tychów to:

- **zastosowanie niewłaściwych materiałów,**
- **niewłaściwe wykonanie lub rozformowanie elementu,**
- **uszkodzenia podczas transportu i montażu,**
- **niedokładność montażu,**
- **nieprawidłowe wykonanie złączy,**
- **niewłaściwa eksploatacja i brak konserwacji.**

Prefabrykaty wielkopłytowe produkowane były z reguły w wyspecjalizowanych wytwórniach stacjonarnych, gdzie produkcja była oparta na procedurach technologii przemysłowej. Jeśli procedury te były przestrzegane, to jakości produktu była gwarantowana. Elementy wielkopłytowe były również produkowane w wytwórniach poligonowych, w których warunki i wyposażenie były niedostateczne. Poza tym szczytowa faza stosowania technologii wielkopłytowej przypadała na okres trudny pod względem ekonomicznym, charakteryzujący się brakami materiałów i jednocześnie silną presją zwiększania produkcji.

Z powyższych uwarunkowań wynikają przyczyny defektów pierwotnych prefabrykowanych elementów wielkopłytowych, z których najważniejsze to:

- niewłaściwa jakość betonu i nieodpowiednie gatunki stali,
- niewłaściwa konsystencja betonu i jego niedostateczne zagęszczenie,
- niedokładne ułożenie zbrojenia oraz łączników stalowych,
- niewłaściwa grubość otuliny,
- niedostateczne połączenie warstwy nośnej i warstwy fakturowej w elementach trójwarstwowych.

Istnieją również defekty i uszkodzenia wtórne, do których zaliczyć należy wady i uszkodzenia konstrukcji, które powstały po zmontowaniu konstrukcji, w czasie jej eksploatacji. Przyczynami tych wad mogą być defekty i uszkodzenia pierwotne, ale także dodatkowe czynniki zewnętrzne, jakie oddziaływały w czasie montażu i eksploatacji.

Błędy montażu obejmują:

- niedokładne wzajemne usytuowanie prefabrykatów,
- niedokładne wykonanie połączeń,
- niewłaściwe zabezpieczenie połączeń.

Do najważniejszych przyczyn zewnętrznych należy zaliczyć:

- niewłaściwe fundamentowanie,
- oddziaływanie czynników atmosferycznych: silnego nasłonecznienia, niskiej temperatury, opadów atmosferycznych, zanieczyszczeń przemysłowych.

Skutki błędów i uszkodzeń pierwotnych i wtórnych nakładają się na siebie, a często także wzajemnie potęgują.

Do najczęściej uszkodzonych elementów budynków budowanych w technologii wielkiej płyty należą:

- fundamenty,
- ściany wewnętrzne i zewnętrzne,
- stropy,
- schody,
- balkony i loggie.

Istniejącą substancję budowlaną wielkopłytową należy oceniać krytycznie, ale i rzeczowo. Problem ten należy rozwiązywać w dwóch aspektach: technicznym i społecznym. Niezależnie od tego, czy uszkodzenia i defekty konstrukcji stanowią potencjalne zagrożenie bezpieczeństwa konstrukcji, czy nie, zawsze są źródłem dyskomfortu psychicznego użytkowników budynku.

Na dzień dzisiejszy stan techniczny bloków z wielkiej płyty nie gwarantuje odpowiedniej jakości życia i mieszkania.

<u>Kluczowe problemy w zakresie mieszkalnictwa i osiedli:</u>

- Duża koncentracja blokowisk,
- Utrzymywanie się negatywnych nastrojów społecznych – poczucie zagrożenia związane z zamieszkiwaniem w blokowiskach,
- Relatywnie niski dostęp do urządzeń rekreacji rodzinnej i terenów wypoczynkowych,
- Postępująca dekapitalizacja miejskich zasobów mieszkaniowych,
- Utrzymywanie się bariery infrastrukturalnej i finansowej w zakresie przygotowania atrakcyjnych terenów pod budownictwo mieszkaniowe,
- Potrzeba rehabilitacji osiedli (najbardziej problem rehabilitacji zabudowy dotyczy osiedli: „U", „O", „Z", „D" w obszarze miejskim), polegający na zagospodarowaniu przestrzeni publicznych, podniesieniu ich poziomu estetycznego oraz realizacji obiektów i urządzeń, służącym potrzebom komunikacyjnym,
- Głęboka renowacja struktury zabudowy

Zaniedbania w tworzeniu warunków dla zabudowy budownictwa mieszkaniowego oraz rewitalizacji zasobów mieszkaniowych, szczególnie tworzonych w latach siedemdziesiątych, okazać się może podstawową barierą rozwoju miasta i być przyczyną jego stagnacji w przyszłości.

6. Drogi

Miasto Tychy położone jest przy skrzyżowaniu trasy międzynarodowej: Warszawa – Wiedeń i krajowej: Opole – Kraków.

Drogi krajowe nr 1 i nr 86 tworzą element sieci TEN-T – sieci najważniejszych szlaków transportowych biegnących przez Europę. Na terenie Polski sieć tę tworzą elementy infrastruktury transportowej położone w korytarzach transportowych, ujętych w sieci TINA.

Sieć dróg w mieście posiada łączną długość 257,2 km w tym:

- drogi krajowe 22,1 km,
- drogi powiatowe 77,4 km,
- drogi gminne 157,7 km.

Z dróg lokalnych korzysta około 46 852 użytkowników – właścicieli samochodów zameldowanych w Tychach (stan na 2003 rok). Liczba ta odpowiada ilości zarejestrowanych pojazdów, wśród których:

- 35 700 - samochody osobowe (76%),
- 4 542 - samochody ciężarowe (10%).

Tabela 2. **Drogi krajowe w zarządzie MZUiM w Tychach**

Lp.	Numer drogi	Przebieg drogi
1.	nr 1	W zarządzie MZUiM Tychy ul. Beskidzka (od wschodniej obwodowej G.O.P. do granicy z gminą Kobiór), stanowi fragment drogi krajowej DK 1 relacji: GDAŃSK - ŚWIECIE - TORUŃ - ŁÓDŹ - PIOTRKÓW TRYBUNALSKI - CZĘSTOCHOWA - WOJKOWICE KOŚCIELNE - DĄBROWA GÓRNICZA - TYCHY - BIELSKO BIAŁA - CIESZYN - GRANICA PAŃSTWA
2.	nr 44	W zarządzie MZUiM Tychy ciąg ulic Mikołowska-Oświęcimska, stanowiący fragment drogi krajowej DK 44 relacji: GLIWICE - MIKOŁÓW - TYCHY - OŚWIĘCIM - ZATOR - SKAWINA - KRAKÓW
3.	nr 86	W zarządzie MZUiM Tychy ul. Beskidzka (od granicy z miastem Katowice do wylotu z wschodniej obwodowej G.O.P.), stanowi fragment drogi krajowej DK 86 relacji: WOJKOWICE KOŚCIELNE - BĘDZIN - SOSNOWIEC - KATOWICE - TYCHY

Źródło: Miejski Zarząd Ulic i Mostów

Kluczowe problemy w zakresie komunikacji:

- Brak zorganizowanych (bezkolizyjnych) węzłów na głównych ciągach komunikacyjnych miasta,
- Brak weryfikacji drogowego układu komunikacyjnego dzielnic obrzeżnych i ich włączenia w system drogowy śródmiejskiej części miasta,
- Dekapitalizacja zasobów transportu szynowego przebiegającego przez strefę centralną miasta i związany z nią zanik funkcji komunikacji publicznej

7. Sfera społeczna

7.1. Struktura demograficzna i społeczna

Liczba stałych mieszkańców miasta Tychy według stanu z 2004 rok wynosi 131 854 osób (w tym 67 681 to kobiety). Niekorzystnym zjawiskiem jest starzenie się społeczeństwa. W ostatnich latach w ruchu naturalnym ludności widoczne są tendencje malejącej liczby urodzeń. Przyrost naturalny ludności liczony na 1000 mieszkańców w 2003 roku wynosił 1,5.

Miasto można podzielić na 3 obszary, różniące się strukturą ludności pod względem wieku i płci oraz tendencjami demograficznymi:

- dzielnice podmiejskie (Cielmice, Wilkowyje, Mąkołowiec, Czułów, Wartogłowiec, Zwierzyniec, Wygorzele, Jaroszowice, Urbanowice) – 1/3 stanowi ludność powyżej 45 lat, 20% ogółu ludności stanowią dzieci do lat 14, charakteryzują się najmniejszymi różnicami w liczbie ludności w danej grupie wiekowej,
- dzielnice centralne (Stare Tychy, Śródmieście Północ) – około 40% stanowią ludzie w wieku powyżej 45 lat, poniżej 20% ogółu ludności stanowią dzieci do 14 roku życia,
- dzielnice południowe (Zawiść, Śródmieście Południe, Paprocany i Żwaków) odznaczają się znaczną młodością struktury demograficznej – osoby w wieku 45 lat i powyżej stanowią około 10%, natomiast dzieci do lat 14 stanowią 35 do 40% ogółu ludności.

Tabela 3. **Ludność w Tychach w latach 2003 - 2004**

Wyszczególnienie	2003 rok	2004 rok
Ogółem	132 151	131 854
w tym:		
kobiety	67 774	67 681
mężczyźni	64 377	64 173

Źródło: opracowanie „Tychy w liczbach”

Tabela 4. **Ludność według wieku produkcyjnego i płci w 2003 roku**

Wyszczególnienie	2003 rok
Ogółem w wieku przedprodukcyjnym	**25 053**
w tym:	
kobiety	12 330
mężczyźni	12 723
Ogółem w wieku produkcyjnym	**90 524**
w tym:	
kobiety	44 180
mężczyźni	46 344
Ogółem w wieku poprodukcyjnym	**16 574**
w tym:	
kobiety	11 264
mężczyźni	5 310

Źródło: opracowanie „Tychy w liczbach"

Zagadnienia demograficzne w Tychach są bardzo istotną przesłanką formułowania polityki rozwoju miasta. Zarówno diagnoza stanu istniejącego, jak i prognoza demograficzna dostarcza informacji o rozwoju ludnościowym miasta, a plany rozwoju powinny dążyć do zrównoważenia potrzeb wynikających ze zmian w strukturze demograficznej z potrzebą usług i obsługą miasta.

Sytuacja demograficzna Tychów rzutuje między innymi na politykę mieszkaniową, jak również implikuje „podział" zasobów pracy:

- miasto dzieli się na trzy wyżej wymienione obszary, cechujące się odmiennością struktur ludności według płci i wieku oraz tendencji w procesach demograficznych,
- w Tychach jako całości wykazuje się tendencje do uspokojenia procesów ludnościowych. Głębokie zróżnicowanie wewnątrzmiejskiej struktury demograficznej sprawia jednak, że nie należy spodziewać się szybkiej stabilizacji sytuacji demograficznej i związanych z nią problemów społecznych lub komunalnych,
- specyficzne dla Tychów „fale demograficzne", czyli stosunkowo duże grupy ludności w podobnym wieku zamieszkujące określone rejony miasta jeszcze przez wiele lat będą wywierać duży wpływ na jego życie i rozwój, będąc źródłem okresowych wahań zapotrzebowania na mieszkania, usługi oświaty, zdrowia i pomocy społecznej, a także na miejsca pracy,
- struktura demograficzna Tychów jest źródłem szans rozwojowych miasta, jednakże warunkiem ich wykorzystania jest pobudzenie aktywności środowisk lokalnych i stymulowanie współpracy na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego. W przeciwnym wypadku młodzież z wyżu demograficznego w południowej części miasta powiększy grono bezrobotnych. W przypadku braku podjęcia działań rewitalizacyjnych w

zdegradowanych obszarach miejskich, rejony te będą zagrożone patologiami społecznymi i wykluczeniem społecznym,

- w najbliższych latach nastąpi dalszy przyrost liczby osób w wieku starszym (szczególnie w centralnej części miasta) i w związki z tym, jest to zjawisko wymagające przygotowania usług miejskich przeznaczonych dla tej grupy.

Tabela 5. **Ludność miasta Tychy według wieku i płci w 2003 roku**

Wiek	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
Ogółem	**132 151**	**67 774**	**64 377**
0	1 109	533	576
1	1 141	590	551
2	1 086	549	537
3	1 022	502	520
4	1 074	518	556
5	1 119	548	571
6	1 044	518	526
7	1 158	546	612
8	1 153	579	574
9	1 245	604	641
10	1 343	643	700
11	1 449	679	770
12	1 618	819	799
13	1 707	880	827
14	1 789	867	919
15	1 900	974	926
16	1 978	946	1 032
17	2 121	1 035	1 086
18	2 258	1 092	1 166
19	2 492	1 176	1 316
20 – 24	13 459	6 545	6 914
25 – 29	11 854	5 642	6 212
30 – 34	7 781	3 753	4 028
35 – 39	7 195	3 705	3 490
40 – 44	9 823	5 142	4 681
45 – 49	1 421	7 452	6 669
50 – 54	12 126	6 196	5 930
55 – 59	6 959	3 477	3 482
60 – 64	5 381	2 925	2 456
65 i więcej	13 649	9 339	5 310

Źródło: opracowanie „Tychy w liczbach”

7.2. Bezpieczeństwo publiczne

Według danych Komendy Miejskiej Policji w Tychach na terenie nadzorowanym przez komendę w 2003 roku odnotowano 7 216 przestępstw. W porównaniu z rokiem 2002 nastąpił realny spadek przestępczości o 2,3%. Jednocześnie zarejestrowano wzrost wykrywalności z 44,8% w 2002 roku do 45,5% w 2003 roku.

W kategorii przestępczości o charakterze kryminalnym odnotowano wzrost wykrywalności o 1,1% z 35,3% w roku 2002 do 36,4% w roku 2003. Na terenie podległym Komendzie Miejskiej Policji w Tychach stwierdzono 6 274 czynów tego typu przestępczości, co w porównaniu do roku poprzedniego dało efekt w postaci spadku o 4,03%. W liczbach bezwzględnych przestępczość o charakterze kryminalnym spadła o 68 czynów w porównaniu do roku 2002.

Z uwagi na fakt, iż poziom przestępczości o charakterze kryminalnym wpływa na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców bardzo istotne jest prowadzenie wszelkich działań zmierzających do jej ograniczenia. Skuteczność prowadzenia takich działań podejmowanych we współpracy ze społeczeństwem, pozwala na zdobycie zaufania obywateli. W celu realizacji powyższego założenia podjęto szeroko rozumiane działania o charakterze prewencyjnym.

Wśród założonych działań najważniejsze to:

- zapobieganie przestępczości i demoralizacji nieletnich (prowadzenie działań profilaktycznych głównie w szkołach, klubach osiedlowych takich jak: pogadanki, szkolenia, utrzymywanie stałej współpracy z organizacjami i instytucjami zajmującymi się problemami dzieci i młodzieży, bieżące rozpoznawanie zjawiska przemocy w rodzinie),
- bezpieczeństwo imprez masowych i zgromadzeń publicznych,
- usprawnienie działań służb konwojowo-ochronnych,
- przeciwdziałanie drobnej przestępczości w ramach prewencji kryminalnej.

Podniesienie poziomu bezpieczeństwa realizowane jest głównie poprzez:

- aktywne współdziałanie ukierunkowane przede wszystkim na zwalczenie najbardziej dotkliwej dla społeczeństwa patologii oraz przestępczości, ze szczególnym nasileniem wychowania młodego pokolenia,
- wypracowanie efektywnych form i metod przeciwdziałania zjawiskom patologicznym w środowisku młodzieży szkolnej.

Rada Miasta Tychy uchwałą nr 303/99 z 11 października 1999 roku przyjęła program „Bezpieczne Tychy – Dość Milczenia", który jest realizowany od 2000 roku na podstawie założeń opracowanych przez Crime Stoppers International.

System „Bezpieczne Tychy – Dość Milczenia" jest kompleksowym programem poprawy bezpieczeństwa mieszkańców miasta. Program ma na celu obudzenie aktywności społecznej i przekonanie mieszkańców do współpracy z organami ścigania. Elementami programu są:

- telefon informacyjny, działający w Miejskiej Komendzie Policji, umożliwiający anonimowe przekazywanie istotnych dla policji informacji,
- współpraca z lokalnymi społecznościami miasta Tychy – radami osiedli, nakierowana na zagospodarowanie wolnego czasu „trudnej młodzieży",
- wprowadzenie na terenie miasta mieszanych patroli składających się z policjantów i strażników miejskich,
- kursy samoobrony przeznaczone dla kobiet,
- system szkoleń dla przedsiębiorców lokalnych kreujących zachowania wobec niektórych działań zorganizowanych grup przestępczych,
- budowa na terenie miasta urządzeń sportowo-rekreacyjnych, stanowiących alternatywną propozycję spędzania wolnego czasu dla młodzieży.

Na podstawie analizy stanu bezpieczeństwa w ruchu drogowym na terenie miasta Tychy w 2004 roku odnotowano 1 789 zdarzeń drogowych, w tym:

- 1 565 kolizji,
- 224 wypadki drogowe.

W porównaniu do roku 2003 stanowi to spadek ilości wypadków drogowych o 212, tj. o 10,6%, spadek osób zabitych o 2, tj. o 10%, spadek ilości rannych o 178, tj. o 42,6% oraz spadek ilości kolizji drogowych o 104, tj. 6,2%.

Na bezpieczeństwo w ruchu drogowym składa się między innymi:

- właściwa infrastruktura drogowa,
- wprowadzenie nowych rozwiązań inżynierii drogowej,
- właściwa i wystarczająca wysokość nakładów finansowych na modernizację i naprawy,
- oddziaływanie prewencyjne poprzez pełnienie służby przez patrole ruchu drogowego i to głównie w sposób dynamiczny.

Poniższa tabela przedstawia wyniki osiągnięte przez Policjantów Sekcji Ruchu Drogowego Komendy Miejskiej Policji w Tychach w 2002 i 2003 roku.

Tabela 6. **Działania policjantów SRD KMP w Tychach**

Wyszczególnienie	2002 rok	2003 rok
Skontrolowane pojazdy	26 966	20 072
Udzielone pouczenia	6 507	3 892
Nałożone mandaty karne	17 703	15 547
Zatrzymane dowody rejestracyjne	1 853	1 872
Zatrzymane prawa jazdy	224	165
Sporządzone wnioski o ukaranie	369	287
Zatrzymani nietrzeźwi kierujący	210	225

Źródło: Komenda Miejska Policji w Tychach

7.2.1. Przestępczość kryminalna

Każda zmiana społeczna niesie w sobie przyczyny, które mogą wpływać na wzrost przestępczości, nie tylko dorosłych, ale także i dzieci. Zmiany systemowe, których doświadcza społeczeństwo polskie, bez wątpienia, sprzyjają wzrostowi zachowań dewiacyjnych. Dodatkowych bodźców, sprzyjających intensyfikacji zjawisk przestępczych, dostarcza przeobrażanie gospodarki polskiej, które odciska swoje piętno na większości gospodarstw domowych i relacjach w nich występujących. Przeobrażenia przemysłu ciężkiego i wydobywczego mają wyraźny wpływ na proces ubożenia żyjących dotąd dostatnio, rodzin górniczych i hutniczych. Konieczność znalezienia nowych źródeł utrzymania, pozwalających przetrwać rodzinom, wymaga poszukiwania zatrudnienia także i przez kobiety, które w tradycyjnym układzie kultury odpowiadały za funkcjonowanie gospodarstwa domowego. Odbija się to istotnie na ilości czasu poświęconego dzieciom i ich potrzebom. Obniża się, zatem poziom kontroli społecznej odnośnie wszystkich jednostek funkcjonujących w rodzinie, sąsiedztwie czy społeczności lokalnej, zamieszkujących określone osiedle czy dzielnicę miasta.

Analizę wybranych przestępstw popełnianych w 2004 roku na terenie miasta Tychy przedstawiają poniższe tabele. Należy zwrócić uwagę na fakt, że geografia przestępstw w wyniku pełnionych służb patrolowych ulega ciągłym zmianom.

Tabela 7. **Analiza wybranych przestępstw popełnionych w 2004r. na terenie miasta Tychy**

Lp.	Rodzaj przestępstwa	Lokalizacja	Ilość przestępstw
1.	Rozbój	osiedle D1	**17**
		osiedle E	16
		osiedle F	12
		osiedle N	11
2.	Bójki i pobicia	osiedle A	**26**
		osiedle P, tereny przemysłowe, B, E	12
		osiedle M, K	10
3.	Kradzież z włamaniem	osiedle F	**79**
		osiedle H1-3	70
		Wilkowyje, lewa strona Czułowa	68
		Urbanowice, prawa strona Czułowa	53
	w tym - do obiektów prywatnych		
		Wilkowyje, lewa strona Czułowa	53
		osiedle H1-3	49
		osiedle F, Urbanowice, lewa strona Czułowa	40
		osiedle H4, Ł, R	35
	- do samochodów	osiedle F	39
		osiedle H1-3	21
		osiedle D3	19
4.	Kradzież samochodów	osiedle U	**22**
		osiedle H1-3	21
		osiedle T	19
		osiedle Z, D3	16
5.	Kradzież mienia	osiedle U	**99**
		osiedle P, tereny przemysłowe	79
		osiedle A	77
		osiedle D1	75

Źródło: Komenda Miejska Policji w Tychach

Tabela 8. **Analiza przestępstw II Rewiru Dzielnicowych w 2004 roku**

Lp.	Osiedle zagrożone	Data popełnienia przestępstwa	Ulica	Ilość przestępstw	Rodzaj przestępstwa
1.	E	od 26 stycznia 2004r. do 25 lutego 2004r.	ul. Elfów	5	2 włamania do samochodu, kradzież samochodu
	A		ul. Andersa	5	-
2.	F	od 26 lutego 2004r. do 25 marca 2004r.	ul. Wyszyńskiego	8	3 włamania do samochodu, włamanie do sklepu, kradzież samochodu
	E		ul. Edukacji	6	kradzież samochodu, rozbój, zniszczenie pojazdu
3.	A	od 26 marca 2004r. do 25 kwietnia 2004r.	ul. Andersa	6	włamanie do mieszkania, pobicie
	Stare Tychy		ul. Damrota	4	włamanie do mieszkania
4.	A	od 26 kwietnia 2004r. do 25 maja 2004r.	ul. Andersa	4	kradzież samochodu, pobicie
	F		ul. Wyszyńskiego	3	3 włamania do samochodów
5.	A	od 26 maja 2004r. do 25 czerwca 2004r.	ul. Arkadowa	8	włamanie do samochodu
	D1, D2		ul. Dębowa	6	włamanie do samochodu, kradzież samochodu
6.	D1, D2	od 26 czerwca 2004r. do 25 lipca 2004r.	ul. Dąbrowskiego	10	2 kradzieże samochodów, rozbój
	F		ul. Wyszyńskiego	6	włamanie do samochodu, włamanie do sklepu, kradzież samochodu
7.	F	od 26 lipca 2004r. do 25 sierpnia 2004r.	ul. Edukacji	8	włamanie do samochodu
	C1		ul. Budowlanych	4	rozbój
8.	F	od 26 sierpnia 2004r. do 25 września 2004r.	ul. Edukacji	14	włamanie do samochodu, kradzież samochodu, kradzież z samochodu, rozbój
	A		ul. Dworcowa	4	2 włamania do samochodu
9.	F	od 26 września 2004r. do 25 października 2004r.	ul. Filartetów	7	włamanie do samochodu, włamanie do garażu
10.	D1, D2	od 26 października 2004r. do 25 listopada 2004r.	ul. Grota-Roweckiego	-	włamanie do sklepu, rozbój
	C1		ul. Barona	4	włamanie do samochodu, włamanie do garażu
11.	E (szeregowce)	od 26 listopada 2004r. do 25 grudnia 2004r.	ul. Edukacji	6	włamanie do samochodu, rozbój
	F		ul. Filaretów	5	włamanie do samochodu, kradzież samochodu
12.	C2, C3	od 26 grudnia 2004r. do 25 stycznia 2005r.	ul. Grota-Roweckiego	5	zniszczenie pojazdu
13.	F	od 26 stycznia 2005r. do 25 lutego 2005r.	-	20	-
	D1, D2		-	18	-
	C2, C3		-	17	-

Źródło: Komenda Miejska Policji w Tychach

Tabela 9. **Ilość wykroczeń w mieście w latach 2000 - 2004**

Lp.	Lokalizacja (osiedla, ulice najbardziej zagrożone)	Rodzaj wykroczenia	Ilość wykroczeń w latach 2000 - 2004
1.	os. B: ul. Bacha, ul. Batorego, ul. Sienkiewicza, os. H: ul. Hierowskiego, ul. Honoraty, ul. Hetmnska, os. A: ul. Andersa, ul. Dworcowa, Pl. św. Anny, os. U: ul. Ustronna, ul. Uczniowska, ul. Ujejskiego, os. E: ul. Estetyczna, ul. Edukacji, ul. Elfów	wykroczenia przeciwko porządkowi i spokojowi	około 1100 interwencji
2.	os. B: ul. Bacha, ul. Baczyńskiego, ul. Batorego, os. H: ul. Hierowskiego, ul. Honoraty, ul. Hetmańska os. E: ul. Edukacji, ul. Estetyczna, ul. Elfów Park Franciszkański Park Miejski	wykroczenia przeciwko ustawie o wychowaniu w trzeźwości	około 1320 interwencji
3.	os. B: ul. Bacha, ul. Baczyńskiego, ul. Batorego, os. E: ul. Estetyczna, ul. Elfów, ul. Edukacji, os. H: ul. Hierowskiego, ul. Hetmańska, ul. Honoraty, os. A: ul. Dworcowa, ul. Andersa, Pl. św. Anny, os. U: ul. Uczniowska, ul. Ujejskiego, ul. Ustronna	wykroczenia przeciwko wybrykom chuligańskim	około 200 interwencji
4.	os. D: al. Niepodległości, ul. Dębowa, ul. Dąbrowskiego, os. C: ul. Cicha, ul. Czysta, ul. Cyganerii, os. N: al. Jana Pawła II, ul. Nałkowskiej, ul. Orzeszkowej, os. F: ul. Wejchertów, ul. Rybna, ul. Filaretów, ul. Fitelberga, os. K: ul. Konecznego, ul. Kubicy, ul. Konfederatów Barskich, os. Z: ul. Zgrzebnioka, ul. Zaręby, ul. Sikorskiego, os. R: ul. Rodakowskiego, ul. Reymonta, ul. Stoczniowców, os. T, M, L, P, Wilkowyje, Stare Tychy, Czułów, Mąkołowiec, Urbanowice, Żwaków, Wartogłowiec, Jaroszowice, Glinka, Cielmice	pozostała część miasta po kontroli w ramach spokoju i porządku publicznego	około 1250 interwencji

Źródło: Straż Miejska w Tychach

Z powyższego wynika, że w obszarach objętych rewitalizacją odnotowano zjawiska związane z patologicznymi zachowaniami.

7.2.2. Przemoc domowa

Okres transformacji w Polsce przyniósł wiele zmian zarówno w życiu całego społeczeństwa, jak i w życiu poszczególnych rodzin. Radykalnie pogorszyła się sytuacja materialna znacznej części społeczeństwa, a w konsekwencji nastąpił wzrost zasięgu ubóstwa. Nagły spadek dochodów i utrata pracy, które stały się udziałem wielu polskich rodzin nie sprzyjają rozwojowi rodziny. Okoliczności te wpływają na pogorszenie jakości relacji rodzinnych, mogą prowadzić do aktów przemocy psychofizycznej, braku zrozumienia, pustki emocjonalnej, separacji czy rozwodów. Niezaspokojone potrzeby rodzą u członków rodziny

brak życiowej satysfakcji, poczucie frustracji, co wpływa bezpośrednio na jakość wzajemnych interakcji w rodzinie. Pojawiają się sytuacje konfliktowe.

Zakres występowania problemu przemocy domowej w Tychach jest trudny do oszacowania, ale należy sądzić, że zapotrzebowanie na pomoc w tym zakresie będzie rosło. Przyczyniają się do tego nie tylko pogarszające się warunki życia, ale również rosnąca wrażliwość społeczna na ten problem.

7.3. Pomoc społeczna

W Polsce w ciągu ostatnich lat obserwuje się pogłębianie nierówności społecznych i poszerzanie się obszarów ubóstwa, co prowadzi do pogorszenia sytuacji życiowej coraz większej liczby rodzin, ale również z powodu coraz większej świadomości społecznej na temat możliwości korzystania z różnych form pomocy. Sytuacja finansowa państwa i formułowane prognozy w tej kwestii na najbliższe lata pokazują, że źródła finansowania pomocy społecznej będą bardzo ograniczone, nie można, więc liczyć, że rosnące potrzeby w tym zakresie zostaną zaspokojone przy zastosowaniu dotychczasowych metod działania. Wskazuje to na konieczność bardziej intensywnego wykorzystania w działaniach pomocowych metod pracy socjalnej grupowej i środowiskowej w znacznie większym zakresie. Charakterystykę osób objętych (liczbę rodzin) pomocą społeczną w latach 2002 – 2004 w Tychach określają poniższe tabele.

Tabela 10. **Rejon 1 – osiedle A i Wilkowyje (bez Noclegowni Miejskiej) – objęte obszarem rewitalizacji**

Lp.	Powód trudnej sytuacji życiowej	2002 rok	2003 rok	2004 rok
1.	Bezdomność	19	15	20
2.	Bezrobocie	192	220	236
3.	Sieroctwo	2	-	-
4.	Alkoholizm	15	14	23
5.	Narkomania	-	-	-
6.	Upośledzenie fizyczne lub umysłowe	45	52	42
7.	Długotrwała choroba	164	176	195
8.	Trudność przystosowania do życia po odbyciu kary pozbawienia wolności	2	1	2
9.	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	172	150	155
10.	Wielodzietność	40	41	39
11.	Niskie dochody	264	215	237
12.	Rodziny niepełne	60	65	66
13.	Osoby samotnie wychowujące osoby niepełnosprawne	-	-	-
14.	Samotność	47	46	57
15.	Ochrona macierzyństwa	15	13	9
16.	Niepełnosprawność	74	88	97
Ogółem liczba rodzin		**399**	**378**	**350**

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

Tabela 11. **Rejon 2 – osiedle B – objęte obszarem rewitalizacji**

Lp.	Powód trudnej sytuacji życiowej	2002 rok	2003 rok	2004 rok
1.	Bezdomność	6	6	6
2.	Bezrobocie	102	96	90
3.	Sieroctwo	2	1	4
4.	Alkoholizm	1	1	1
5.	Narkomania	-	-	-
6.	Upośledzenie fizyczne lub umysłowe	41	39	27
7.	Długotrwała choroba	115	118	104
8.	Trudność przystosowania do życia po odbyciu kary pozbawienia wolności	1	-	1
9.	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	65	52	40
10.	Wielodzietność	17	21	16
11.	Niskie dochody	89	99	84
12.	Rodziny niepełne	33	43	30
13.	Osoby samotnie wychowujące osoby niepełnosprawne	-	-	-
14.	Samotność	25	27	31
15.	Ochrona macierzyństwa	7	8	5
16.	Niepełnosprawność	75	70	66
Ogółem liczba rodzin		**212**	**214**	**174**

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

Tabela 12. **Rejon 3 – osiedla: B (częściowo) - – objęte obszarem rewitalizacji, C**

Lp.	Powód trudnej sytuacji życiowej	2002 rok	2003 rok	2004 rok
1.	Bezdomność	10	7	7
2.	Bezrobocie	179	162	156
3.	Sieroctwo	-	-	-
4.	Alkoholizm	7	6	7
5.	Narkomania	-	-	-
6.	Upośledzenie fizyczne lub umysłowe	59	57	37
7.	Długotrwała choroba	145	152	141
8.	Trudność przystosowania do życia po odbyciu kary pozbawienia wolności	-	1	-
9.	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	102	63	59
10.	Wielodzietność	14	14	12
11.	Niskie dochody	183	157	169
12.	Rodziny niepełne	54	52	50
13.	Osoby samotnie wychowujące osoby niepełnosprawne	-	-	-
14.	Samotność	23	24	21
15.	Ochrona macierzyństwa	7	11	8
16.	Niepełnosprawność	87	98	101
Ogółem liczba rodzin		**353**	**317**	**301**

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

Tabela 13. **Rejon 4 – osiedla: D, E – objęte obszarem rewitalizacji**

Lp.	Powód trudnej sytuacji życiowej	2002 rok	2003 rok	2004 rok
1.	Bezdomność	14	10	10
2.	Bezrobocie	582	505	401
3.	Sieroctwo	12	6	7
4.	Alkoholizm	30	93	87
5.	Narkomania	1	1	1
6.	Upośledzenie fizyczne lub umysłowe	185	168	102
7.	Długotrwała choroba	518	386	321
8.	Trudność przystosowania do życia po odbyciu kary pozbawienia wolności	11	15	18
9.	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	529	341	309
10.	Wielodzietność	150	155	152
11.	Niskie dochody	606	486	400
12.	Rodziny niepełne	189	190	192
13.	Osoby samotnie wychowujące osoby niepełnosprawne	-	-	-
14.	Samotność	208	204	183
15.	Ochrona macierzyństwa	67	71	48
16.	Niepełnosprawność	288	269	225
Ogółem liczba rodzin		**800**	**784**	**702**

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

Tabela 14. **Rejon 7 – osiedle Z –– objęte obszarem rewitalizacji**

Lp.	Powód trudnej sytuacji życiowej	2002 rok	2003 rok	2004 rok
1.	Bezdomność	1	2	2
2.	Bezrobocie	77	70	56
3.	Sieroctwo	1	1	-
4.	Alkoholizm	1	1	1
5.	Narkomania	-	-	-
6.	Upośledzenie fizyczne lub umysłowe	15	22	17
7.	Długotrwała choroba	47	73	66
8.	Trudność przystosowania do życia po odbyciu kary pozbawienia wolności	-	-	-
9.	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	32	19	13
10.	Wielodzietność	10	9	8
11.	Niskie dochody	60	55	49
12.	Rodziny niepełne	26	28	29
13.	Osoby samotnie wychowujące osoby niepełnosprawne	-	-	-
14.	Samotność	5	4	7
15.	Ochrona macierzyństwa	6	3	-
16.	Niepełnosprawność	34	47	43
Ogółem liczba rodzin		**144**	**136**	**101**

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

Tabela 15. **Rejon 8 – osiedla: K, L, R i częściowo U – objęte obszarem rewitalizacji**

Lp.	Powód trudnej sytuacji życiowej	2002 rok	2003 rok	2004 rok
1.	Bezdomność	5	6	7
2.	Bezrobocie	205	187	185
3.	Sieroctwo	-	-	-
4.	Alkoholizm	8	9	9
5.	Narkomania	5	4	7
6.	Upośledzenie fizyczne lub umysłowe	44	47	21
7.	Długotrwała choroba	146	157	145
8.	Trudność przystosowania do życia po odbyciu kary pozbawienia wolności	5	2	1
9.	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	70	55	38
10.	Wielodzietność	24	23	23
11.	Niskie dochody	225	192	191
12.	Rodziny niepełne	79	69	63
13.	Osoby samotnie wychowujące osoby niepełnosprawne	-	-	-
14.	Samotność	12	14	14
15.	Ochrona macierzyństwa	16	13	18
16.	Niepełnosprawność	69	82	67
Ogółem liczba rodzin		**362**	**348**	**291**

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

Tabela 16. **Rejon 9 – osiedla: N, M, O – objęte obszarem rewitalizacji**

Lp.	Powód trudnej sytuacji życiowej	2002 rok	2003 rok	2004 rok
1.	Bezdomność	10	9	8
2.	Bezrobocie	232	268	240
3.	Sieroctwo	2	-	-
4.	Alkoholizm	5	7	7
5.	Narkomania	2	2	1
6.	Upośledzenie fizyczne lub umysłowe	50	59	45
7.	Długotrwała choroba	170	221	196
8.	Trudność przystosowania do życia po odbyciu kary pozbawienia wolności	3	1	2
9.	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	75	45	32
10.	Wielodzietność	21	27	24
11.	Niskie dochody	220	238	235
12.	Rodziny niepełne	101	105	88
13.	Osoby samotnie wychowujące osoby niepełnosprawne	-	-	-
14.	Samotność	25	27	28
15.	Ochrona macierzyństwa	22	23	13
16.	Niepełnosprawność	81	112	104
Ogółem liczba rodzin		**390**	**420**	**359**

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

Tabela 17. **Rejon 10 – osiedla: F, G**

Lp.	Powód trudnej sytuacji życiowej	2002 rok	2003 rok	2004 rok
1.	Bezdomność	10	4	3
2.	Bezrobocie	183	187	165
3.	Sieroctwo	3	1	-
4.	Alkoholizm	6	5	5
5.	Narkomania	-	-	-
6.	Upośledzenie fizyczne lub umysłowe	48	47	29
7.	Długotrwała choroba	174	160	149
8.	Trudność przystosowania do życia po odbyciu kary pozbawienia wolności	3	-	2
9.	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	77	39	33
10.	Wielodzietność	17	17	13
11.	Niskie dochody	189	167	154
12.	Rodziny niepełne	70	67	56
13.	Osoby samotnie wychowujące osoby niepełnosprawne	-	-	-
14.	Samotność	15	14	15
15.	Ochrona macierzyństwa	14	10	14
16.	Niepełnosprawność	91	98	92
Ogółem liczba rodzin		**343**	**317**	**265**

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

Tabela 18. **Rejon 11 – osiedla: T, W**

Lp.	Powód trudnej sytuacji życiowej	2002 rok	2003 rok	2004 rok
1.	Bezdomność	-	2	1
2.	Bezrobocie	52	57	36
3.	Sieroctwo	-	-	-
4.	Alkoholizm	-	1	1
5.	Narkomania	-	1	-
6.	Upośledzenie fizyczne lub umysłowe	18	30	12
7.	Długotrwała choroba	38	56	37
8.	Trudność przystosowania do życia po odbyciu kary pozbawienia wolności	2	-	-
9.	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	24	11	8
10.	Wielodzietność	9	7	7
11.	Niskie dochody	52	52	43
12.	Rodziny niepełne	20	20	16
13.	Osoby samotnie wychowujące osoby niepełnosprawne	-	-	-
14.	Samotność	3	3	4
15.	Ochrona macierzyństwa	6	4	1
16.	Niepełnosprawność	34	62	28
Ogółem liczba rodzin		**117**	**130**	**72**

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

Tabela 19. **Rejon 12 – osiedle H**

Lp.	Powód trudnej sytuacji życiowej	2002 rok	2003 rok	2004 rok
1.	Bezdomność	3	2	3
2.	Bezrobocie	89	98	75
3.	Sieroctwo	-	-	-
4.	Alkoholizm	7	6	4
5.	Narkomania	1	-	-
6.	Upośledzenie fizyczne lub umysłowe	19	21	10
7.	Długotrwała choroba	68	76	55
8.	Trudność przystosowania do życia po odbyciu kary pozbawienia wolności	-	-	-
9.	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	45	29	25
10.	Wielodzietność	19	20	15
11.	Niskie dochody	86	77	69
12.	Rodziny niepełne	43	40	41
13.	Osoby samotnie wychowujące osoby niepełnosprawne	-	-	-
14.	Samotność	3	2	3
15.	Ochrona macierzyństwa	13	11	6
16.	Niepełnosprawność	34	41	23
Ogółem liczba rodzin		**160**	**162**	**124**

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

Tabela 20. **Rejon 13 – osiedla: H, R (ulice: Broniewskiego, Hierowskiego, Hubala, Kopernika – częściowo, Rataja, Reja, Reymonta, Rolna, Żwakowska)**

Lp.	Powód trudnej sytuacji życiowej	2002 rok	2003 rok	2004 rok
1.	Bezdomność	2	1	4
2.	Bezrobocie	72	66	58
3.	Sieroctwo	1	-	-
4.	Alkoholizm	3	2	1
5.	Narkomania	1	2	1
6.	Upośledzenie fizyczne lub umysłowe	11	18	15
7.	Długotrwała choroba	48	55	58
8.	Trudność przystosowania do życia po odbyciu kary pozbawienia wolności	1	1	1
9.	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	26	16	11
10.	Wielodzietność	15	11	10
11.	Niskie dochody	78	63	62
12.	Rodziny niepełne	24	23	23
13.	Osoby samotnie wychowujące osoby niepełnosprawne	-	-	-
14.	Samotność	4	3	4
15.	Ochrona macierzyństwa	5	1	6
16.	Niepełnosprawność	21	32	36
Ogółem liczba rodzin		**153**	**135**	**102**

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

Jak wynika z powyższej analizy najczęściej ze świadczeń Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej korzystają rodziny zamieszkujące rejony: 1, 2, 3, 4, 6 i 10, a więc objęte obszarem oddziaływania niniejszego programu, przy czym w rejonach 1, 4, i 10 jest to pomoc bardzo

wszechstronna (zasiłki okresowe, celowe, pomoc żywieniowa i rzeczowa). W tych rejonach niski dochód najczęściej oznacza zupełny brak dochodu lub tylko dotację czynszową bądź zasiłki z Referatu Świadczeń.

Jak wynika z przedstawionych danych do najczęstszych przyczyn biedy w mieście należą:
- niskie dochody,
- brak pracy,
- długotrwałe choroby,
- wielodzietność,
- brak odpowiedzialności za siebie i rodzinę.

7.3.1. Uzależnienia

Zmiany transformacyjne, dokonujące się w naszym kraju spowodowały, że część rodzin znalazła się na marginesie społecznym. Rośnie liczba zagrożeń negatywnymi zjawiskami i procesami społecznymi: agresja interpersonalna, ubóstwo, nadmierne obciążenie obowiązkami, szum informacyjny wyrażający się między innymi w ogromnych zasobach szczegółowej i nieuporządkowanej wiedzy. Uzależnienia to często destrukcyjne sposoby rozładowania konfliktów i napięć, jakie niesie współczesna cywilizacja.

W genezie uzależnień wyodrębnić można liczne uwarunkowania psychologiczne i środowiskowe zwiększające ich ryzyko. Zaliczyć tu można następujące czynniki:
- osobowościowe: rozchwianie emocjonalne, poczucie pustki i zagrożenia, brak silnego wzorca ojca i matki, lęk, poczucie krzywdy, obniżone poczucie własnej wartości, nieumiejętność rozwiązywania problemów, częsta podatność na frustrację, obniżony system wartości, niski stopień uspołecznienia,
- środowiskowe: rodzina niepełna, rozbita lub zagrożona rozbiciem, brak więzi w rodzinie, częste konflikty, chwiejność metod wychowawczych, nadopiekuńczość, częsta nieobecność rodziców w domu, wysoka tolerancja rodzinna wobec palenia i picia, środowisko marginesu społecznego, łatwy dostęp do środków uzależniających.

Alkoholizm

Istnieją istotne powiązania między używaniem i nadużywaniem alkoholu a ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Jednak powiązania te są złożone i różnią się stopniem bezpośredniości wpływu picia alkoholu na ubóstwo i wykluczenie oraz zasięgu tego wpływu. Na szczególne podkreślenie zasługują następujące zjawiska i procesy:

a) Uzależnienie od alkoholu

Osoby uzależnione na skutek postępującej degradacji psychofizycznej tracą zdolność do efektywnego funkcjonowania w rolach społecznych i zawodowych, tracą posiadane

miejsca pracy i mają ograniczone zdolności do skutecznego poszukiwania zatrudnienia. Proces ten w istotny sposób wpływa na rozmiary zjawiska bezrobocia i ubóstwa. W części przypadków prowadzi to do radykalnego zrywania więzów z najbliższym otoczeniem, utraty podstawowych źródeł wsparcia, a także bezdomności.

Zachowanie osób uzależnionych często nacechowane przemocą, agresją, zaniedbywaniem podstawowych obowiązków rodzinnych przyczynia się do destrukcji życia ich rodzin, obejmującej zjawisko pauperyzacji, zaburzeń zdrowia somatycznego i psychicznego oraz stygmatyzacji społecznej.

Nadużywanie alkoholu przez uzależnione kobiety ciężarne często powoduje organiczne uszkodzenie dzieci w okresie prenatalnym, którego skutkiem jest upośledzenie umysłowe i opóźnienia rozwojowe o różnym stopniu ciężkości. Skutkują one w przyszłości niepełnosprawnością społeczną i zawodową. Należy zwrócić również uwagę na podwyższoną śmiertelność w populacji osób uzależnionych i jej wpływ na pogorszenie warunków materialnych ich rodzin.

b) Osoby nadużywające alkoholu

Nadużywanie alkoholu jest częstym źródłem obniżenia zdolności do sprawnego wykonywania pracy zawodowej, zwiększa ryzyko utraty pracy i obniża zdolność do skutecznego poszukiwania zatrudnienia. Może przyczyniać się do powstawania i utrwalania ubóstwa, a co za tym idzie do podlegania procesom wykluczenia społecznego.

Nadużywanie alkoholu prowadzące do zaburzeń zachowania może również powodować istotne i okresowe zaburzenia życia rodzinnego, podobnie jak w rodzinach osób uzależnionych (pauperyzacja, przemoc itp.).

c) Dorośli członkowie rodzin alkoholowych

Najbliżsi osób uzależnionych często doświadczają niedostatku materialnego z powodu utraty zdolności do pracy lub niskich wynagrodzeń czy dużych wydatków na alkohol. Często również dochodzi do marnotrawienia środków uzyskiwanych od pomocy społecznej.

Życie w chronicznym stresie i zagrożeniu przemocą w przypadku np.: żon alkoholików często prowadzi do znacznego obniżenia ich sprawności psychofizycznej i do zaburzeń emocjonalnych. Przyczynia się to do obniżenia zdolności funkcjonowania na rynku pracy oraz do utraty lub mniejszych możliwości zarobkowania.

d) Dzieci i młodzież żyjące w rodzinach alkoholowych

Dzieci w rodzinach alkoholowych często doświadczają nie tylko ubóstwa, ale również istotnych zaburzeń emocjonalnych i zakłóceń rozwoju psychofizycznego. Przyczynia się to do powstawania problemów w nauce, w części przypadków do obniżenia poziomu wykształcenia, z czego wynikają potem ograniczone zdolności do aktywnego funkcjonowania na rynku pracy.

W części przypadków życie w chronicznym stresie, zagrożeniu i przemocy prowadzi do zaburzeń zachowania i związanych z nim naruszeń prawa i porządku publicznego, które sprzyjają procesowi wykluczenia społecznego.
Należy również podkreślić, że przy braku wsparcia i pomocy socjoterapeutycznej dzieci alkoholików tworzą grupę najwyższego ryzyka uzależnienia od alkoholu oraz narkotyków i wiele z nich zostaje alkoholikami.

Posługując się szacunkowymi wskaźnikami Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych można założyć, że na uzależnienie od alkoholu cierpi około 2 800 tyszan. Prawdopodobna liczba osób współuzależnionych, żyjących w otoczeniu alkoholika wynosi w Tychach 10 400, w tym 5 200 osób dorosłych (współmałżonkowie, rodzice) oraz 5 200 dzieci. Około 3 900 osób dorosłych i dzieci doznaje przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym.

Zgodnie z danymi Izby Wytrzeźwień w Tychach w 2004 roku przyjęto 5 055 osób, z czego 2 767 osób z terenu miasta Tychy, w tym 163 kobiety i 2 604 mężczyzn. Wśród doprowadzonych znajdowało się 71 pacjentów nieletnich (8 dziewczyn i 63 chłopców).

Tabela 21. **Przekrój wiekowy pacjentów przebywających w Izbie Wytrzeźwień w 2004r.**

Przedział wiekowy	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem
do lat 16	10	59	69
do 16 – 17 lat	2	48	50
od 18 – 26 lat	28	864	892
od 27 – 36 lat	44	791	835
od 37 – 46 lat	101	1 392	1 493
od 47 – 56 lat	91	1 212	1 303
od 57 – 66 lat	13	301	314
od 67 – 76 lat	2	93	95
powyżej 77 lat	0	4	4

Źródło: Izba Wytrzeźwień w Tychach

Tabela 22. **Przekrój społeczno-zawodowy pacjentów przebywających w Izbie Wytrzeźwień w 2004r.**

Przedział wiekowy	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem
pracownicy umysłowi	4	26	30
pracownicy fizyczni	5	798	803
uczniowie i studenci	7	178	185
pracownicy prywatni	3	65	68
renciści i emeryci	23	453	476
bezdomni	19	476	495
bezrobotni	230	2 768	2 998

Źródło: Izba Wytrzeźwień w Tychach

Powody doprowadzenia i zatrzymania do wytrzeźwienia pacjentów miasta Tychy i mieszkańców innych miejscowości zatrzymanych w Tychach przedstawiają się następująco:

- leżał w miejscu publicznym 872 osób,
- awantura domowa 775 osób,
- awantura w miejscu publicznym 416 osób,
- zagrożenie życia i zdrowia 328 osób,
- wykroczenie pod wpływem alkoholu 189 osób,
- prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwym 108 osób,
- zgorszenie w miejscu publicznym 75 osób,
- nietrzeźwy w miejscu pracy 3 osoby,
- podejrzany o gwałt 1 osoba.

Izba Wytrzeźwień w Tychach czynna jest 24 godziny na dobę przez 365 dni w roku i dysponuje 29 miejscami noclegowymi (23 łóżka dla mężczyzn, 6 łóżek dla kobiet). Lekarze pracujący w Izbie Wytrzeźwień prowadzą rozmowy z pacjentami w trakcie pobytu i przy opuszczaniu izby na temat szkodliwości alkoholu i skutków zdrowotnych związanych z nadużywaniem alkoholu. Ponadto każdemu pacjentowi izby proponowana jest rozmowa z psychologiem. Pacjent opuszczający izbę otrzymuje ulotkę z informacją, gdzie może skorzystać z pomocy dotyczącej uzależnień.

Narkomania

Zjawisko narkomanii ma charakter społeczny. Dotyczy ono zarówno dzieci (w tym noworodków), jak i dorosłych. Przyczyn uzależnienia od narkotyków upatruje się przede wszystkim w braku zaspokojenia potrzeb. Chłód, rygoryzm, obojętność, samotność oraz brak norm prowadzą do deprawacji, która najczęściej przejawia się różnego rodzaju lękami, przeszkadzającymi w normalnym życiu. Poszukiwanie nisz bezpieczeństwa jest wówczas naturalnym odruchem. Dodatkowo wygląd zewnętrzny i zachowanie narkomana prowadzą do osłabienia i zniszczenia więzi społecznych, skazując go na samotność i konieczność przebywania w środowisku osób podobnych do siebie. Badania wskazują, że narkomania występuje najczęściej w grupach społecznie zaniedbanych oraz w środowiskach zamożnej młodzieży.

Zgodnie z „Raportem o sytuacji zdrowotnej uczniów tyskich szkół podstawowych i ponadpodstawowych" przeprowadzonym przez Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia Urzędu Miasta Tychy w 2000 roku w grupie 3 200 uczniów, 15% uczniów szkół podstawowych ma za sobą inicjację narkotykową. Wśród ankietowanych uczniów szkół ponadpodstawowych po inicjacji narkotykowej było 30% ankietowanych. W szkołach zawodowych oraz liceach ogólnokształcących zanotowano większą liczbę uczniów, będących

po inicjacji narkotykowej. Najczęściej pierwszymi zażywanymi środkami odurzającymi były haszysz i marihuana, co zanotowano wśród:

- 16% ankietowanych uczniów liceum ogólnokształcącego,
- 14% ankietowanych uczniów zasadniczej szkoły zawodowej,
- 4% ankietowanych uczniów szkoły podstawowej.

Leki uspakajające oraz nasenne leki dostępne bez recepty były pierwszymi zażytymi środkami odurzającymi przez:

- 3,7% ankietowanych uczniów szkoły podstawowej,
- 6% ankietowanych uczniów szkoły ponadpodstawowej.

Najczęstszym sposobem zażywania środków odurzających jest ich przyjmowanie w grupie rówieśniczej (5,8% ankietowanych uczniów). Grupa tworzy środowisko sprzyjające szerzeniu się narkotyków. Staje się usprawiedliwieniem samodzielnego przebywania poza domem, zachęca do pierwszych prób, ułatwia dzielenie się narkotykami i nabytymi doświadczeniami. Ponadto narkotyki zespalają środowisko młodych. Często są jedynym spoiwem zapewniającym grupie rówieśniczej trwałość. Ankietowana młodzież zdobywa środki odurzające od swoich rówieśników (2,3%) lub od starszych kolegów i koleżanek (3%). Nieznaczna część respondentów dostaje, lub kupuje narkotyki od znanej (1%) lub obcej (0,4%) osoby dorosłej.

7.3.2. Niepełnosprawność

Osoby niepełnosprawne napotykają na wiele barier w życiu codziennym, które związane są z niedostosowaniem architektonicznym budynków mieszkalnych oraz instytucji użyteczności publicznej, brakiem społecznej akceptacji, jak również z barierami społecznymi i psychologicznymi, wynikającymi z braku umiejętności przystosowania się osób niepełnosprawnych do życia w społeczeństwie.

Polityka społeczna wobec osób niepełnosprawnych to ogół działań zorientowanych przede wszystkim na zasadę normalizacji życia tej grupy osób, mających na celu minimalizowanie skutków niepełnosprawności, wyrównywanie nieuzasadnionych różnic socjalnych, tworzenie możliwości funkcjonowania osób niepełnosprawnych we wszystkich dziedzinach życia gospodarczego i społecznego, umożliwiających ich pełną integrację ze społeczeństwem.

Przyczyny izolacji tej grupy osób związane są najczęściej z:

- istnieniem barier architektonicznych, a więc niedostosowaniem mieszkań, ulic, komunikacji do możliwości ruchowych osób niepełnosprawnych,
- brakiem dostatecznej ilości obiektów infrastruktury społecznej dostępnych dla osób o ograniczonych możliwościach ruchowych,

- brakiem miejsc pracy chronionej dla osób o niepełnych możliwościach aktywności zawodowej,
- brakiem społecznej akceptacji i pomocy osobom niepełnosprawnym,
- barierami społecznymi i psychologicznymi, wynikającymi z braku umiejętności przystosowania się ludzi niepełnosprawnych do życia w społeczeństwie.

Miasto Tychy posiada „Program na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2004 – 2008", który zakłada działania zmierzające do zwiększenia dostępności środowiska miejskiego i integracji osób niepełnosprawnych.

7.3.3. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych

Znaczącą część klientów Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej stanowią rodziny z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi. Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się z innymi dysfunkcjami takimi jak: uzależnienie od środków psychoaktywnych, przemoc domowa, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich, zawodowych wyrażające się m.in. w postaci niedojrzałości emocjonalnej, problemach we współżyciu z ludźmi, trudnościach adaptacyjnych, niezaradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Problemy wychowawcze w środowisku rodzinnym, szkolnym ujawniające się w postaci zachowań buntowniczych, agresywnych, konfliktowych, łamania przez dzieci i młodzież panujących obyczajów, norm, wartości.

Na terenie miasta działają ośrodki, które otaczają opieką, prowadzą nadzór wychowawczy oraz dożywiają dzieci z rodzin ubogich i niewydolnych wychowawczo.
Pomoc w postaci dożywiania dzieci udzielona przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej przedstawia poniższa tabela.

Tabela 23. **Dożywianie uczniów w szkołach w latach 2002 - 2004**

Lp.	Powód trudnej sytuacji życiowej	Ilość uczniów korzystających z dożywiania		
		2002 rok	2003 rok	2004 rok
1.	Gimnazjum nr 1	68	80	58
2.	Gimnazjum nr 2 przy Zespole Szkół z Oddziałami Integracyjnymi	-	1	-
3.	Gimnazjum nr 10 przy Zespole Szkół przy ul. Wejchertów	26	31	17
4.	Gimnazjum nr 11	35	38	26
5.	Gimnazjum nr 12	63	57	40
6.	Gimnazjum nr 3	58	59	36
7.	Gimnazjum nr 4	67	53	29
8.	Gimnazjum nr 5	75	59	30
9.	Gimnazjum nr 6	24	14	15
10.	Gimnazjum nr 7	21	16	7
11.	Gimnazjum nr 8	7	8	2
12.	Gimnazjum nr 9 przy Zespole Szkół Sportowych	17	22	12
13.	LO im. L. Kruczkowskiego	-	3	3
14.	LO nr 4 przy Zespole Szkół nr 1	-	5	12
15.	LO STO	-	-	1
16.	Szkoła Podstawowa nr 1	43	55	36
17.	Szkoła Podstawowa nr 10	47	39	22
18.	Szkoła Podstawowa nr 11	122	97	70
19.	Szkoła Podstawowa nr 17	65	69	42
20.	Szkoła Podstawowa nr 18	56	66	34
21.	Stołówka w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym	48	42	22
22.	Szkoła Podstawowa nr 19 przy Zespole Szkół Sportowych	71	63	49
23.	Szkoła Podstawowa nr 2	16	9	5
24.	Szkoła Podstawowa nr 22	96	101	61
25.	Szkoła Podstawowa nr 23 przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 2	12	10	4
26.	Szkoła Podstawowa nr 3	90	86	72
27.	Szkoła Podstawowa nr 35	84	88	48
28.	Szkoła Podstawowa nr 36	24	22	12
29.	Szkoła Podstawowa nr 37	86	70	34
30.	Szkoła Podstawowa nr 4	6	13	6
31.	Szkoła Podstawowa nr 40	32	27	19
32.	Szkoła Podstawowa nr 5 przy Zespole Szkół z Oddziałami Integracyjnymi	54	52	37
33.	Szkoła Podstawowa nr 6	13	17	16
34.	Szkoła Podstawowa nr 7	26	20	15
35.	Szkoła Podstawowa nr 8	14	6	6
36.	Szkoła Podstawowa nr 9	10	14	8
37.	Zespół Szkół nr 1 – Technikum Ochrony Środowiska	-	1	2
38.	Zespół Szkół nr 2	-	-	1
39.	Zespół Szkół nr 3	-	4	6
40.	Zespół Szkół nr 4	-	7	16
41.	Zespół Szkół nr 5	-	13	24
42.	Zespół Szkół nr 7	-	20	28

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

Z powyższego wynika, że przedstawiona ilość dzieci korzystających z dożywiania świadczy o zjawisku wykluczenia społecznego. Największa liczba dzieci korzystała z dożywiania w szkołach zlokalizowanych w rejonach objętych programem rewitalizacji.

7.3.4. Ludzie starsi

Jak wynika z danych demograficznych w mieście Tychy zachodzi proces starzenia się społeczeństwa. Liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym systematycznie powiększa się, a wśród nich zdecydowanie dominują kobiety.

W mieście funkcjonują ośrodki pomocy społecznej, których celem jest przeciwdziałanie samotności osób starszych, utrzymanie kontaktów w środowisku zamieszkania i przeciwdziałanie instytucjonalizacji pomocy.

7.3.5. Bezdomność

Bezdomność jest to względnie trwała sytuacja człowieka nieposiadającego własnego mieszkania albo w ogóle pozbawionego dachu nad głową. Bezdomność może być rozpatrywana jako element sytuacji życiowej określonej jednostki, zjawisko społeczne, przejaw patologii społecznej lub problem społeczny. Może być efektem dobrowolnie wybranego stylu życia, desperackich decyzji, własnych lub cudzych zachowań dewiacyjnych, zdarzeń losowych lub wadliwej polityki społecznej. Przyczyny bezdomności jako zjawiska społecznego wiązane są ze zmianami demograficznymi i ruchliwością społeczną, recesją gospodarczą i związanym z nią bezrobociem oraz ubożeniem społeczeństwa, z redukcją nakładów budżetowych na pomoc społeczną, niedostatkiem zakładów czasowego pobytu oraz instytucji ciągłej opieki nad niezdolnymi do samodzielnego rozwiązania problemu mieszkaniowego.

Bezdomność jako cechę położenia społecznego określonych osób łączy się najczęściej z różnorodnymi rodzajami patologii indywidualnej (alkoholizm, przestępczość, prostytucja, narkomania, rozpad więzi rodzinnych, włóczęgostwo). Poza tym bezdomność łączy się z zaburzeniami zdrowia psychicznego, brakiem oparcia w rodzinach i odtrąceniem niesamodzielnych członków rodzin (samotne matki, porzucone dzieci, starcy, chorzy na AIDS).

Wśród przyczyny bezdomności wymienić należy takie, które wynikają z:

- sytuacji społeczno-ekonomicznej kraju, w tym z powodu wzrostu bezrobocia, postępującej likwidacji hoteli robotniczych, braku miejsc w szpitalach, zakładach opiekuńczych, domach pomocy społecznej, braku opieki nad wychowankami domów dziecka po ukończeniu 18 lat, brak ośrodków dla nosicieli wirusa HIV,

- sytuacji prawnej, polegającej na możliwości wyeksmitowania lokatora za długi i zaległości w opłatach czynszowych,
- przyczyn związanych z patologiami, w tym z powodu alkoholizmu, przestępczości, odrzucenia lub braku opieki ze strony najbliższych, rozwodu lub trwałego rozpadu więzi formalnych lub nieformalnych, prostytucji kobiet, przemocy w rodzinie,
- przyczyn socjopsychologicznych, w tym świadomego wyboru innego sposobu życia, odrzucenia obowiązującego systemu wartości,
- przyczyn osobowościowych, w tym poczucia niższości, osamotnienia, wstydu, przekonania o złym świecie i jednostek.

Indywidualne przyczyny prowadzące do bezdomności to:

- zakłócony proces socjalizacji w grupach pierwotnych, w tym złe przygotowanie do samodzielnego życia,
- brak możliwości samodzielnego mieszkania, niemożność zamieszkania z najbliższymi po rozwodach, separacjach, powrotach z więzienia,
- nieumiejętność przystosowania się do sytuacji społeczno-ekonomicznej, w tym poddawanie się przedmiotowemu traktowaniu przez pracodawców, brak możliwości zatrudnienia za godziwą płacę,
- nieprzystosowanie do sytuacji obyczajowo-kulturowej, w tym traktowanie współmałżonków jak własność, rozwody, niełożenie na rodzinę,
- picie i nadużywanie alkoholu, w tym traktowanie picia w kategoriach obowiązku obyczajowego, stymulatora nawiązywania kontaktów, mechanizmu regulowania stanów emocjonalnych.

W Tychach ciągle wzrasta zagrożenie bezdomnością i wzrasta liczba osób bezdomnych potrzebujących pomocy. Zagrożenie tym problemem wiąże się raczej z miejscami, gdzie bezdomni się gromadzą, samo zagrożenie utratą dachu nad głową nie wykazuje konkretnych koncentracji przestrzennych. Liczba osób oraz powód udzielenia pomocy przez Noclegownię Miejską w latach 2002 -2004 podaje poniższa tabela.

Tabela 24. **Liczba osób, którym udzielono pomocy w Noclegowni Miejskiej**

Lp.	Powód trudnej sytuacji życiowej	2002 rok	2003 rok	2004 rok
1.	Bezdomność	214	314	276
2.	Bezrobocie	162	235	210
3.	Narkomania	5	4	7
4.	Upośledzenie fizyczne lub umysłowe	52	61	58
5.	Długotrwała choroba	115	168	152
6.	Trudność przystosowania do życia po odbyciu kary pozbawienia wolności	5	5	5
7.	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	21	20	22
8.	Wielodzietność	-	-	-
9.	Niskie dochody	195	295	260
10.	Niepełnosprawność	80	125	124

Ogółem liczba osób	**214**	**314**	**276**

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

Kluczowe problemy w zakresie sfery społecznej:

- Występujące zjawiska patologii społecznej spowodowane w szczególności dużą koncentracją blokowisk,
- Wzrost sfery ubóstwa,
- Nieumiejętność przeciwstawienia się procesom marginalizacji grup społecznych (niepełnosprawni, dotknięci patologiami),
- Wzrastające poczucie braku bezpieczeństwa publicznego wśród społeczności lokalnej

8. Sfera gospodarcza

8.1. Bezrobocie

Zmiany na początku lat dziewięćdziesiątych spowodowały gwałtowny wzrost liczby osób pozbawionych pracy. Szybko wzrastające bezrobocie przerodziło się w zjawisko o skali masowej i spowodowało dramatyczną sytuację na krajowym rynku pracy. Najbardziej widocznym wskaźnikiem tych zmian było pojawienie się bezrobocia, które cechuje się:

- gwałtownym wzrostem,
- wyraźną selektywnością,
- zróżnicowaniem geograficznym,
- charakterem recesyjnym niektórych gałęzi przemysłu.

Bezrobocie stanowi jeden z najtrudniejszych problemów społeczno-gospodarczych i wiąże się z pogorszeniem standardu życia osób dotkniętych tym zjawiskiem, problemem zagospodarowania wolnego czasu, izolacją społeczną, ograniczeniem lub zniechęceniem uczestnictwa w życiu kulturalnym i politycznym.

W Tychach podstawową instytucją udzielającą pomocy osobom bezrobotnym jest Powiatowy Urząd Pracy, który kieruje swoje usługi do osób bezrobotnych i innych poszukujących pracy oraz pracodawców, a ponadto oferuje usługi poradnictwa zawodowego.

Powiatowy Urząd Pracy w Tychach organizuje i finansuje szkolenia osób bezrobotnych w celu zwiększenia ich szans na uzyskanie zatrudnienia, w szczególności w przypadkach:

- braku kwalifikacji zawodowych,
- utraty zdolności do wykonywania dotychczasowego zawodu,
- konieczności zmiany lub uzupełnienia kwalifikacji w związku z brakiem propozycji odpowiedniej pracy,
- braku umiejętności aktywnego poszukiwania pracy.

W Tychach stopa bezrobocia w pierwszej połowie 2005 roku wynosiła 13,2% i była niższa od średniej krajowej (19,1%). Wśród bezrobotnych przeważają kobiety, które w pierwszej połowie 2005 roku stanowiły 57,9% ogółu bezrobotnych. Składa się na to wiele przyczyn: mniejsza liczba zawodów wykonywanych przez kobiety, postrzeganie przez pracodawców w kategorii mniej dyspozycyjnych, czynniki kulturowe, przyzwalające na bezrobocie kobiet jako „strażniczek domowego ogniska", czy obniżający się preferowany wiek kobiet – młode, o wysokich kwalifikacjach i dużym doświadczeniu.

Szczególnym problemem jest zwiększająca się liczba bezrobotnych absolwentów. Są to ludzie młodzi, nierzadko z wysokimi kwalifikacjami, a przez trudności ze znalezieniem pracy szczególnie narażeni na marginalizację.

Poziom bezrobocia na terenie miasta i strukturę bezrobotnych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 25. **Bezrobocie na terenie miasta Tychy w latach 2002 - 2004**

Lp.	Wyszczególnienie	2002 rok	2003 rok	2004 rok
		Ogólna liczba osób	Ogólna liczba osób	Ogólna liczba osób
1.	**Zarejestrowani bezrobotni**	8 506	7 808	7 183
2.	**Zarejestrowani bezrobotni według wieku (w latach):**			
	18 – 24	2 713	2 165	1 816
	25 – 34	1 934	1 921	1 873
	35 – 44	1 759	1 512	1 268
	45 – 54	1 910	1 967	1 946
	55 i więcej	190	243	280
3.	**Zarejestrowani bezrobotni ogółem według czasu pozostawania bez pracy (w miesiącach):**			
	do 1 miesiąca	597	754	583
	1 – 3	1 397	1 144	1 162
	3 – 6	1 292	1 071	1 102
	6 – 12	1 436	1 197	1 095
	12 – 24	1 661	1 343	1 119
	powyżej 24	2 123	2 299	2 122
4.	**Zarejestrowani bezrobotni według poziomu wykształcenia:**			
	gimnazjalne i poniżej	1 946	1 827	1 618
	zasadnicze zawodowe	3 509	3 023	2 681
	średnie ogólnokształcące	611	626	301
	policealne i średnie zawodowe	1 941	1 785	1 732
	wyższe	499	547	551
5.	**Zarejestrowani absolwenci szkół ponadpodstawowych ogółem, w tym:**			
	szkół wyższych	152	181	93*)
	szkół policealnych i pomaturalnych	302	281	208*)
	zasadniczych szkół zawodowych	137	111	102*)
6.	**Bezrobotni nieposiadający prawa do zasiłku**	7 561	7 005	6 430

*) dane, dotyczące absolwentów w roku 2004 zostały podane według stanu na dzień 31 maja 2004r.

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Tychach

8.2. Uwarunkowania gospodarcze

Strategia rozwoju miasta Tychy zakłada silną orientację na wzbogacanie jego struktury gospodarczej o nowe formy działalności (szczególnie w sferze usług). Do głównych sektorów zatrudnienia zalicza się nadal górnictwo oraz przemysł samochodowy (wraz z pokrewną działalnością gospodarczą). Aktualne kierunki kształcenia oraz potencjał innowacyjny miasta wskazują na wysoką zdolność ludności do kreowania przedsiębiorstw nowej generacji. Odnotować należy także zjawisko mobilizacji kapitału endogenicznego (rodzimego), który w pierwszym rzędzie zagospodarowuje majątek upadłych i likwidowanych przedsiębiorstw państwowych.

Poniższa tabela przedstawia liczbę przedsiębiorstw zarejestrowanych i wyrejestrowanych w Wydziale Działalności Gospodarczej w latach 2003 – 2004.

Tabela 26. **Liczba przedsiębiorstw zarejestrowanych i wyrejestrowanych w latach 2003 – 2004**

Wyszczególnienie	2003 rok	2004 rok
Liczba nowych przedsiębiorstw wpisanych do ewidencji	948	966
Liczba przedsiębiorstw wyrejestrowanych	898	1 255

Źródło: Wydział Działalności Gospodarczej Urzędu Miasta Tychy

Kluczowe problemy w zakresie niedorozwoju bazy ekonomicznej miasta przedstawiają się następująco:

- niewykorzystany potencjał zasobów pracy,
- utrzymywanie się tendencji spadku ludności miasta (depopulacja),
- radykalny spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym (o blisko 30%),
- stała tendencja wzrostu liczby ludności w wieku produkcyjnym,
- starzenie się ludności (wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym o ponad 26%),
- wzrost liczby pracujących o 9%,
- relatywnie stały (niski) poziom zatrudnialności (58% standardu europejskiego, 67% poziomu krajowego, 75% poziomu regionalnego).

Tabela 27. **Ludność w latach 1994 – 2001**

Wyszczególnienie	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Ludność ogółem (L)	134 653	133 760	133 646	133 258	133 178	132 675	130 832	130 416
Procentowe zmiany liczby ludności	-	-0,66%	-0,09%	-0,29%	-0,06%	-0,38%	-1,39%	-0,32%
Ludność w wieku przed-produkcyjnym (LWAP)	40 934	39 117	37 713	35 971	34 330	32 585	30 496	28 877
Ludność w wieku produkcyjnym (LWP)	81 176	81 443	82 276	83 107	84 150	85 065	85 012	85 696
Ludność w wieku poprodukcyjnym (LWPP)	12 543	13 200	13 657	14 180	14 698	15 025	15 324	15 843
Pracujący (P)	32 053	34 133	33 401	35 535	36 275	35 839	36 414	34 949

Źródło: Wojewódzki Urząd Statystyczny w Katowicach

Tabela 28. **Zatrudnialność (standard europejski = 0,70; poziom krajowy = 0,64; poziom regionalny = 0,57)**

Wyszczególnienie	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
LWAP / L	0,30	0,29	0,28	0,27	0,26	0,25	0,23	0,22
LWP / L	0,60	0,61	0,62	0,62	0,63	0,64	0,65	0,66
LWPP / L	0,09	0,10	0,10	0,11	0,11	0,11	0,12	0,12
P / LWP (zatrudnialność)	0,39	0,42	0,41	0,43	0,43	0,42	0,43	0,41

Tabela 29.**Bezrobocie**

Wyszczególnienie	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Bezrobotni (B)	-	-	-	3235	4071	5452	6896	8969
Ludność w wieku produkcyjnym (LWP)	81 176	81 443	82 276	83 107	84 150	85 065	85 012	85 696
B / LWP	-	-	-	3,89%	4,84%	6,41%	8,11%	10,47%

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Tychach

Tendencje w latach 1997 – 2001:

- przyrost liczby bezrobotnych: 2,77 raza,
- przyrost liczby ludności w wieku produkcyjnym: 1,03 raza,
- przyrost udziału bezrobotnych w ludności wieku produkcyjnego: 2,69 raza

Tabela 30. **Pracujący w latach 1994 – 2001**

Wyszczególnienie	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Pracujący ogółem (P)	32 053	34 133	33 401	35 535	36 275	35 839	36 414	34 949
Pracujący w przemyśle (PP)	12 790	14 087	13 608	14 409	17 420	14 677	16 342	14 727
Pracujący w usługach rynkowych (PUR)				10 469	11 905	11 860	11 308	11 340
Pracujący w usługach nierynkowych (PUNR)				6 901	6 844	6 531	6 514	6 576

Źródło: Wojewódzki Urząd Statystyczny w Katowicach

- przyrost liczby pracujących ogółem (1994 – 2001): 9%,
- przyrost liczby pracujących w przemyśle (1994 – 2001): 15%,
- zmiana udziału pracujących w przemyśle w liczbie pracujących ogółem: z 39,90% (1994) do 42, 14% (2001),
- przyrost liczby pracujących w usługach rynkowych (1997 – 2001): 8%,
- zmiana udziału pracujących w usługach rynkowych w liczbie pracujących ogółem: z 29,46% (1997) do 32, 45% (2001),
- spadek liczby pracujących w usługach nierynkowych (1997 – 2001): 5%,
- zmiana udziału pracujących w usługach nierynkowych w liczbie pracujących ogółem: z 19,42% (1997) do 18, 82% (2001).

Tabela 31. **Pracujący w latach 1994 - 2001 – podstawowe wskaźniki**

Wyszczególnienie	1997	1998	1999	2000	2001
PP / P	0,41	0,48	0,41	0,45	0,42
PUR / P	0,29	0,33	0,33	0,31	0,32
PUNR / P	0,19	0,19	0,18	0,18	0,19

W analizowanym okresie utrzymuje się względnie stała struktura aktywności składająca się na bazę ekonomiczną miasta.

Tworzenie dogodnych warunków rozwoju sektora usług rynkowych oraz rozwijanie usług nierynkowych traktować należy jako podstawowe wyzwanie strategiczne dla władzy publicznej oraz mieszkańców w sferze gospodarczej.

9. Jakość życia w mieście

Niekorzystny obraz jakości życia, postrzeganej przez mieszkańców miasta wyznaczają:

- degradacja zasobów mieszkaniowych, tzw. blokowisk i infrastruktury,

- wyraźna selektywność,
- zróżnicowanie geograficzne.

Bariery rozwoju miasta

Wyniki analizy strategicznej prowadzą do wniosku, że miasto stoi w obliczu istotnych barier rozwojowych. Barierami tymi są:

- bariera infrastrukturalna, będąca konsekwencją braku uzbrojenia terenów w sieci infrastrukturalne (dotyczy to głównie dzielnic obrzeżnych), braku zorganizowanych (bezkolizyjnych) węzłów na głównych ciągach komunikacyjnych miasta oraz ograniczonych możliwości tranzytowych,
- bariera materialna, wyrażająca się niskim poziomem identyfikacji mieszkańców z miastem oraz oporami przed podejmowaniem aktywności w instytucjach tworzących lokalne społeczeństwo obywatelskie (niski poziom samoorganizacji),
- bariera urbanistyczna, której źródłem jest przede wszystkim brak centrum ogólnomiejskiego, pozwalającego na wzrost inwestycyjnej atrakcyjności miasta oraz rozwój sfery usług rynkowych i nierynkowych,
- bariera ekonomiczna, wynikająca z zaniedbań w organizacji systemu opłat czynszowych, prowadząca w rezultacie do dekapitalizacji zasobów mieszkaniowych (ekonomiczna niezdolność do gromadzenia odpisów amortyzacyjnych przeznaczonych na odtworzenie zasobów mieszkaniowych),
- bariera przedsiębiorczości, kreowana brakiem instytucji i mechanizmów wspierających wewnętrzną integrację sektora małych i średnich przedsiębiorstw (powiązania technologiczne, rynkowe i kapitałowe).

III. ANALIZA SWOT

Siły	Słabości
1) Młoda społeczność lokalna wykazująca rosnące aspiracje edukacyjne i wzrost mobilności zawodowej, 2) Wzrastająca siła kapitałowa firm globalnych korzystających z udogodnień miejskich oraz wspieranych przez działalność KSSE Podstrefa Tyska, 3) Duże zapotrzebowanie na mieszkania, głównie ze strony ludzi młodych, 4) Walory położenia geograficznego (lasy, jezioro, poziom czystości środowiska), 5) Potrzeba uruchomienia nowych terenów rozwojowych, 6) Siedziba powiatu, sądu i prokuratury, 7) Tranzytowe położenie miasta przy trasie prowadzącej do przejścia granicznego, 8) Wdrażanie projektu pod nazwą „Gospodarka ściekowa w Tychach”	1) Postępująca dekapitalizacja istniejącej infrastruktury technicznej i transportowej, 2) Dekapitalizacja istniejących zasobów mieszkaniowych, 3) Niedostateczny poziom uzbrojenia terenów podmiejskich, 4) Niska dostępność do uzbrojonych terenów pod działalność przemysłową, 5) Wadliwa struktura usług rynkowych wynikająca z braku zorganizowanej przestrzeni centrum miejskiego, 6) Wzrastające koszty funkcjonowania sieci placówek edukacyjnych różnych szczebli, 7) Brak centrum miasta, 8) Brak terenów inwestycyjnych będących własnością gminy, 9) Niski poziom integracji społeczeństwa
Szanse	**Zagrożenia**
1) Fundusze Unii Europejskiej na wyrównanie poziomu rozwoju: ekonomicznego, społecznego i przestrzennego regionu, 2) Dynamiczny rozwój technologii w systemach informatycznych i telekomunikacyjnych, 3) Atrakcyjność inwestycyjna	1) Odkładanie w czasie przez centralną władzę publiczną decyzji w zakresie restrukturyzacji tradycyjnych sektorów przemysłowych (górnictwo, hutnictwo, energetyka, masowy transport kolejowy), 2) Brak ścisłych powiązań między sektorem edukacyjnym a sektorem biznesu, 3) Tendencja wzrostu bezrobocia, wynikająca ze zmniejszonego zapotrzebowania na usługi i zatrudnienie w produkcji materialnej, 4) Reprodukcja statusów społecznych i zawodowych (dziedziczenie biedy, patologii), 5) Istniejąca konkurencja historycznie ukształtowanych centrów miast w otoczeniu (metropolitalne Katowice oraz historyczna Pszczyna), 6) Narastanie patologii społecznych oraz zachowań „antyzdrowotnych”, 7) Brak środków na wkład własny do projektów wspomaganych funduszami Unii Europejskiej, 8) Brak perspektyw rozwoju dla młodych rodzin – emigracja do innych miejscowości na terenie Polski lub za granicę, 9) Miasto z krótką tradycją, 10) Postępujące ubożenie społeczeństwa, 11) Odpływ wykształconych kadr, 12) Wyuczona bezradność części społeczeństwa

CZĘŚĆ II

I. ZAŁOŻENIA PROGRAMU REWITALIZACJI

1. Uwarunkowania formalne

Opracowanie i zatwierdzenie przez Radę Miasta w formie uchwały Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Tychy jest warunkiem wykorzystania środków z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego (poddziałanie 3.3.1 „Rewitalizacja obszarów miejskich").

Za obszar zdegradowany należy uznać tę część miasta, w której mają miejsce zaległości w działalności remontowo-modernizacyjnej obiektów kubaturowych, zły stan infrastruktury komunalnej, niedostatki w zakresie usług publicznych. Ważnym czynnikiem świadczącym o degradacji danego obszaru miasta jest mała aktywność gospodarcza oraz występujące objawy patologii społecznych, takie jak alkoholizm, narkomania, przestępczość.

Obszary miejskie poddawane rewitalizacji powinny zostać wyznaczone na podstawie krytycznej analizy wyników badań i analiz (w tym wniosków różnych podmiotów współuczestniczących w procesie rewitalizacji). Dokonując tego wyboru należy wziąć pod uwagę poziom:

- bezrobocia,
- ubóstwa oraz trudne warunki mieszkaniowe,
- przestępczości,
- wykształcenia mieszkańców,
- przedsiębiorczości mieszkańców,
- degradacji technicznej infrastruktury i budynków,
- zanieczyszczenia środowiska naturalnego.

Celem działania 3.3. „Zdegradowane obszary miejskie, poprzemysłowe i powojskowe" jest zachęcanie do rozwijania nowych form aktywności gospodarczej, generujących miejsca pracy poprzez oferowanie infrastruktury do prowadzenia działalności dostosowanej do potrzeb nowych przedsiębiorstw, przy równoczesnej trosce o ochronę stanu środowiska naturalnego, warunkującego zrównoważony rozwój gospodarczo-społeczny.

Zasadniczym celem działania jest ożywienie gospodarcze i społeczne, a także zwiększenie potencjału turystycznego i kulturalnego, w tym nadanie obiektom i terenom zdegradowanym nowych funkcji społeczno-gospodarczych.

Do projektów, które mogą ubiegać się o dofinansowanie należą:

- porządkowanie „starej tkanki" urbanistycznej poprzez odpowiednie zagospodarowywanie pustych przestrzeni w harmonii z otoczeniem,

- izolacja, remont lub przebudowa elewacji, fasad i dachów budynków oraz pomieszczeń przeznaczonych na cele: gospodarcze, szkoleniowe lub kulturalne - za wyjątkiem przeprowadzania prac budowlano-montażowych w indywidualnych mieszkaniach – w ramach działania wraz z zagospodarowaniem przyległego terenu, w tym:
  - remont, przebudowa w budynkach instalacji: grzewczych, elektrycznych, gazowych i wodno-kanalizacyjnych,
  - zagospodarowanie przyległego terenu (budowa, remont, przebudowa małej architektury, ogrodzeń),
- renowacja budynków o wartości architektonicznej i znaczeniu historycznym, znajdujących się na rewitalizowanym terenie, w tym ich adaptacja na cele: gospodarcze, społeczne, edukacyjne, turystyczne lub kulturalne, przyczyniająca się do tworzenia stałych miejsc pracy. Renowacja może się składać z następujących działań wspierających:
  - prace konserwatorskie,
  - odnowienie zabudowań (za wyjątkiem indywidualnych mieszkań),
- prace konserwatorskie, odnowienie fasad i dachów budynków o wartości architektonicznej i znaczeniu historycznym, znajdujących się w rejestrze zabytków wraz z zagospodarowaniem przyległego terenu, przyczyniające się do tworzenia stałych miejsc pracy,
- wyburzanie budynków pod cele: usługowe, kulturowe, edukacyjne, gospodarcze, turystyczne lub rekreacyjne,
- remont lub przebudowa infrastruktury publicznej związanej z rozwojem funkcji turystycznych, rekreacyjnych, kulturalnych,
- tworzenie stref bezpieczeństwa i zapobiegania przestępczości w zagrożonych patologiami społecznymi obszarach miast, w tym:
  - budowa lub remont oświetlenia,
  - zakup i instalacja systemów monitoringu, przyczyniających się do realizacji działania,
- adaptacja, przebudowa lub remonty budynków i przestrzeni użyteczności publicznej wraz z przyległym otoczeniem na cele edukacyjno-społeczne, znajdujących się na terenie rewitalizowanym, w tym m.in.: przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły średnie i ponadgimnazjalne, szkoły wyższe, szkolne stołówki, domy dziecka, ośrodki walki z patologiami społecznymi (np. walki z narkomanią, alkoholizmem), poradnie psychologiczne, świetlice dla dzieci i młodzieży, domy kultury, Warsztaty Terapii Zajęciowej oraz obiekty służące pomocą społeczną (np. dla samotnych matek z dziećmi, zapobiegania przestępczości, punkty służące pomocą i przekwalifikowywaniem byłych więźniów) – priorytetowo będą traktowane budynki, które głównie przyczynią się do rozwoju działalności gospodarczej i zatrudnienia (za wyjątkiem prac remontowo-instalacyjnych w indywidualnych mieszkaniach), w tym:
  - izolacja, remont, przebudowa fasad i dachów budynków,

- remont, przebudowa, adaptacja pomieszczeń,
- budowa, remont, przebudowa instalacji w budynkach: grzewczych, wodno-kanalizacyjnych, gazowych, elektrycznych,
- zagospodarowanie przyległego terenu (np. budowa, remont, przebudowa ogrodzeń i małej architektury),

- przebudowa, wymiana lub remont infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, elektrycznej, grzewczej i gazowej w rewitalizowanych obiektach publicznych, usługowych,
- regeneracja, rehabilitacja i zabudowywanie pustych przestrzeni publicznych, w tym:
  - remont lub przebudowa: placów, rynków, parkingów, placów zabaw dla dzieci, publicznych toalet miejskich, małej architektury (np. tarasy widokowe, fontanny, ławki, kosze na śmieci), miejsc rekreacji, terenów zielonych (zieleń wysoka, niska i trawniki) oraz prace restauracyjne na terenie istniejących parków,
- remonty lub przebudowa infrastruktury technicznej, szczególnie w zakresie ochrony środowiska na terenie zdegradowanych dzielnic miast, w tym:
  - budowa, remonty lub przebudowa sieci kanalizacyjnych i innych urządzeń do oczyszczania, gromadzenia, odprowadzania i przesyłania ścieków,
  - budowa, remonty lub przebudowa kanalizacji deszczowej,
  - wymiana elementów konstrukcyjnych zawierających azbest w budynkach publicznych (poza celami mieszkaniowymi) w przypadku, gdy nie wymaga to przebudowy całego obiektu i po spełnieniu wymagań przekazania powstałych odpadów zawierających azbest podmiotom, które uzyskały zezwolenie właściwego organu na prowadzenie działalności w zakresie gospodarki takimi odpadami,
  - budowa, remonty lub przebudowa sieci wodociągowych, ujęć wody i urządzeń służących do gromadzenia i uzdatniania wody oraz urządzeń regulujących ciśnienie wody,
- poprawa funkcjonalności ruchu kołowego, ruchu pieszego i estetyki przestrzeni publicznych rewitalizowanego terenu, w tym:
  - remonty, przebudowa lub modernizacja dróg lokalnych (gminnych lub powiatowych) i ulic prowadzących do dzielnic mieszkalnych oraz komunalnych dróg osiedlowych (m.in. wzmocnienie podbudowy jezdni, polepszenie stanu nośności, wymiana i poszerzenie nawierzchni) oraz małych obiektów inżynieryjnych,
  - budowa, remonty lub przebudowa chodników i przejść dla pieszych, jak również wszelkie inne prace infrastrukturalne lub zakup wyposażenia pozwalający zwiększyć bezpieczeństwo pieszych, rowerzystów lub zwierząt (np. budowa, przebudowa lub remont ścieżek rowerowych),
- remont lub przebudowa obiektów pełniących funkcje zaplecza turystycznego, kulturalnego,

- remont, przebudowa lub przystosowanie budynków i kubatury dla potrzeb tworzenia inkubatorów przedsiębiorczości,
- remont, przebudowa lub przystosowanie budynków i infrastruktury na cele turystyczne i kulturalne (włącznie z odnowieniem i konserwacją obiektów dziedzictwa kulturowego), prowadząca do zrównoważonego rozwoju i tworzenia miejsc pracy.

Z uwagi na wielość i różnorodność beneficjentów Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Tychy został sporządzony metodą planowania partnerskiego.

2. Dofinansowanie

Dofinansowanie w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego (poddziałanie 3.3.1 „Rewitalizacja obszarów miejskich") udzielane jest w formie dotacji inwestycyjnych. Maksymalny udział procentowy środków EFRR na poziomie projektu wynosi 75% kwalifikujących się kosztów publicznych.

Dofinansowanie z krajowych środków publicznych przedstawia się następująco: z budżetu państwa – Minister Gospodarki i Pracy (10%) oraz zgodnie z zasadami ustalanymi przez danego dysponenta części budżetowej z budżetu jednostek samorządu terytorialnego.

3. Beneficjenci końcowi

Końcowymi beneficjentami realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji jest społeczność lokalna, mieszkająca i działająca w zdegradowanych obszarach miejskich, a w szczególności:

a) gminy, miasta na prawach powiatu lub działające w ich imieniu jednostki organizacyjne (zgodnie z ustawą o finansach publicznych),

b) niżej wymienione podmioty, dla których projekt został ujęty w Lokalnym Programie Rewitalizacji:
   - podmioty wykonujące usługi publiczne na zlecenie jednostek samorządu terytorialnego, w których większość udziałów lub akcji posiada miasto,
   - podmioty wybrane w drodze ustawy Prawo Zamówień Publicznych, dostarczające usługi użyteczności publicznej na zlecenie jednostek samorządu terytorialnego pod warunkiem przestrzegania zasad pomocy publicznej określonych w przepisach szczególnych,
   - organizacje pozarządowe nie działające dla zysku, stowarzyszenia, fundacje oraz kościoły i związki wyznaniowe (publiczne i non-profit),
   - spółdzielnie mieszkaniowe,

- instytucje użyteczności publicznej, np.: policja, straż pożarna,
- szkoły wyższe,
- wspólnoty mieszkaniowe dla projektów dotyczących konserwacji i renowacji fasad budynków oraz połaci dachowej, a także dla projektów dotyczących zagospodarowania budynków i przyległego otoczenia zgodnie z celami poddziałania (bez prowadzenia prac w indywidualnych mieszkaniach), znajdujących się w rejestrze zabytków i pod warunkiem, że wiążą się z tworzeniem stałych miejsc pracy.

4. Okres realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Tychy

Okres realizacji Programu przewidziany jest na lata 2005 – 2013. Ma to ścisły związek z członkostwem Polski w Unii Europejskiej, w której obowiązuje 7-letni okres planowania budżetu (obecnie trwa dla Polski okres budżetowania 2004 – 2006). W związku z powyższym wdrażanie Programu zostało podzielone na dwa podokresy wskazane przez wnioskodawców projektów:

- 2005 – 2006 (I okres budżetowania),
- 2007 – 2013 (kolejny okres budżetowania).

Przedstawiony Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Tychy jest kontynuacją działań podejmowanych przez Miasto w ostatnich latach w zakresie rewitalizacji zasobów mieszkaniowych.

5. Polityka miasta w zakresie rewitalizacji

Akty prawa miejscowego, dotyczące polityki mieszkaniowej i rewitalizacji

Rewitalizacja zasobów mieszkaniowych jest jednym z aspektów polityki władz miasta ostatnich lat. Kluczowe problemy wynikające z dużej koncentracji „blokowisk" w mieście, dekapitalizacja miejskich zasobów mieszkaniowych, brak zagospodarowania przestrzeni publicznych w obiekty i urządzenia służące rekreacji oraz potrzebom komunikacyjnym, utrzymywanie się negatywnych nastrojów społecznych, wynikających z poczucia zagrożenia związanego z zamieszkiwaniem w budynkach z wielkiej płyty, znajdują odzwierciedlenie w podejmowanych działaniach i aktach prawa miejscowego.

W dniu 14 grudnia 2000 roku uchwałą nr 0150/553/2000 Rady Miasta Tychy przyjęto dokument pod nazwą „Strategia i polityka mieszkaniowa miasta Tychy na lata 2000 – 2004 z prognozą na rok 2010" z misją ujętą jako: „Dążenie do rozwoju budownictwa mieszkaniowego jako ukierunkowanego procesu na wzrost jakości życia mieszkańców miasta

poprzez stworzenie właściwych warunków zamieszkania dla różnych grup i potrzeb społecznych", która była sukcesywnie i z powodzeniem realizowana przez Miasto.

W treści wymienionego dokumentu podkreślono, że na przestrzeni lat podjęto w mieście szereg uchwał okołomieszkaniowych, stanowiących instrumenty wykonawcze dla osiągnięcia zamierzonych efektów. Przyjęty pakiet uchwał tworzył kierunki i cele realizowanej polityki. W roku 1997 przystąpiono do realizacji programu, przyjmując następujące kierunki działań:

1) Rozwój budownictwa jednorodzinnego poprzez powołanie Tyskiego Towarzystwa Budownictwa Społecznego, którego celem jest budowa mieszkań na wynajem o umiarkowanych czynszach,
2) Rozwój budownictwa wielorodzinnego poprzez kupno, budowę lub zagospodarowanie pełnostandardowych mieszkań komunalnych,
3) Rozwój zorganizowanego budownictwa jednorodzinnego poprzez utworzenie spółki „WOLF-TYCHY", którego celem była budowa ekologicznego osiedla mieszkaniowego.

Realizowana strategia wskazywała władzom miasta kierunek działań związany ze stworzeniem takich warunków zamieszkania, które gwarantują mieszkańcom wysoki poziom bezpieczeństwa socjalnego i publicznego z przyjętą wizją sformułowaną jako cyt. „Tworzenie warunków dla dynamicznego i harmonijnego rozwoju gospodarczego miasta poprzez zorganizowane budownictwo mieszkaniowe w celu otwarcia szans i perspektyw dla ludzi młodych" i realizację następujących celów rozwoju:

- rozwój zorganizowanego budownictwa wielorodzinnego, polegającego na stworzeniu warunków dla budowy mieszkań w układzie czynszowym i lokatorskim spółdzielczym, a także własnościowym, których inwestorem będą towarzystwa budownictwa społecznego i spółdzielnie mieszkaniowe, działające na terenie miasta,
- rozwój komercyjnego zorganizowanego budownictwa jednorodzinnego w układzie rezydencjonalnym: grupowym i indywidualnym,
- rewitalizacja istniejących zasobów mieszkaniowych w celu poprawy stanu technicznego budynków wielorodzinnych oraz uzyskanie efektu estetycznego wraz ze stworzeniem bezpiecznych i rezydencjonalnych warunków zamieszkania,
- przeciwdziałanie groźbie eksmisji i likwidacja problemu bezdomności w kierunku stworzenia bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców miasta,
- dążenie do wykreowania zrównoważonego rozwoju budownictwa mieszkaniowego.

Zagadnienia związane z rewitalizacją znalazły również odzwierciedlenie w przyjętych działaniach do realizacji, wśród których należy wymienić:

- budowę mieszkań na osiedlu „Balbina" w ramach Tyskiego Towarzystwa Budownictwa Społecznego,

- tworzenie warunków dla rozwoju budownictwa komercyjnego wielorodzinnego i jednorodzinnego,
- dynamiczne zarządzanie istniejącymi zasobami mieszkaniowymi przez zarządców spółdzielczych i komunalnych w celu poprawy istniejących warunków mieszkaniowych.

Warto podkreślić, że aspekty rewitalizacji zostały przedstawione w przyjętych dziewięciu kartach przedsięwzięć, a w szczególności w działaniu określonym jako „Badanie techniczne stanu i renowacja istniejących zasobów mieszkaniowych: komunalnych i spółdzielczych pod względem stanu konstrukcyjnego, termomodernizacji budynku oraz rewitalizacji zagospodarowania terenu wokół wielorodzinnych budynków mieszkalnych", polegającym na uzyskaniu szczegółowych informacji o stanie technicznym budynków zrealizowanych w systemie W-70, poprawie warunków zamieszkania w „blokowiskach" oraz stworzeniu bezpiecznych i rezydencjonalnych warunków zamieszkania.

W związku z dezaktualizacją przedstawionego wyżej dokumentu w 2005 roku podjęto prace nad strategią mieszkaniową na kolejne lata.

Z uwagi na charakter zabudowy w mieście i przedstawione w części diagnostycznej niniejszego opracowania, problemy związane z osiedlami w prowadzonej przez Miasto polityce szczególną uwagę przywiązuje się do stanu technicznego budynków.

Wskazana kwestia stanu technicznego, a tym samym odpowiednia jakość życia i zamieszkiwania została podkreślona w podjętej uchwale nr 0150/782/2002 Rady Miasta Tychy z dnia 31 stycznia 2002 roku z późniejszymi zmianami, dotyczącej wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Miasta Tychy.

W § 2 wyżej wspomnianego dokumentu zapisano, że konieczne i celowe uznaje się przeprowadzenie w większości budynków, stanowiących własność i współwłasność Miasta, napraw głównych w takim zakresie, aby ze względu na ich stan techniczny budynki te mogły zostać zaliczone do I kategorii budynków w zakresie stanu technicznego.

W kolejnym § 11 wprowadzono podział budynków na IV kategorie stanu technicznego z wyszczególnieniem następującej oceny: dobry, średni, dostateczny, zły. Zgodnie z zapisami uchwały szczegółowej ocenie podlegają następujące elementy: konstrukcja, instalacje, w tym elektryczna, wodociągowa, kanalizacyjna, centralnego ogrzewania, gazowa, pokrycie dachowe, kominy, malowanie klatek schodowych, chodniki, śmietniki itp.

W kolejnej uchwale nr 0150/XVII/376/04 Rady Miasta Tychy z dnia 26 lutego 2004 roku stwierdzono, że w nieruchomościach administrowanych przez Miejski Zarząd Budynków Mieszkalnych prowadzone będą naprawy główne w takim zakresie, aby ze względu na stan

techniczny zaliczone zostały do I kategorii budynków, a tym samym podniesiony został standard zamieszkiwania w zasobach komunalnych.

6. Zasięg terytorialny rewitalizowanych obszarów

Tychy są miastem młodym, w którym nie występują kompleksowo zdegradowane dzielnice. Na całym terenie miasta występują jednak obiekty i obszary, które powinny zostać poddane działaniom rewitalizacyjnym w najbliższym czasie.

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Tychy obejmie obszary wytypowane do rewitalizacji, których granice wyznaczono na podstawie danych zawartych w I części Programu, jak również wniosków różnych podmiotów współuczestniczących w procesie rewitalizacji, którzy dokonywali stosownej analizy wskazanych rejonów i występujących zjawisk społecznych, a następnie zaproponowali ich wyszczególnienie.

Przy określeniu obszaru rewitalizacji wzięto w szczególności pod uwagę:

- poziom degradacji terenów,
- poziom degradacji infrastruktury technicznej budynków,
- poziom bezrobocia, ubóstwa i przestępczości oraz trudne warunki mieszkaniowe,
- poziom przedsiębiorczości mieszkańców.

Przyjęto, że Program posiada formułę otwartą i w razie potrzeby będzie możliwość rozszerzenia oddziaływania Programu na inne obszary miasta nie ujęte w pierwszej wersji
w zależności od zmieniających się uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych oraz potrzeb społeczności lokalnej.

Proponowane są następujące obszary do rewitalizacji:

Obszar I

Obszar I zawarty jest pomiędzy ulicami: Kochanowskiego, Budowalnych, Asnyka, Generała Andersa, Wieczorka, Nowokościelną, Kościuszki, Bielską, Begonii oraz linią kolejową.

Obszar II

Obszar II zawarty jest pomiędzy ulicami: Grota Roweckiego, Niepodległości, Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Armii Krajowej, Marszałka Piłsudskiego.

Obszar III

Obszar III zawarty jest pomiędzy ulicami: Jaśkowicką, Bielską, Stoczniowców.

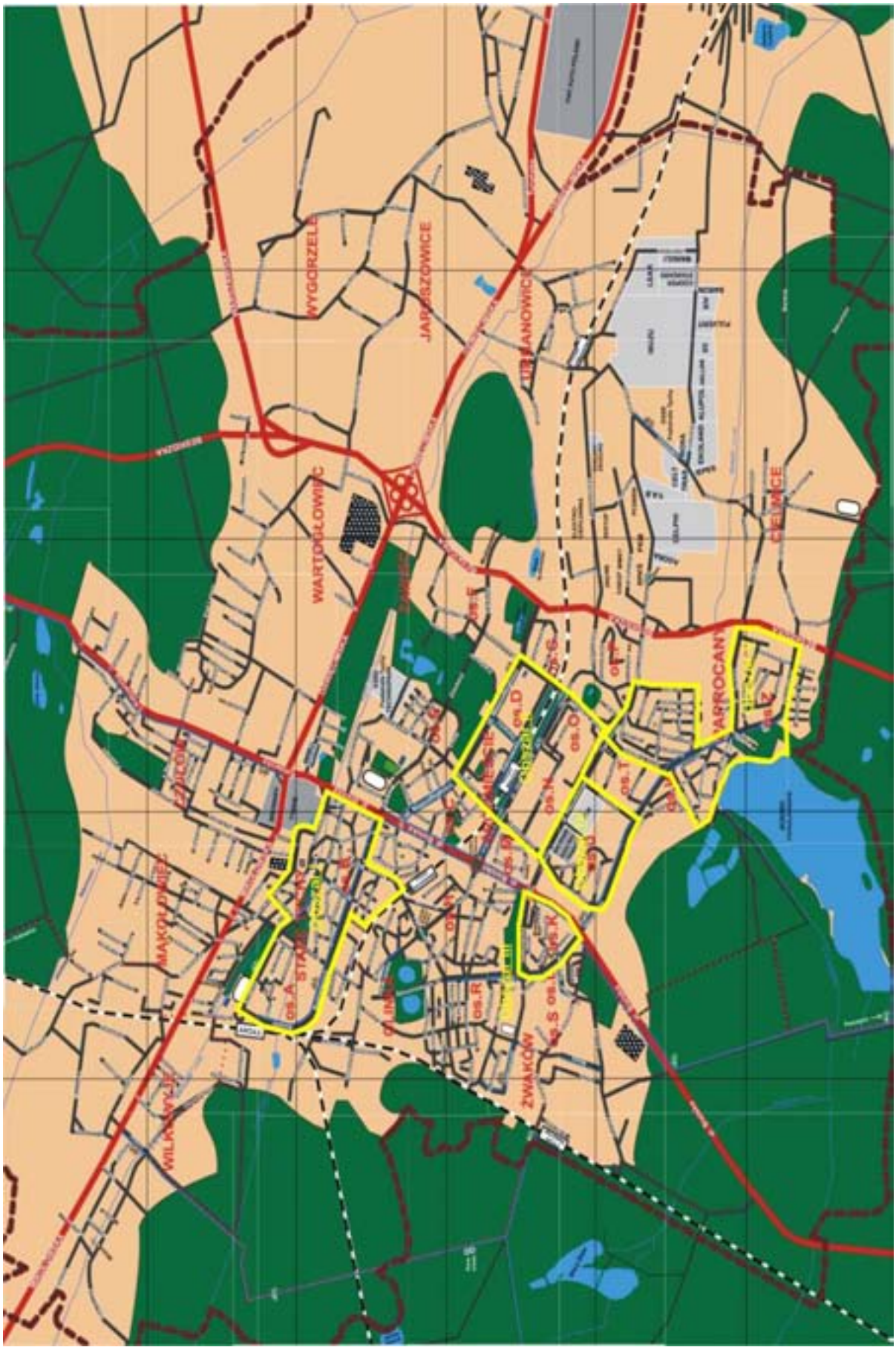
Obszar IV

Obszar IV zawarty jest pomiędzy ulicami: Dmowskiego, Marszałka Piłsudskiego, Tischnera, Sikorskiego.

Obszar V

Obszar V zawarty jest pomiędzy ulicami: Armii Krajowej, Marszałka Piłsudskiego, Jordana, Władysława Jagiełły, Sikorskiego, Targiela, Beskidzką oraz Jeziorem Paprocańskim.

Obszary wytypowane do rewitalizacji przedstawiono na mapie kolorem żółtym.

Rys.4. *Wytypowane obszary do rewitalizacji*

II. CELE I DZIAŁANIA LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI MIASTA TYCHY

Cele Programu Rewitalizacji sformułowane zostały w oparciu o wyniki analizy stanu obecnego w mieście i w obszarach rewitalizacji.

Rozpoznany obraz oczekiwań rozwojowych pokrywa się z wizją pożądanego stanu miasta, przedstawioną w obowiązującej strategii rozwoju: „Tychy 2013" jako stwierdzenie, że **„Tychy są miastem realizującym rozwój trwały i zrównoważony"**, której strukturę wyznacza układ trzech wartości podstawowych:

- przedsiębiorczość,
- wiedza,
- środowisko.

Rozpoznanie i analiza układu oczekiwań wzajemnych pozwoliła na sformułowanie misji o następującej treści, ujętej w wyżej wymienionej strategii:

„Zintegrowani wewnętrznie oraz mobilni społecznie i zawodowo mieszkańcy miasta tworzą warunki dla rozwoju tyskiego środowiska przedsiębiorczości, wzrostu uczestnictwa w korzyściach funkcjonowania społeczeństwa informacyjnego oraz powszechnego dostępu do lokalnego systemu udogodnień miejskich w sposób zapewniający Tychom trwały i zrównoważony rozwój".

Potrzeba rewitalizacji poszczególnych osiedli w Tychach polega na nadaniu im nowego oblicza, zgodnie z potrzebami mieszkańców, stosownym zagospodarowaniu przestrzeni publicznych na osiedlu, podniesieniu poziomu estetycznego oraz realizacji obiektów i urządzeń służących rekreacji oraz potrzebom komunikacyjnym.

Do głównych problemów związanych z zamieszkiwaniem w tyskich osiedlach mieszkaniowych, sygnalizowanych od lat przez autorów projektów zaproponowanych do ujęcia w Programie należą:

- monotonna, typowa forma i architektura budynków,
- niewystarczająca ilość miejsc parkingowych dla mieszkańców osiedli i obciążenie wewnętrznej komunikacji osiedlowej dodatkową funkcją parkingową,
- brak zieleni urządzonej,
- brak atrakcyjnej infrastruktury osiedlowej dla mieszkańców (w tym miejsca zabaw dla dzieci i wypoczynku dla osób starszych),
- dające się zaobserwować występowanie negatywnych zjawisk socjologicznych,
- niezadawalający stan publicznej infrastruktury technicznej,
- niezadawalający stan infrastruktury związanej z turystyką i rekreacją,
- brak ukształtowanego centrum miasta,

- brak oświetlenia,
- brak wewnętrznej kompozycji osiedli.

Podstawowe obszary, problemy i cele kierunkowe Programu przedstawiono w poniższej tabeli.

OBSZAR PROBLEMOWY	PROBLEM KLUCZOWY	CEL KIERUNKOWY
DEGRADACJA INFRASTRUKTURY ZWIĄZANEJ Z TURYSTYKĄ I REKREACJĄ	• Brak pełnego wykorzystania potencjału przyrodniczo-kulturowego miasta z uwagi na wysłużoną i zniszczoną infrastrukturę, • Duży poziom zanieczyszczenia wód powierzchniowych, wynikający z nieuporządkowania gospodarki wodno-ściekowej w dzielnicach podmiejskich, • Powstawanie problemów ekologicznych w obszarach ograniczonego dostępu do sieci kanalizacyjnej (problemy te należy uznać za podstawowe w sytuacji prób kreowania rozwoju zrównoważonego), • Bariera środków publicznych, • Narastające koszty funkcjonowania systemu, • Niedostateczny poziom oraz zbyt mała różnorodność form spędzania wolnego czasu, • Brak działań skierowanych na rozwój Ośrodka Wypoczynkowego „Paprocany", który stanowi główny element terenów rekreacyjnych w mieście, • Brak środków finansowych dla rozwoju elementów tzw. Tyskiego Obszaru Rekreacyjno-Turystycznego	Poprawa stanu technicznego i budowa infrastruktury związanej z turystyką i rekreacją
DEGRADACJA TECHNICZNA BUDYNKÓW I INFRASTRUKTURY TOWARZYSZĄCEJ	• Duża koncentracja „blokowisk", • Utrzymywanie się negatywnych nastrojów społecznych – poczucie zagrożenia związane z zamieszkiwaniem w „blokowiskach", • Relatywnie niski dostęp do urządzeń rekreacji rodzinnej i terenów wypoczynkowych, • Postępująca dekapitalizacja miejskich zasobów mieszkaniowych, • Utrzymywanie się bariery infrastrukturalnej i finansowej w zakresie przygotowania atrakcyjnych terenów pod budownictwo mieszkaniowe, • Potrzeba rehabilitacji osiedli (problem rehabilitacji zabudowy w najszerszym zakresie dotyczy osiedli: „U", „O", „Z", „D", „K" w obszarze miejskim), polegająca na zagospodarowaniu przestrzeni publicznych, podniesieniu ich poziomu estetycznego oraz realizacji obiektów i urządzeń, służąca potrzebom komunikacyjnym, • Głęboka renowacja struktury zabudowy • Potrzeba rewitalizacji najstarszych dzielnic miasta, w tym dzielnicy Stare Tychy	Poprawa stanu technicznego budynków i infrastruktury towarzyszącej
DEGRADACJA MAŁEJ ARCHITEKTURY, SPĘDZANIE WOLNEGO CZASU	• Brak rozwiązań architektoniczno-przestrzennych dla dzieci i dorosłych	Rozwiązania architektoniczno-przestrzenne, służące zagospodarowaniu czasu wolnego
NEGATYWNE ZJAWISKA SPOŁECZNE, W TYM BEZROBOCIE I UBÓSTWO	• Bezrobocie, • Niskie dochody	Aktywizacja zawodowa mieszkańców na rynku pracy, zagospodarowanie czasu wolnego
BRAK CENTRUM MIASTA	• Brak środków w budżecie miasta na zabudowę obszaru centrum, • Brak potencjalnych inwestorów, • Teren niezagospodarowany, • Niezadowolenie mieszkańców z powodu braku centrum, • Rozpoczęte inwestycje i obiekty zrealizowane nie mają możliwości pełnego rozwoju i stanowią tylko część pewnej całości, • Niedogodności dla odbiorców usług, wynikające z dużego rozproszenia funkcji w mieście	Silna koncentracja ludzi i działań na przedmiotowym obszarze, stworzenie atrakcyjnego miejsca dla zaspokajania potrzeb społecznych użytkowników

		centrum

III. PLANOWANE PROJEKTY DO REALIZACJI W REWITALIZOWANYCH OBSZARACH W LATACH 2005-2006 I LATACH NASTĘPNYCH

1. Zrealizowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne w ostatnich latach i ich powiązanie z planowanymi projektami

„Uruchomienie Centrum Inicjatyw Gospodarczych - Hala Targowa wraz z infrastrukturą przy al. Marszałka Piłsudskiego 10 w Tychach"

Projekt polegał na stworzeniu kompleksowego, nowoczesnego, ponadlokalnego centrum handlowo-usługowego jako aktywnej formy przeciwdziałania bezrobociu w Tychach oraz regionie i został zrealizowany w okresie od 03.04.2002 roku do 15.09.2002 roku (utworzone Centrum zostało przekazane do użytkowania dnia 18 listopada 2002 roku, a jego otwarcie nastąpiło 7 kwietnia 2003 roku). Przedsięwzięcie sfinansowano dotacją Unii Europejskiej w ramach programu PHARE Inicjatywa II PL99.03.01 w wysokości 500 000 euro, dotacją z budżetu państwa w kwocie 250 000 zł oraz środkami budżetu miasta.

W Centrum Inicjatyw Gospodarczych prowadzona jest działalność handlowa i usługowa. CIG jest nie tylko miejscem działalności handlowo-usługowej, ale również pełni znaczącą rolę w powstawaniu nowych i rozwoju istniejących małych i średnich przedsiębiorstw z terenu miasta i regionu. Uruchomienie przedsięwzięcia pozwoliło z jednej strony stworzyć nowe miejsca pracy, z drugiej wpłynąć na poprawę standardu prowadzonych usług handlowych. Uruchomienie CIG wraz z Halą Targową pozwoliło stworzyć ok. 1040 miejsc pracy dla nowo tworzących się i istniejących małych oraz średnich przedsiębiorstw oraz wpłynęło na zaspokojenie potrzeb społeczności lokalnej poprzez poprawę jakości świadczonych usług. Poprzez realizację powyższego przedsięwzięcia stworzono warunki do budowy centrum, dzięki czemu można w perspektywie najbliższych 10 lat stworzyć trwałe miejsca pracy dla Tyszan i mieszkańców okolicznych powiatów: pszczyńskiego, tyskiego i mikołowskiego.

LHASA („Large Housing Areas Stabilisation Action")

INTERREG III B projekt LHASA jest projektem prowadzonym przez gminę Marzahn-Hellersdorf wraz z dziesięcioma partnerami w ośmiu miastach i siedmiu krajach obszaru europejskiego CADSES.

Główną ideą LHASA II jest znalezienie ogólnej koncepcji oraz wprowadzenie praktycznych rozwiązań dla trwałego rozwoju dużych obszarów mieszkaniowych z włączeniem aspektów fizycznych, ekologicznych, społecznych i gospodarczych.

Pakiet roboczy 1:

„Rozwój miejski oraz ulepszenie centrów dużych terenów mieszkalnych"

W kilku miastach partnerskich opracowano już bardzo twórcze oraz konstruktywne struktury i okazało się, iż kwestia rozwoju centralnego oraz poprawa dużych osiedli mieszkaniowych

będzie w przyszłości wyzwaniem dla rozwoju każdego miasta partnerskiego LHASA II, a w szczególności dla nowych europejskich partnerów.

Miasto Tychy uznało w ramach obecnego projektu LHASA, iż istnieją konkretne potrzeby zdefiniowania przyszłego rozwoju centrum.

Tychy posiadają przestrzennie umiarkowaną wizję przyszłego centrum. Obecnie wyzwaniem jest realizacja tej wizji. W celu przeprowadzenia rzeczywistego planowania koniecznym jest szczególne zorientowanie się w potencjałach ekonomicznych i społeczno-ekonomicznych miast oraz terenów sąsiadujących z centrum miasta. Wiedza o planowaniu miejskim w ścisłym związku z polityką nieruchomości będzie niezbędną koniecznością w celu osiągnięcia rzeczywistego i umiarkowanego centrum. Zintegrowana przestrzennie gospodarka nieruchomościami powinna dążyć do realizowania lokalnych możliwości i orientacji na potencjalnych inwestorów.

W związku z powyższym Tychy zainteresowane są przejęciem roli lidera w projekcie LHASA II w celu rozwoju centrum.

W projekcie LHASA II, miasta partnerskie będą miały szanse na zdefiniowanie swoich potrzeb, pracę nad swoimi problemami, wymianę własnych doświadczeń oraz strategie rozwiązań.

Przedstawione projekty wspierające proces rewitalizacji i zagospodarowanie niewykorzystanego terenu powiązane są bezpośrednio z kolejnymi przedsięwzięciami, ujętymi w Programie: „Centrum Miasta Tychy", „Tyski Obszar Rekreacyjno-Turystyczny – budowa hali widowiskowo-sportowej", „Rewitalizacja obiektu po Zespole Szkół Municypalnych".

„Rewitalizacja terenów poprzemysłowych - budowa Wielofunkcyjnego Budynku Usługowego na osiedlu „Balbina" w Tychach"

Przedsięwzięcie polegało na uruchomieniu strefy aktywności społeczno-gospodarczej, zmierzającej do rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw poprzez wybudowanie Wielofunkcyjnego Budynku Usługowego dla MŚP. W budynku utworzono centrum działalności MŚP, pełniącego funkcje promujące i stymulujące rozwój usług lokalnych na terenie dzielnicy oraz ponadlokalnych na terenie miasta i w regionie.

Wielofunkcyjny Budynek Usługowy zlokalizowany został na terenie zdegradowanym i nieuzbrojonym, zajmowanym uprzednio przez jedną z tzw. „Fabryk Domów", w których wytwarzano elementy prefabrykowane dla potrzeb budownictwa mieszkaniowego. Rewitalizacja tego obszaru oraz wyposażenie w pełną infrastrukturę techniczną zwiększyła atrakcyjność dla inwestorów oraz znacząco poprawiła stan środowiska w centralnej części miasta.

Teren wokół budynku usługowego został zagospodarowany i wyposażony w elementy małej architektury, podkreślające reprezentacyjny charakter obiektu oraz placu ogólnomiejskiego, a także zapewniające funkcjonalność i estetykę obiektu.

Realizowany projekt miał pilotażowy charakter i był dla innych miast oraz gmin województwa śląskiego przykładem możliwości w zakresie adaptacji zdegradowanych obszarów poprzemysłowych oraz tworzenia alternatywnych miejsc pracy dla ludzi zagrożonych bezrobociem z restrukturyzowanych sektorów przemysłu ciężkiego.

Przedstawiony projekt, polegający na rewitalizacji poprzemysłowego terenu powiązany jest bezpośrednio z zaplanowanymi przedsięwzięciami, ujętymi w Programie: „Budowa placu zabaw na placu miejskim im. Grażyny Bacewicz na osiedlu BALBINA w Tychach", „Budowa parku spacerowego wraz z boiskiem wielofunkcyjnym na osiedlu BALBINA w Tychach".
Kontynuacja prac poprzez realizację przedstawionych projektów pozwoli na kompleksową rewitalizację terenu pomiędzy osiedlami: „A", „B", „C" i „H". W wyniku tego procesu powstanie nowa część miasta z przyjaznymi dla mieszkańców warunkami zamieszkania, miejscami pracy i otoczeniem, wyposażonym w odpowiednią infrastrukturę.

Szczególne znaczenie w aspekcie rewitalizacji mają zrealizowane projekty wynikające z przedstawionego w innej części opracowania dokumentu pn. „Strategia i polityka mieszkaniowa miasta Tychy na lata 2000 – 2004 z prognozą na rok 2010", do których należą w szczególności:

- budowa zespołu budynków mieszkalnych na osiedlu mieszkaniowym „Balbina" przez Tyskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Spółka z o.o.,
- budowa budynków mieszkalnych na terenie miasta przez innych inwestorów takich jak: spółdzielnie mieszkaniowe i spółki inwestorskie,
- adaptacja przestrzeni „wysokich strychów", zlokalizowanych w budynkach, stanowiących współwłasność miasta Tychy na pełnostandardowe lokale mieszkalne przez indywidualnych inwestorów.

Przedstawione w przygotowanym Programie projekty do realizacji stanowią w większości kontynuację wcześniejszych działań rewitalizacyjnych w mieście.

2. Kontynuacja działań rewitalizacyjnych w mieście - planowane projekty do realizacji w latach 2005-2006 i następnych

Potencjalnych beneficjentów środków z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w niniejszym programie można podzielić na dwie grupy, wyszczególnione w oparciu o źródło finansowania projektów i możliwości wydatkowania środków z budżetu miasta:

- Urząd Miasta oraz beneficjenci zależni od gminy (zgodnie ze statutem lub umową spółki),

- pozostali beneficjenci niezależni finansowo od miasta (w tym spółdzielnie mieszkaniowe).

W Lokalnym Programie Rewitalizacji Miasta Tychy uwzględniono 17 projektów zaproponowanych przez potencjalnych beneficjentów środków z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, w tym:

1) „Centrum miasta Tychy" (Obszar II),
2) „Rewitalizacja Placu św. Anny" (Obszar I),
3) „Tyski Obszar Rekreacyjno Turystyczny – budowa hali widowiskowo-sportowej" (Obszar IV),
4) „Rewitalizacja obiektu po Zespole Szkół Municypalnych" (Obszar IV),
5) „Modernizacja Ośrodka Wypoczynkowego „Paprocany" w Tychach oraz rewitalizacja Huty Paprockiej" (Obszar V),
6) Program rewitalizacji dzielnicy Stare Tychy (Obszar I),
7) Budowa placu zabaw na osiedlu „Balbina" (Obszar I),
8) Budowa parku spacerowego wraz z boiskiem wielofunkcyjnym na osiedlu „Balbina" (Obszar I),
9) Remont pawilonów wolnostojących przy al. Niepodległości i ul. Dąbrowskiego (Obszar II),
10) Przebudowa elewacji na osiedlu „K" (Obszar III),
11) Przebudowa pawilonu wolnostojącego przy ul. Uczniowskiej (obszar IV),
12) Parking dla samochodów osobowych przy ul. Zaręby 60-66 (Obszar V),
13) Parking dla samochodów osobowych przy ul. Zaręby 22 (Obszar V),
14) Parking dla samochodów osobowych i chodnik przy ul. Zgrzebnioka (Obszar V),
15) Wymiana okien wystawowych i drzwi wejściowych do lokali użytkowych, znajdujących się w budynkach mieszkalnych na osiedlu „Z" (Obszar V),
16) Wymiana nawierzchni istniejących chodników na osiedlu „Z" (Obszar V),
17) Dokończenie zagospodarowania przestrzennego, remont elewacji, przebudowa dachów oraz oświetlenie terenu – Plac Filipa Nowary (Obszar V).

Listę projektów według wyznaczonych obszarów do rewitalizacji przedstawia tabela.

Obszar	Zasięg terytorialny rewitalizowanych obszarów	Planowane projekty	Uzasadnienie wyboru obszaru rewitalizacji*
I	Obszar zawarty jest pomiędzy ulicami: Kochanowskiego, Budowalnych, Asnyka, Generała Andersa, Wieczorka, Nowokościelną, Kościuszki, Bielską, Begonii oraz linią kolejową	1) Rewitalizacja Placu św. Anny, 2) Program rewitalizacji dzielnicy Stare Tychy, 3) Budowa placu zabaw na osiedlu „Balbina”, 4) Budowa parku spacerowego wraz z boiskiem wielofunkcyjnym na osiedlu „Balbina”	– w części obszaru do rewitalizacji około 40% ludności stanowią osoby w wieku powyżej 45 lat, stanowiąc dużą grupę ludności w podobnym wieku i w następnych latach przewiduje się wzrost liczby osób w starszym wieku, – występowanie nasilających się problemów społecznych (np. zubożenie społeczeństwa i wzrost korzystających ze świadczeń MOPS), – w części teren historycznej zabudowy miejskiej, – występowanie wielu zdegradowanych obiektów o dużym znaczeniu architektonicznym i historycznym, – zły stan techniczny obiektów publicznych, – na wyznaczonym obszarze funkcjonują wspólnoty mieszkaniowe, które nie posiadają wystarczających środków na prowadzenie niezbędnych inwestycji i remontów, – obszar nie posiada odpowiedniej ilości urządzeń małej architektury, takich jak place zabaw, miejsca na odpoczynek i rekreację, – brak w nowo budowanym osiedlu mieszkaniowym „Balbina” terenów do rekreacji i wypoczynku
II	Obszar zawarty jest pomiędzy ulicami: Grota Roweckiego, Niepodległości, Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Armii Krajowej, Marszałka Piłsudskiego	1) Centrum miasta Tychy, 2) Remont pawilonów wolnostojących przy al. Niepodległości i ul. Dąbrowskiego	– teren nieekonomicznie wykorzystywanej przestrzeni o dużym potencjale gospodarczym i inwestycyjnym, – brak odpowiedniego zagospodarowania przestrzeni publicznej, – występowanie nasilających się problemów społecznych (na wskazanym obszarze 6,2% mieszkań zalega z opłatami czynszowymi ponad 3 miesiące według danych TSM „Oskard”), – na wyodrębnionym obszarze w rejonie wielorodzinnej zabudowy mieszkaniowej znaczna ilość osób korzysta z dodatku mieszkaniowego, – występujące zjawiska przestępczości i narkomanii, – zły stan techniczny obiektów oświatowych, – obszar nie posiada odpowiedniej ilości urządzeń małej architektury (np. place zabaw)

** Obszar do rewitalizacji rozpoznano na podstawie analizy i występujących zjawisk społecznych. Włączono również kryterium dekapitalizacji budynków i zasobów mieszkaniowych. Opis rozpoznań, dotyczących poszczególnych zjawisk przedstawiono w części I niniejszego opracowania*

Obszar	Zasięg terytorialny rewitalizowanych obszarów	Planowane projekty	Uzasadnienie wyboru obszaru rewitalizacji*
III	Obszar zawarty jest pomiędzy ulicami: Jaśkowicką, Bielską, Stoczniowców	Przebudowa elewacji na osiedlu „K”	– tereny „blokowisk” – niezadowalający stan techniczny budynków, – brak dostosowania budynków do obowiązujących przepisów prawnych w zakresie właściwej izolacyjności cieplnej, – wielorodzinna zdegradowana zabudowa mieszkaniowa wielokondygnacyjna i wielosegmentowa, – budynki zrealizowane w systemie W-70, które nie odpowiadają normom cieplnym, zaniedbane pod względem estetycznym (w tym zniszczone elewacje), – obszar odznaczający się znaczną młodością struktury demograficznej, co wymaga pobudzenia aktywności i stymulowania współpracy na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego (w przypadku braku podjęcia działań rewitalizacyjnych, rejon zagrożony jest wykluczeniem społecznym i wzrostem patologii społecznych), – narastający problem bezrobocia wśród ludzi młodych
IV	Obszar zawarty jest pomiędzy ulicami: Dmowskiego, Marszałka Piłsudskiego, Tischnera, Sikorskiego	1) Tyski Obszar Rekreacyjno 2) Turystyczny – budowa hali widowiskowo - sportowej, 3) Rewitalizacja obiektu po Zespole Szkół Municypalnych, 4) Przebudowa pawilonu wolnostojącego przy ul. Uczniowskiej	– obszar wymagający aktywizacji i wsparcia inwestycyjnego, – tereny miejskie o słabej dynamice rozwoju, stanowiącej barierę w harmonijnym rozwoju miasta, – obszar odznaczający się znaczną młodością struktury demograficznej, co wymaga pobudzenia aktywności i stymulowania współpracy na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego (w przypadku braku podjęcia działań rewitalizacyjnych, rejon zagrożony jest wykluczeniem społecznym i wzrostem patologii społecznych), – narastający problem bezrobocia wśród ludzi młodych, – zubożenie społeczeństwa – według danych TSM „Oskard” na terenie osiedla „Urszula” 11,1% gospodarstw domowych korzysta z dodatku mieszkaniowego oraz 6,1% mieszkań zalega z opłatami czynszowymi ponad 3 miesiące, – teren osiedla „Urszula” należy do tzw. „pierwszej strefy zagrożenia” i występują na nim zjawiska patologiczne, w tym alkoholizm, narkomania, przemoc w rodzinie, – wzrost ilości dewastacji, aktów wandalizmu oraz drobnej przestępczości spowodowane m.in. obecnością niepracującej młodzieży, – brak miejsc i obiektów do uprawiania sportu, – niski standard obiektów publicznych (w tym o funkcjach kulturalnych), – degradacja funkcjonalna i techniczna pod względem dostępności obiektów dla ludzi starszych i niepełnosprawnych

** Obszar do rewitalizacji rozpoznano na podstawie analizy i występujących zjawisk społecznych. Włączono również kryterium dekapitalizacji budynków i zasobów mieszkaniowych. Opis rozpoznań, dotyczących poszczególnych zjawisk przedstawiono w części I niniejszego opracowania*

Obszar	Zasięg terytorialny rewitalizowanych obszarów	Planowane projekty	Uzasadnienie wyboru obszaru rewitalizacji*
V	Obszar zawarty jest pomiędzy ulicami: Armii Krajowej, Marszałka Piłsudskiego, Jordana, Władysława Jagiełły, Sikorskiego, Targiela, Beskidzką oraz Jeziorem Paprocańskim	1) Modernizacja Ośrodka 2) Wypoczynkowego „Paprocany" w 3) Tychach oraz rewitalizacja Huty 4) Paprockiej", 5) Parking dla samochodów osobowych przy ul. Zaręby 60-66, 6) Parking dla samochodów osobowych przy ul. Zaręby 22, 7) Parking dla samochodów osobowych i chodnik przy ul. Zgrzebnioka, 8) Wymiana okien wystawowych i drzwi wejściowych do lokali użytkowych, znajdujących się w budynkach mieszkalnych na osiedlu „Z", 9) Wymiana nawierzchni istniejących chodników na osiedlu „Z", 10) Dokończenie zagospodarowania przestrzennego, remont elewacji, przebudowa dachów oraz oświetlenie terenu – Plac Filipa Nowary	– obszar odznaczający się znaczną młodością struktury demograficznej, co wymaga pobudzenia aktywności i stymulowania współpracy na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego (w przypadku braku podjęcia działań rewitalizacyjnych, rejon zagrożony jest wykluczeniem społecznym i wzrostem patologii społecznych), – narastający problem bezrobocia wśród ludzi młodych, – wielorodzinna zdegradowana zabudowa mieszkaniowa, – tereny „blokowisk", – niezadawalający stan publicznej infrastruktury technicznej (drogi, chodniki i parkingi nie odpowiadają normom, a tym samym nie zapewniają prawidłowej obsługi wyznaczonego osiedla), – brak odpowiedniego zagospodarowania przestrzeni publicznej

** Obszar do rewitalizacji rozpoznano na podstawie analizy i występujących zjawisk społecznych. Włączono również kryterium dekapitalizacji budynków i zasobów mieszkaniowych. Opis rozpoznań, dotyczących poszczególnych zjawisk przedstawiono w części I niniejszego opracowania*

3. Karty projektów

Planowane do realizacji projekty w ramach Programu przedstawiono na opracowanych kartach, w których ujęto lokalizację, zakres rzeczowy, szacunkowy koszt wraz ze źródłami finansowania, celami oraz krótkim opisem zadania.

Należy jednak podkreślić, że szacunkowy koszt oraz planowany zakres rzeczowy poszczególnych przedsięwzięć może ulec zmianie po opracowaniu dokumentacji technicznej i kosztorysów inwestorskich.

Przedstawione w Programie projekty zostały opracowane nie tylko przez Urząd Miasta ale również przez innych potencjalnych beneficjentów środków z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, którzy wyrazili chęć przygotowania stosownych wniosków w ramach poddziałania 3.3.1. i zadeklarowali zabezpieczenie wkładu własnego na współfinansowanie przedsięwzięcia lub wskazali inne źródła finansowania. Należą do nich: Tyska Spółdzielnia Mieszkaniowa „Oskard", Spółdzielnia Mieszkaniowa „Karolina", Tyska Spółdzielnia Mieszkaniowa „Zuzanna", Spółdzielnia Mieszkaniowa „Ryneczek", Tyskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o., Rada Osiedla Stare Tychy.

Zainteresowane rewitalizacją podmioty przedstawiły obszary kryzysowe, wybrane na podstawie własnych analiz, w których konieczne jest podjęcie stosownych działań i realizacja przedstawionych projektów.

W dalszej części opracowania przedstawiono kolejno 17 kart projektów.

KARTA PROJEKTU NR 1

1.	**Podmiot wnioskujący/realizator projektu i beneficjent środków z Unii Europejskiej**	**Urząd Miasta Tychy Al. Niepodległości 49 43-100 Tychy**
2.	**Nazwa zadania/projektu**	**Centrum miasta Tychy**
3.	**Miejsce realizacji projektu – lokalizacja zadania/projektu**	Teren zawarty pomiędzy ulicami: Niepodległości, Grota-Roweckiego, Marszałka Piłsudskiego, Armii Krajowej. Obszar stanowią niezabudowane tereny centralnej części miasta. Projekt jest ściśle związany z realizowanymi wcześniej przedsięwzięciami dotyczącymi rewitalizacji, w tym z udziałem w projekcie LHAZA
4.	**Prawo dysponowania gruntem/budynkiem**	W czerwcu 1998 roku utworzono „Śródmieście" Sp. z o.o., do której aportem wniesiono nieruchomości gruntowe znajdujące się w strefie śródmiejskiej, które przeznaczono na cele rozwoju usług komercyjnych oraz usług publicznych, w tym administracji o zasięgu ogólnomiejskim i regionalnym, jako obszar zorganizowanej działalności inwestycyjnej.
5.	**Planowany termin rozpoczęcia i realizacji zadania/projektu**	2005-2012
6.	**Szacunkowy koszt projektu**	Koszt projektu uzależniony jest od przyjętych rozwiązań, w tym koncepcji architektoniczno-urbanistycznych
7.	**Źródła finansowania projektu**	Środki zainteresowanych beneficjentów (inwestorów) Środki zewnętrzne (ZPORR)
8.	**Opis zadania/projektu**	Obszar planowanego „Centrum" stanowią niezabudowane tereny centralnej części miasta, położone wewnątrz czworoboku ulic miejskich, przeciętego osiowo: wykopem kolejowym (kierunek wschód-zachód) i osią zieloną (na kierunku północ-południe). Obie osie (zielona i wykopu kolejowego) krystalizują układ przestrzenny i wpływają na kompozycję urbanistyczną. Podstawowe cechy charakteryzujące tereny to płytko położona wschodnia skalna oraz zróżnicowany poziom wód gruntowych. Tereny „Centrum" charakteryzują się spadkami w kierunku południowym, południowo-zachodnim i południowo-wschodnim. Obszar „Centrum" posiada pełne uzbrojenie w infrastrukturę techniczną, stwarzającą możliwość zaopatrzenia nowej zabudowy. Terenom tym przypisano następujące przeznaczenie: – tereny zabudowy centrotwórczych usług komercyjnych i publicznych, – tereny urządzonych przestrzeni publicznych, – tereny komunikacji. Nieokreślony i standardowy obraz przestrzenny oraz mało atrakcyjne zainwestowanie przedmiotowych terenów nie sprzyjają obecnie wytworzeniu wyraźnych powiązań z miastem pod względem funkcjonalnym. Potencjał powiązania obszaru „Centrum" z układem osadniczym miasta i otoczeniem są uzależnione od jego akceptowanej społecznie przestrzennej i programowej atrakcyjności. Na podstawie opracowania pod tytułem „Ocena atrakcyjności obszaru centralnego miasta Tychy. Studium ekonomiczno-przestrzenne" autorstwa Akademii Ekonomicznej w Katowicach proponuje się realizację na obszarze projektowanego „Centrum" ogólnomiejskiego niżej wymienionych funkcji centralnych: – kulturowa, naukowo-edukacyjna, – administracyjna, – zarządzania i usług finansowych, – handlowa i usługowa, – komunikacji społecznej, – komunikacyjna, – rekreacyjna i organizacji wolnego czasu,

		– wyspecjalizowanych usług zdrowotnych.
9.	**Cel zadania/projektu i uzasadnienie wpisania zadania/projektu do Lokalnego Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich**	Celem budowy „Centrum" jest: 1) silna koncentracja ludzi i działań na przedmiotowym obszarze, 2) duża liczba powiązań pomiędzy różnymi typami działalności, 3) spójność instytucji, 4) łączenie skrajnych potrzeb, 5) stworzenie atrakcyjnego miejsca dla zaspokajania potrzeb społecznych dla takich użytkowników centrum jak: – konsumenci dóbr materialnych i niematerialnych, – podmioty gospodarcze prowadzące działalność na przedmiotowym terenie, – podmioty gospodarcze powiązane pośrednio z działalnością „Centrum", – władze lokalne z instrumentami kształtującymi politykę.
10.	**Wskaźniki monitorowania**	***Planowane produkty:*** - powierzchnia terenu poddanego rewitalizacji, - liczba budynków poddanych rewitalizacji, - powierzchnia nowych obiektów infrastruktury technicznej, ***Planowane rezultaty:*** - liczba firm, które skorzystają z infrastruktury, - liczba utworzonych miejsc pracy, - liczba obiektów zabezpieczonych przez zagrożeniami, - liczba osób korzystających z nowej infrastruktury, - liczba nowych miejsc parkingowych.

KARTA PROJEKTU NR 2

1.	**Podmiot wnioskujący/realizator projektu i beneficjent środków z Unii Europejskiej**	**Urząd Miasta Tychy Al. Niepodległości 49 43-100 Tychy**
2.	**Nazwa zadania/projektu**	**Rewitalizacja Placu św. Anny**
3.	**Miejsce realizacji projektu – lokalizacja zadania/projektu**	osiedle ,,A" (strefa ochrony konserwatorskiej)
4.	**Prawo dysponowania gruntem/budynkiem**	Własność gminy
5.	**Planowany termin rozpoczęcia i realizacji zadania/projektu**	2006 rok
6.	**Szacunkowy koszt zadania/projektu**	1 800 000 zł
7.	**Źródła finansowania projektu ze wskazaniem wielkości wkładu własnego**	75% - ZPORR, 25% - wkład własny
8.	**Podstawa ustalenia kosztu zadania/projektu**	Szacunkowy koszt określony na podstawie wizji w terenie
9.	**Opis zadania/projektu**	Inwestycja obejmuje modernizację istniejącego Placu św. Anny z założeniem częściowego wydzielenia terenu pod zieleniec i plac zabaw, który pozwoli na zorganizowanie atrakcji dzieciom na świeżym powietrzu z równoczesnym podnoszeniem ich sprawności fizycznej. Program modernizacji Placu św. Anny obejmować będzie: - modernizację drogi o powierzchni około - 1600 m^2, - modernizację chodników o powierzchni około – 1550 m^2, - modernizację Placu św. Anny o powierzchni około – 1400 m^2, - przebudowę sieci wodociągowej fi 150, - przebudowę kanalizacji deszczowej, - przebudowę kanalizacji sanitarnej, - przebudowę oświetlenia, - konserwację i udrożnienie istniejącej fontanny, - budowę plac zabaw, - utworzenie zielenica z drzewami i krzewami ozdobnymi oraz ławkami - około 1000 m^2.
10.	**Cel zadania/projektu i uzasadnienie wpisania zadania/projektu do Lokalnego Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich**	Realizacja projektu wpłynie na: 1) Poprawę funkcjonalności ruchu kołowego, pieszego, estetyki przestrzeni i bezpieczeństwa poprzez modernizację dróg, chodników, budowę i modernizację oświetlenia oraz pozostałej infrastruktury, 2) Zagospodarowanie część placu dla celów wypoczynku poprzez budowę parkowego miejsca spotkań mieszkańców oraz placu zabaw dla dzieci.

KARTA PROJEKTU NR 3

1.	**Podmiot wnioskujący/realizator projektu i beneficjent środków z Unii Europejskiej**	**Urząd Miasta Tychy Al. Niepodległości 49 43-100 Tychy**
2.	**Nazwa zadania/projektu**	**Tyski Obszar Rekreacyjno Turystyczny – budowa hali widowiskowo-sportowej**
3.	**Miejsce realizacji projektu- lokalizacja zadania/projektu**	Tychy al. Marszałka Piłsudskiego
4.	**Prawo dysponowania gruntem/budynkiem**	Własność gminna
5.	**Planowany termin rozpoczęcia i realizacji zadania/projektu**	2005 -2006
6.	**Szacunkowy koszt zadania/projektu**	23 320 018,58 PLN brutto – wartość inwestycji
7.	**Źródła finansowania projektu**	Budżet miasta ZPORR Fundusz Rozwoju Kultury Fizycznej
8.	**Podstawa ustalenia kosztu zadania/projektu**	Studium wykonalności dla projektu
9.	**Opis zadania/projektu**	Przedmiotowe przedsięwzięcie polega na adaptacji hali sportowej istniejącego w stanie surowym obiektu kubaturowego na wielofunkcyjną halę widowiskowo-sportową dla 1198 widzów. Przedsięwzięcie zlokalizowane jest w granicach Tyskiego Obszaru Rekreacyjno-Turystycznego (TORT), którego istotą jest zapewnienie przestrzennej ciągłości terenów rekreacyjnych miasta. Poszczególne elementy TORT predestynują Tychy jako dobre miejsce dla rozwoju turystyki biznesowej, kulturalnej, rekreacyjnej i aktywnej. OW Paprocany w tym Jezioro Paprocańskie (element TORT) ze względu na atrakcyjne położenie są naturalnym zapleczem wypoczynkowym dla miasta i regionu, stanowiącym atrakcyjną ofertę spędzania wolnego czasu dla blisko 30 000 turystów, Tyszan i mieszkańców okolicznych gmin. Zbiornik służy rekreacji wodnej. Wykorzystywany jest do żeglarstwa, windsurfingu, kajakarstwa oraz pływania i wypoczynku nad wodą. Park Północny, zlokalizowany przy al. Niepodległości, jest obszarem zieleni urządzonej, z terenem wydzielonym do organizowania imprez cyklicznych, niewymagających kubatury. Rocznie odbywa się tu ok. 26 imprez masowych dla ok. 2000 odbiorców. Park Północny łączy się z Parkiem Południowym osią zieloną, wzdłuż której znajdują się ścieżki rowerowo-spacerowe oraz usługi gastronomiczne. Park Południowy zlokalizowany pomiędzy al. Piłsudskiego a ul. Sikorskiego i jest elementem TORT wymagającym ukształtowania, przewidzianym do pełnienia funkcji sportowo-rekreacyjnej o zasięgu regionalnym. Z uwagi na dużą liczbę turystów podróżujących w interesach oraz położenie przy najważniejszych trasach komunikacyjnych (DK1 i 86) obszar jest szczególnie predysponowany do rozwoju turystyki biznesowej. Przedmiotowa hala, stanowiąca I etap uruchomienia TORT, będzie wspierała turystykę związaną z uczestnictwem w targach, wystawach, giełdach, kongresach, konferencjach, spotkaniach biznesowych i zbiorowych imprezach. Działalnością uzupełniającą będą zawody w grach zespołowych – piłce ręcznej, koszykówce, siatkówce i halowej piłce nożnej. W dłuższym okresie czasu hala stanie się – istotnym w skali regionu – miejscem dla rozwoju turystyki biznesowej. Zakłada się, że tak zdefiniowana hala widowiskowo-sportowa funkcjonująca nie

		tylko w czasie wielkich imprez, ale prowadząca także działalność ciągłą, będzie ważnym obiektem integrującym społeczność miasta Tychy oraz gmin ościennych. Tyski Obszar Rekreacyjno-Turystyczny posiada zaplecze hotelowe, gastronomiczne, konferencyjne, infrastrukturę rekreacyjno-sportową na otwartym powietrzu oraz zaplecze umożliwiające organizację różnego typu imprez masowych. Silnymi stronami lokalizacji hali, jak i całego kompleksu, są: – dogodne zewnętrzne powiązania komunikacyjne, – dobry dostęp dla komunikacji publicznej (autobus, trolejbus), – możliwość rozbudowy sieci szlaków pieszych i rowerowych w obrębie kompleksu powiązanych z regionalną siecią tras rowerowych (w tym EUROVELO), – bliskość zabudowy mieszkaniowej, – bliskość innych centrów komercyjnych, w tym promocji i rozwoju przedsiębiorczości (Centrum Inicjatyw Gospodarczych), – dobre zaplecze hotelowe miasta. Zakłada się, iż atrakcyjność lokalizacji hali i jej oferta przyciągną widzów i turystów z gmin ościennych oraz południowej części katowickiego obszaru metropolitalnego. Projekt przyczyni się również do zwiększenia znaczenia Tyskiego Obszaru Rekreacyjno-Turystycznego jako miejsca inwestycji i koncentracji działalności gospodarczej, społecznej, turystycznej i kulturalnej oraz zwiększy atrakcyjność miasta dla turystów, inwestorów i mieszkańców. Przyczyni się też do poszerzenia oferty widowiskowo-sportowej, rozrywkowej i kulturalnej miasta.
10.	**Cel zadania/projektu i uzasadnienie wpisania zadania/projektu do Lokalnego Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich**	Inwestycja ma na celu adaptację istniejącego obiektu kubaturowego, będącego obecnie w stanie surowym, na halę widowisko-sportową, stanowiącą kluczowy element Tyskiego Obszaru Rekreacyjno-Turystycznego (TORT). W wyniku realizacji inwestycji powstanie hala widowiskowo-sportowa z zapleczem komercyjnym, stanowiąca centralny punkt kompleksu rekreacyjno-turystycznego TORT. Planowana oferta hali skierowana będzie zarówno do mieszkańców Tychów i pobliskich gmin, jak i osób odwiedzających Tychy w celach turystycznych lub biznesowych. Będzie jednocześnie uzupełnieniem realizowanej i planowanej działalności sportowej i rekreacyjnej na wolnym powietrzu. Dominującą funkcją obiektu będzie rozwój turystyki biznesowej. Ten sektor obejmuje specyficzny segment rynku, jakim są firmy i przedsiębiorstwa. Hala jest obiektem zlokalizowanym w centralnej części miasta, pełniącej, z uwagi na rozwiniętą bazę gastronomiczno-noclegową i dobrą komunikację, funkcję usługową dla sfery biznesu (Tyskiej Strefy Ekonomicznej, Terenów Przemysłowych Północ). Z tego też względu Tychy, położone ok. 20 km od Katowic, są dobrym miejscem do organizowania konferencji, szkoleń, wystaw (targów), spotkań biznesowych oraz innych imprez zbiorowych. Pożądane jest zatem, by produkt ten rozwijał się na całym obszarze Aglomeracji Górnośląskiej, stanowiąc ogniwo uzupełniające infrastrukturę stolicy województwa. Dodatkowo prowadzona będzie również działalność sportowa, w tym organizowanie imprez i zawodów sportowych na szczeblu lokalnym, regionalnym, krajowym, a także międzynarodowym. Będą się tu odbywały także zawody w grach zespołowych – piłce ręcznej, koszykówce, siatkówce i halowej piłce nożnej. Nie wyklucza się przeprowadzania zawodów w innych dyscyplinach sportowych. Obiekt będzie także stanowił zaplecze szkoleniowe i treningowe dla licznych dyscyplin sportu rozwijanych w Tychach i gminach ościennych. Jednym z elementów funkcjonowania hali będą imprezy sportu masowego oraz rozgrywki dla osób niepełnosprawnych. Kierunkiem dodatkowym bieżącej działalności hali będzie udostępnianie zaplecza technicznego i wyposażenia (zarówno hali głównej, jak hali małej) dla różnych form rekreacji indywidualnej i zorganizowanej. Wielofunkcyjność hali wyraża się przede wszystkim w organizowaniu imprez z zakresu kultury masowej oraz prowadzeniu działalności komercyjnej z wykorzystaniem infrastruktury towarzyszącej.

11.	**Wskaźniki monitorowania**	**Planowane produkty:** – Powierzchnia nowych obiektów infrastruktury technicznej, – Liczba miejsc parkingowych powstałych przy obiektach adoptowanych na cele kulturalne lub turystyczne, – Liczba nowych obiektów infrastruktury rekreacyjnej/sportowej/aktywnego wypoczynku, – Powierzchnia terenów zagospodarowanych na cele turystyczne i kulturalne, – Liczba utworzonych miejsc pracy, **Planowane rezultaty:** – Liczba obiektów zabezpieczonych przez zagrożeniami, – Liczba osób korzystających z nowej infrastruktury sportowej/rekreacyjnej/aktywnego wypoczynku.

KARTA PROJEKTU NR 4

<table>
<tr><td>1.</td><td>Podmiot wnioskujący/realizator projektu i beneficjent środków z Unii Europejskiej</td><td>Urząd Miasta Tychy
Al. Niepodległości 49
43-100 Tychy</td></tr>
<tr><td>2.</td><td>Nazwa zadania/projektu</td><td>Rewitalizacja obiektu po Zespole Szkół Municypalnych</td></tr>
<tr><td>3.</td><td>Miejsce realizacji projektu – lokalizacja zadania/projektu</td><td>Zespół Szkół Municypalnych w Tychach usytuowany jest po południowej stronie al. Marszałka Piłsudskiego.</td></tr>
<tr><td>4.</td><td>Prawo dysponowania gruntem/budynkiem</td><td>Działka w całości stanowi własność Miasta Tychy</td></tr>
<tr><td>5.</td><td>Planowany termin rozpoczęcia i realizacji zadania/projektu</td><td>2006-2008</td></tr>
<tr><td>6.</td><td>Szacunkowy koszt projektu</td><td>Koszt projektu uzależniony jest od przyjętych rozwiązań i programu funkcjonalnego obiektu</td></tr>
<tr><td>7.</td><td>Źródła finansowania projektu</td><td>Środki inwestorów prywatnych
Środki budżetu miasta
Środki zewnętrzne (ZPORR)</td></tr>
<tr><td>8.</td><td>Opis zadania/projektu</td><td>Projekt jest kolejnym etapem rozwoju Tyskiego Obszaru Rekreacyjno-Turystycznego i kontynuacją projektu nr 3.
W zależności od potrzeb i możliwości inwestorów możliwe jest uruchomienie centrum konferencyjnego, mediateki (nowoczesnego centrum informacyjnego), przychodni, prywatnej szkoły wyższej.

Pod względem technicznym ma na celu ukończenie i zagospodarowanie obiektów Zespołu Szkół Municypalnych w Tychach (ZSM), których realizacja nie została zakończona. Budowę ZSM rozpoczęto w 1998 roku i zaprzestano w 2000 roku, na skutek braku dalszych możliwości finansowania. W efekcie tego pozostały niezagospodarowane obiekty.
Budynek główny, którego wydzielonymi częściami są:
- zespół wejściowy,
- szkoła,
- hala sportowa,
posiada w zasadzie ukończone roboty stanu surowego w części dotyczącej konstrukcji żelbetowych i ścian murowanych nośnych.
Występują duże braki w zakresie ścian osłonowych, wykończenia stropodachów wszystkich obiektów, ścianek działowych i pozostałych wykończeniowych robót ogólnobudowlanych. Roboty instalacyjne są wykonane w zakresie sieci zewnętrznych. Do budynku wprowadzone są podstawowe media (woda, c.o.). Wykonana jest wymiennikownia oraz dwie maszynownie wentylacji mechanicznej.
Budynki realizowane są w konstrukcji żelbetowej monolitycznej, obecnie w stanie surowym z częściowo zmontowanymi ścianami osłonowymi, bez pokrycia dachowego. Budynek Hali Sportowej posiada zmontowaną konstrukcję dachu w postaci sprężonych żelbetowych dźwigarów, krytych blachą trapezową.

Podstawowe dane techniczne obiektu
<table>
<tr><td colspan="2">Kubatura</td><td></td></tr>
<tr><td>a.</td><td>Zespół wejściowy</td><td>27 398,00 m^3,</td></tr>
<tr><td>b.</td><td>Szkoła</td><td>36 960,20 m^3,</td></tr>
</table>
</td></tr>
</table>

		c.	Hala sportowa	60 843,03 m^3,
			RAZEM	**125 201,23 m^3,**
		Powierzchnia netto		
		a.	Zespół wejściowy	3 797,00 m^2,
		b.	Szkoła	7 678,00 m^2,
		c.	Hala sportowa	5 114,00 m^2,
			RAZEM	**16 589,00 m^2,**
		Powierzchnia zabudowy		
		a.	Zespół wejściowy	2 985,00 m^2,
		b.	Szkoła	3 368,00 m^2,
		c.	Hala sportowa	3 600,00 m^2,
			RAZEM	**9 953,00 m^2,**
		Powierzchnia użytkowa		
		a.	Zespół wejściowy	1 611,00 m^2,
		b.	Szkoła	4 138,50 m^2,
		c.	Hala sportowa	2 972,00 m^2,
			RAZEM	**8 721,50 m^2,**
		Powierzchnia usługowa i komunikacyjna		
		a.	Zespół wejściowy:	2 186,00 m^2,
		b.	Szkoła:	3 540,00 m^2,
		c.	Hala sportowa:	3 054,00 m^2,
			RAZEM	**8 780,00 m^2,**

Budynek szkoły miał być przykładem współczesnego budynku szkolnego, gdzie nowoczesne rozwiązania funkcjonalne uzupełniane są najnowszą myślą projektowo - budowlaną.

W budynku zespołu wejściowego zaplanowano następujące elementy:
- strefa wejściowa, która jest bezpośrednio powiązana z parkingiem. W strefie wejściowej rozwiązano: hall główny z portiernią, szatnią szkolną oraz szatnią dla publiczności,
- sala widowiskowo – kinowa z zapleczem teatralno – kinowym,
- biblioteka szkolna.

W budynku szkoły zaplanowano następujące elementy:
- klasy szkolne oraz gabinety pracowni szkolnych,
- pokoje nauczycielskie wraz z częścią administracyjno – socjalną,
- dwie świetlice szkolne z możliwością połączenia w jedną dużą,
- pomieszczenia personelu medycznego,
- pokój zainteresowań oraz pomieszczenia serwisowe.

W budynku hali sportowej zaplanowano następujące elementy:
- strefa wejściowa dla publiczności,
- hala sportowa z możliwością podziału na trzy niezależne sale przy pomocy rozsuwanych ścianek,
- szatnie i umywalnie dla zawodników,
- sale pomocnicze – gimnastyczne, sala do gier stołowych oraz pokoje instruktorów,
- obejścia hali sportowej,
- bufet dla publiczności.

9.	**Cel zadania/projektu i uzasadnienie wpisania zadania/projektu do Lokalnego Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich**	Z realizacji projektu na terenie leżącym w bliskim sąsiedztwie ścisłego centrum miasta, a zarazem nieuporządkowanym i niewykorzystanym w pełni wynikają szczegółowe cele społeczne, ekologiczne i ekonomiczne. Do celów społecznych należy: • tworzenie nowych, trwałych miejsc pracy, • budowa infrastruktury wspierającej powstawanie i rozwój małych i średnich przedsiębiorstw, • wsparcie procesów restrukturyzacji przemysłu (węglowego, hutniczego) przeprowadzanych w regionie poprzez kreowanie nowych trwałych miejsc

		pracy, • rozwój infrastruktury aktywizującej lokalną i regionalną przedsiębiorczość, • odnowienie rynku pracy i pozyskanie nowych pracodawców zdolnych do tworzenia trwałych miejsc pracy. Do celów ekologicznych należą: • powstrzymanie procesów degradacji środowiska – przede wszystkim powierzchni ziemi w pobliżu centralnej części miasta Tychy, • przystosowanie terenów niezagospodarowanych pod działalność gospodarczą. Do celów ekonomicznych należy: • poprawa warunków rozwoju i wzrost udziału usługowego sektora MŚP w gospodarce lokalnej i regionalnej, • zwiększenie wpływów do budżetu miasta poprzez opłaty i podatki od firm i osób zatrudnionych, • efektywne gospodarowanie i zarządzanie majątkiem miasta
10.	**Wskaźniki monitorowania**	***Planowane produkty:*** – powierzchnia terenu poddanego rewitalizacji – ok. 12 000 m^2, ***Planowane rezultaty:*** – liczba firm, które skorzystają z infrastruktury, – liczba utworzonych miejsc pracy.

KARTA PROJEKTU NR 5

1.	**Podmiot wnioskujący/realizator projektu i beneficjent środków z Unii Europejskiej**	**Urząd Miasta Tychy Al. Niepodległości 49 43-101 Tychy**
2.	**Nazwa zadania/projektu**	**Modernizacja Ośrodka Wypoczynkowego „Paprocany" w Tychach oraz rewitalizacja Huty Paprockiej**
3.	**Miejsce realizacji projektu- lokalizacja zadania/projektu**	Tychy, Paprocany
4.	**Prawo dysponowania gruntem/budynkiem**	Własność gminna
5.	**Planowany termin rozpoczęcia i realizacji zadania/projektu**	2005 – 2013
6.	**Szacunkowy koszt zadania/projektu**	Koszty możliwe do określenia po opracowaniu projektu technicznego i kosztorysów inwestorskich
7.	**Źródła finansowania projektu**	75% – ZPORR, 25% - wkład własny (budżet miasta, środki inwestorów)
8.	**Opis zadania/projektu**	Inwestycja obejmuje rewitalizację Huty Paprockiej oraz modernizację i rozbudowę istniejącego ośrodka wypoczynkowego. Dogodny dojazd i dostęp od strony miasta oraz powiązanie z licznymi, istniejącymi i projektowanymi trasami spacerowymi i rowerowymi przeszłego Zespołu Pszczyńskich Parków Krajobrazowych predestynuje teren ośrodka do pełnienia funkcji ponadlokalnych i regionalnych. Otoczenie Jeziora Paprocańskiego cechują wysokie i różnorodne walory środowiska przyrodniczego oraz zróżnicowane predyspozycje dla celów rekreacji i wypoczynku. Program modernizacji i rozbudowy Ośrodka Wypoczynkowego obejmować będzie: – budowę i modernizację dojść, dojazdów i parkingów, – budowę restauracji z kawiarnią, – budowę małej gastronomii, – budowę budynku, – modernizację istniejącego i budowę nowego węzła sanitarnego, – budowę przebieralni wraz z węzłem sanitarnym, – nasadzenia zieleni średniej i niskiej, – budowę molo, – rozbudowę infrastruktury technicznej w zakresie: sieci wodociągowej, kanalizacji sanitarnej i deszczowej, sieci elektroenergetycznej, – rozbiórkę istniejących obiektów.
9.	**Cel zadania/projektu i uzasadnienie wpisania zadania/projektu do Lokalnego Programu**	Modernizacja Ośrodka Wypoczynkowego „Paprocany" przyczyni się do realizacji głównego celu projektu, którym jest rozwój turystyki i rekreacji jako czynników stymulujących potencjał społeczno-gospodarczy miasta oraz regionu. Celami szczegółowymi projektu są: – modernizacja i rozbudowa rekreacyjno-turystycznego obiektu dla południowej

	Rewitalizacji Obszarów Miejskich	części aglomeracji górnośląskiej, – rozszerzenie oferty w zakresie organizacji imprez masowych w Tychach i regionie, – rozszerzenie oferty w zakresie możliwości spędzania wolnego czasu, – wykreowanie regionalnego markowego produktu turystycznego. Realizacja projektu przyczyni się do: – wzrostu liczby osób korzystających z nowej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, – wzrostu znaczenia kultury i turystyki jako czynników stymulujących rozwój społeczno-gospodarczy regionu z uwzględnieniem potrzeb zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska, poprzez modernizację i rozbudowę obiektu pełniącego rolę ośrodka kulturalno-turystycznego.
10.	**Wskaźniki monitorowania**	**Planowane produkty:** – Powierzchnia nowych obiektów infrastruktury technicznej, – Liczba miejsc parkingowych powstałych przy obiektach adoptowanych na cele kulturalne lub turystyczne, – Liczba nowych obiektów infrastruktury rekreacyjnej/sportowej/aktywnego wypoczynku, – Powierzchnia terenów zagospodarowanych na cele turystyczne i kulturalne, – Liczba utworzonych nowych miejsc pracy, **Planowane rezultaty:** – Liczba osób korzystających z nowej infrastruktury sportowej/rekreacyjnej/aktywnego wypoczynku.

KARTA PROJEKTU NR 6

1.	**Podmiot wnioskujący/realizator projektu i beneficjent środków z Unii Europejskiej**	**Rada Osiedla Stare Tychy** (data złożenia wniosku w Urzędzie Miasta – 04.10.2005r.)
2.	**Nazwa zadania/projektu**	**Program rewitalizacji dzielnicy Stare Tychy**
3.	**Miejsce realizacji projektu – lokalizacja zadania/projektu**	Obszar dzielnicy Stare Tychy ograniczony ulicami: - od północy: Mikołowska, - od południa: Budowlanych, - od wschodu: al. Bielska, - od zachodu: al. Piłsudskiego
4.	**Prawo dysponowania gruntem/budynkiem**	Własność prywatna lub gminna
5.	**Planowany termin rozpoczęcia i realizacji zadania/projektu**	2006 – 2013
6.	**Szacunkowy koszt zadania/projektu**	Możliwy do określenia po opracowaniu stosownych koncepcji i projektów.
7.	**Źródła finansowania projektu**	Środki budżetu miasta, Środki inwestorów (właścicieli prywatnych posesji, wspólnot mieszkaniowych) ZPORR
8.	**Opis zadania/projektu**	Dzielnica Stare Tychy jako wizytówka miasta wymaga gruntownej odnowy zdegradowanej infrastruktury i budynków. Podtrzymywanie tradycji i rozwój ośrodka Starotyskiego jako cele rozwoju miasta pojawiały się w wielu opracowaniach planistycznych. Miały one genezę w społecznym zapotrzebowaniu na utworzenie historycznej przestrzeni miejskiej, atrakcyjnego miejsca spotkań i organizacji życia publicznego. Zagospodarowanie i zmiana funkcji pozwoli na przywrócenie starej części miasta roli integracyjnego centrum kulturalnego przy zachowaniu jej walorów historycznych. Osiągnięcie powyższych celów wymaga: - zachowania odpowiedniej skali zabudowy wraz z infrastrukturą, - wykorzystywania i podniesienia walorów użytkowych i krajobrazowych „terenów zielonych" wzdłuż Potoku Tyskiego, - kameralizacji przestrzeni pałacowej, - wprowadzenia brakujących w tej części miasta funkcji, - korekty istniejącego układu komunikacyjnego, - stworzenia kameralnych przestrzeni i miejsc.
9.	**Cel zadania/projektu i uzasadnienie wpisania zadania/projektu do Lokalnego Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich**	Główne cele: 1) Stworzenie w mieście miejsca pełniącego funkcje integracyjne i reprezentacyjne miasta, 2) Wzrost przedsiębiorczości mieszkańców i obniżenie stopy bezrobocia poprzez stworzenie stałych miejsc pracy. Główne zadania: 1) Odnowienie elewacji, fasad i dachów budynków (w pierwszej kolejności położonych przy Rynku i ulicach: Damrota, Kościuszki, Sienkiewicza i Placu Wolności), 2) Poprawa funkcjonalności ruchu kołowego, pieszego, estetyki przestrzeni i

		bezpieczeństwa poprzez modernizację dróg i chodników, budowę i modernizację oświetlenia i pozostałej infrastruktury, 3) Zagospodarowanie pustych przestrzeni (w tym terenów zielonych wzdłuż potoku) poprzez: budowę galerii handlowo-usługowej o charakterze kulturalno-rozrywkowym, budowę fontanny i amfiteatru, placu zabaw dla dzieci, utworzenie miejsc do wypoczynku (ławki, skwery), 4) Remont i modernizacja obiektów użyteczności publicznej w tym: szkół, przedszkoli i obiektów sportowych. Zgodnie z opiniami mieszkańców i członków Rady Osiedla Stare Tychy istnieje wyraźna potrzeba stworzenia na Rynku i jego okolicach miejsca o charakterze integracyjnego centrum kulturalnego o zasięgu ogólnomiejskim. Bezpośrednie sąsiedztwo rynku i obiektów o znaczeniu kulturalnym i historycznym dla miasta (najstarszy w mieście kościół, Browary Tyskie, Pałac Książęcy, teatr, kino) oraz niezagospodarowane przestrzenie tworzą historyczną podstawę. Ponadto rewitalizacja dzielnicy Stare Tychy wpłynie na ożywienie przedsiębiorczości wśród mieszkańców, poprawi estetykę miasta, stając się jego wizytówką.

KARTA PROJEKTU NR 7

1.	**Podmiot wnioskujący/realizator projektu i beneficjent środków z Unii Europejskiej**	**Tyskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.** **43 – 100 Tychy, ul. Budowlanych 59** **tel.: (32) 227 03 70 w. 36** **fax.: (32) 219 00 20** (data złożenia wniosku w Urzędzie Miasta – 01.08.2005r.)
2.	**Nazwa zadania/projektu**	**Budowa placu zabaw na placu miejskim im. Grażyny Bacewicz na osiedlu BALBINA w Tychach**
3.	**Miejsce realizacji projektu – lokalizacja zadania/projektu**	Tychy, osiedle Balbina, ul. Bacha – ul. Brzechwy – ul. Kochanowskiego – ul. Barona, działki nr 4788/33, 4790/33
4.	**Prawo dysponowania gruntem/budynkiem**	własność, udział 1/1
5.	**Planowany termin rozpoczęcia i realizacji zadania/projektu**	2005 r. – 2006 r.
6.	**Szacunkowy koszt zadania/projektu**	2005 r. – 600 000,00 zł, 2006 r. – 1 047 000,83 zł
7.	**Źródła finansowania projektu ze wskazaniem wielkości wkładu własnego**	70 000,00 środki własne, 1 577 000,83 środki z budżetu Miasta Tychy * ZPORR
8.	**Podstawa ustalenia kosztu zadania/projektu**	Kosztorys inwestorski
9.	**Opis zadania/projektu**	Teren zadania/projektu o powierzchni 4 662,00 m^2 jest podzielony funkcjonalnie na dwie części otoczone ciągami pieszymi i rowerowymi. Część północna jest przeznaczona na realizację wydzielonego ogrodzeniem placu zabaw dla dzieci. W części południowej planuje się lokalizację rekreacyjnego placu osiedlowego. Obydwie części łączą tożsame elementy małej architektury i oświetlenia oraz obsadzenia zielenią pielęgnowaną. Projekt nie zawiera rozwiązań komunikacji kołowej. Układ dróg kołowych wokół placu oraz przejścia piesze opierają się na zatwierdzonym „Projekcie wykonawczym dróg, chodników i parkingów wewnątrzosiedlowych" osiedla BALBINA w Tychach. W pasie drogowym wokół placu przewiduje się 40 miejsc postojowych. Zakłada się, że obszar placu o funkcji rekreacyjnej, wraz z wydzielonym placem zabaw dla dzieci, otoczony zostanie pasami chodników i dróg rowerowych. Plac o funkcji rekreacyjnej ma nawierzchnię utwardzoną (płyty kamienne) i bezpośrednio łączy się z wydzielonymi kolorem i materiałem (kostka betonowa) ciągami pieszymi okalającymi plac. Drogi rowerowe są wytyczone w terenie obrzeżnym projektowanego placu i akcentowane kolorem kostki brukowej. Przewiduje się wprowadzenie regularnych obsadzeń drzewami ozdobnymi

* Koszty podane przez wnioskodawcę. Finansowanie ze strony miasta uzależnione jest od możliwości budżetu miasta.

		(klon, grab) oraz wprowadzenie zieleni niskiej (jałowiec, krzewy liściaste) jako oprawę placu, skarp i terenów obrzeżnych. Układ zieleni ma na celu wydzielenie placu i stworzenie wnętrza urbanistycznego o właściwym mikroklimacie i nasłonecznieniu. Pasy nasadzeń, zwłaszcza żywopłotów i roślin zimnozielonych mają za zadanie optycznie i akustycznie wydzielić poszczególne obszary projektowanego placu od otaczającej zabudowy i okalających dróg. Projekt składa się z trzech powiązanych komunikacyjnie i funkcjonalnie części: placu zabaw dla dzieci, właściwego placu pełniącego funkcję przestrzeni publicznej oraz otaczających ciągów pieszych i rowerowych. Plac zabaw został zaprojektowany jako wydzielona ogrodzeniem przestrzeń, dodatkowo optycznie odgrodzona od otaczających budynków i dróg przestrzeniami zieleni pielęgnowanej z drzewami i żywopłotem. Wejście na plac zabaw jest realizowane poprzez dwie zamykane bramy (od północy i południa). Plac będzie zamykany w godzinach nocnych i będzie dozorowany poprzez system kamer. Na placu umieszczone są zestawy zabawowe, piaskownica oraz tzw. „kamień" (mała fontanna w obiegu zamkniętym). Plac zabaw pokryty jest miękką posadzką gumową, zabezpieczającą małych użytkowników przed urazami i upadkami z urządzeń. Dokoła placu umieszczone są trzy ławki o długości 13,5 metra. Południową część placu zajmuje otwarta przestrzeń publiczna, której ramy stanowią tereny zieleni pielęgnowanej ze strony wschodniej i zachodniej oraz nasypy terenowe będące górkami saneczkowymi od południa. Na placu zaprojektowano system iluminacji z użyciem kilku rodzajów opraw oświetleniowych. Oprawy oświetleniowe stanowią integralną część architektury placu i mają ogromny wpływ na odbiór jego przestrzeni w godzinach wieczornych. Zasadniczą przestrzeń publiczną placu otaczają powierzchnie zieleni pielęgnowanej, a za nimi ciągi komunikacji pieszej. Ich nawierzchnia jest wykonana z kostki betonowej w dwu kolorach: szarym (ciągi piesze) oraz czerwonym (drogi rowerowe). Podstawowe wyposażenie placu uzupełniają kosze na śmieci (ok. 20 sztuk) oraz ławki parkowe (12 sztuk). Dane bilansowe terenu: ⇒ powierzchnia całkowita inwestycji: 4 662,00 m^2, ⇒ tereny zieleni pielęgnowanej: 1 324,75 m^2, ⇒ powierzchnia utwardzona: 3 247,25 m^2, w tym kamień i kostka granitowa 1 458,25 m^2, kostka betonowa 1 375,00 m^2, płyty z granulatu gumowego 414,00 m^2.
10.	**Cel zadania/projektu i uzasadnienie wpisania zadania/projektu do Lokalnego Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich**	Zadanie będzie realizowane na nowo powstającym osiedlu mieszkaniowym BALBINA. Obecnie znajduje się tutaj 340 mieszkań, w których mieszka ponad 900 osób. W ciągu najbliższych 5 lat na osiedlu powstanie 5 nowych budynków posiadających łącznie ok. 320 mieszkań w układzie własnościowym. W związku z tym na osiedlu będzie ponad 650 mieszkań. Wśród mieszkańców osiedla zdecydowanie największą grupę stanowią ludzie młodzi, którzy posiadają dzieci lub planują rodzicielstwo w najbliższym czasie. Obecnie na osiedlu mieszka ponad 200 dzieci, a w przyszłości – po wybudowaniu nowych budynków – ich liczba się podwoi. Realizacja zadania jest z myślą o najmłodszych mieszkańcach osiedla. Zarówno obecnych jak i przyszłych. Na osiedlu obecnie nie ma wydzielonego placu, gdzie – szczególnie w okresie wolnym od nauki szkolnej – dzieci mogłyby spędzać wolny czas. W związku z tym wolny czas spędzają na terenach zielonych usytuowanych wokół istniejących budynków, co prowadzi do jej zniszczenia. Obecnie jest wiele skarg na dzieci bawiące się na terenach zielonych, które zostały utworzone w celu upiększenia budynków. Brak placu zabaw w powiązaniu z brakiem czasu przez rodziców dla dzieci powoduje, że dużo czasu spędzają na ulicy w towarzystwie starszych kolegów. To prowadzi to demoralizacji najmłodszych mieszkańców naszego Osiedla. Powstanie placu zabaw stworzy optymalne warunki do rekreacji i odpoczynku dla najmłodszych mieszkańców Osiedla. Ponadto powstanie placu zabaw sprawi, że nieruchomości na terenie Osiedla staną się bardziej atrakcyjne, co w perspektywie sprzedaży mieszkań

		wybudowanych ze środków KFM jest istotne dla władz miasta Tychy.
11.	**Wskaźniki monitorowania**	długość wybudowanych ciągów pieszo-rowerowych [km], liczba wybudowanych punktów oświetlenia [szt.], liczba wybudowanych przejść dla pieszych [szt.], liczba osób korzystających z nowej lokalnej bazy kulturowej i turystycznej [osoby]

KARTA PROJEKTU NR 8

1.	**Podmiot wnioskujący/realizator projektu i beneficjent środków z Unii Europejskiej**	**Tyskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.** **43 – 100 Tychy, ul. Budowlanych 59** **tel.: (32) 227 03 70 w. 36** **fax.: (32) 219 00 20** (data złożenia wniosku w Urzędzie Miasta – 01.08.2005r.)
2.	**Nazwa zadania/projektu**	**Budowa parku spacerowego wraz z boiskiem wielofunkcyjnym na osiedlu BALBINA w Tychach**
3.	**Miejsce realizacji projektu – lokalizacja zadania/projektu**	Tychy, osiedle Balbina, ul. Barona, działki o nr: 4795/33, 3927/25, 3928/25, 1153/25
4.	**Prawo dysponowania gruntem/budynkiem**	4795/33, własność, udział 1/1, 3927/25, 3928/25, 1153/25
5.	**Planowany termin rozpoczęcia i realizacji zadania/projektu**	2007 r. – 2009 r.
6.	**Szacunkowy koszt zadania/projektu**	2007 – 800 000,00 zł, 2008 – 800 000,00 zł, 2009 – 800 000,00 zł
7.	**Źródła finansowania projektu ze wskazaniem wielkości wkładu własnego**	100 000,00 zł wkład własny, 2 300 000,00 zł środki z budżetu miasta Tychy * ZPORR
8.	**Podstawa ustalenia kosztu zadania/projektu**	Kosztorys inwestorski
9.	**Opis zadania/projektu**	Park osiedlowy to wydłużony pas terenu o wymiarach ok. 40 x 180 m, przeznaczony na rekreację mieszkańców osiedla. Kompozycja parku osiedlowego oparta jest na trzech głównych elementach przestrzenno – funkcjonalnych: ⇒ łąka z placem okrągłym, zimą pełniącym funkcję lodowiska, ⇒ wzgórze parkowe wraz z altanami, ⇒ promenada z wydzielonymi miejscami wypoczynku. Projekt nie zawiera samodzielnych rozwiązań drogowych. Układ dróg kołowych wokół placu oraz przejścia piesze opierają się na zatwierdzonym „Projekcie wykonawczym dróg, chodników i parkingów wewnątrzosiedlowych" osiedla BALBINA w Tychach. Trzy place wejściowe są zlokalizowane na zakończeniach ulic dojazdowych do osiedla BALBINA. W osiach dróg dojazdowych umieszczono bramy, które są symbolicznymi wejściami do strefy parkowej. Przewiduje się udostępnienie betonowych powierzchni bram artystom, którzy stworzą graffiti we wskazanej tonacji kolorystycznej.

* Koszty podane przez wnioskodawcę. Finansowanie ze strony miasta uzależnione jest od możliwości budżetu miasta.

		Plac o ozdobnej nawierzchni z kostki granitowej i betonowej uzupełniony amfiteatralnymi siedziskami od strony wschodniej, będzie służył do zabaw ruchowych, organizacji festynów, pokazów i imprez. Jego konstrukcja umożliwia wykorzystanie go jako ślizgawki osiedlowej w okresie zimy. Promenada jest głównym ciągiem pieszym zespołu, przebiegając wzdłuż całego założenia parkowego łączy wszystkie wejścia do parku. Posiada wydzielony pas ruchu rowerowego. Wzdłuż promenady zlokalizowano wydzielone żywopłotami i drzewami aneksy cichego wypoczynku wyposażone w miejsca do siedzenia. Wzgórze parkowe to główny element krajobrazowy parku. Powstało poprzez rozbudowę i wzmocnienie utworzonego wcześniej na granicy torów kolejowych zwałowiska ziemi i gruzu. Jest to teren spacerowy, gęsto obsadzony zielenią, z licznymi placykami i dwoma altanami. Elementy małej architektury: ⇒ trybuna – zespół siedzisk ułożonych amfiteatralnie w trzech rzędach w formie półkola wokół wschodniej części placu okrągłego, ⇒ altana – 2 identyczne altany w konstrukcji stalowej, usytuowane na szczycie skarpy parkowej. Boisko sportowe o wymiarach 22 x 44 m będzie przystosowane do gry zarówno w piłkę nożną, koszykówkę, jak i siatkówkę. Od strony północno – wschodniej ulokowano trybuny. Ponadto przewiduje się „skatepark", czyli wydzielony obszar przeznaczony do akrobatycznej jazdy na wrotkach, rowerach BMX, rolkach czy deskorolkach. Całość parku zostanie oświetlona z różnego rodzaju specjalnymi oprawami oraz zamontowane zostaną śmietniki (ok. 30 sztuk). Ponadto park zostanie obsadzony zielenią izolującą, zielenią izolacyjno – ozdobną i zielenią ozdobną.
10.	**Cel zadania/projektu i uzasadnienie wpisania zadania/projektu do Lokalnego Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich**	Zadanie będzie realizowane na nowo powstającym osiedlu mieszkaniowym BALBINA. Obecnie znajduje się tutaj 340 mieszkań, w których mieszka ponad 900 osób. W ciągu najbliższych 5 lat na osiedlu powstanie 5 nowych budynków posiadających łącznie ok. 320 mieszkań w układzie własnościowym. Na osiedlu będzie mieszkało ponad 1 500 osób. I to właśnie z myślą o nich planowana jest realizacja tego projektu. Po zrealizowaniu projektu powstaną optymalne warunki do rekreacji i odpoczynku w tej niewielkiej przestrzeni publicznej. Zrealizowanie projektu sprawi, że mieszkańcy osiedla oraz mieszkańcy pobliskich osiedli będą mogli spędzać wolny czas w odpowiednich warunkach, w otoczeniu zieleni. Również będzie możliwe organizowanie festynów, imprez masowych. Ponadto powstanie parku spacerowego wraz z boiskiem sprawi, że nieruchomości na terenie Osiedla staną się bardziej atrakcyjne, co w perspektywie sprzedaży mieszkań wybudowanych ze środków KFM jest istotne dla rozwoju miasta Tychy.
11.	**Wskaźniki monitorowania**	długość wybudowanych ciągów pieszo-rowerowych [km], liczba wybudowanych punktów oświetlenia [szt.], liczba wybudowanych przejść dla pieszych [szt.], liczba osób korzystających z nowej lokalnej bazy kulturowej i turystycznej [osoby]

KARTA PROJEKTU NR 9

1.	**Podmiot wnioskujący/realizator projektu i beneficjent środków z Unii Europejskiej**	**Tyska Spółdzielnia Mieszkaniowa „OSKARD”** **43-100 Tychy ul. H. Dąbrowskiego 39** **tel.:(32) 227-70-01 do 04 fax: (32) 227-84-01** **e-mail: oskard@oskard.tychy.pl** (data złożenia wniosku w Urzędzie Miasta – 31.05.2005r.)
L	**Nazwa zadania/projektu**	**Remont pawilonów wolnostojących, w których zlokalizowane są placówki funkcjonujące w systemie oświatowym: Przedszkole nr 19 al. Niepodległości 154 i Przedszkole nr 22 ul. Dąbrowskiego 85 wraz z zagospodarowaniem przyległego terenu**
3.	**Miejsce realizacji projektu – lokalizacja zadania/projektu**	Tychy – dzielnica Śródmieście. Przedszkole nr 19, al. Niepodległości 154, Przedszkole nr 22, ul. Dąbrowskiego 85
4.	**Prawo dysponowania gruntem/budynkiem**	Grunt – wieczyste użytkowanie do 2075 roku Budynki – własność TSM „OSKARD”
5.	**Planowany termin rozpoczęcia i realizacji zadania/projektu**	**2007-2009** – dokumentacja projektowa i realizacja (przedszkole 1 + teren) **2007-2009** – dokumentacja projektowa i realizacja (przedszkole 2 + teren)
6.	**Szacunkowy koszt zadania/projektu**	**2007-2009** - 470 000,00 zł + 22% VAT tj. 103 400,00 zł = **573 400,00 zł** **2007-2009** 411 500,00 zł + 22% VAT tj. 90 530,00 zł = **502 030,00 zł** **Całkowity koszt** 881 500,00 zł + 22% VAT tj. 193 930,00 zł = **1 075 430,00 zł**
7.	**Źródła finansowania projektu ze wskazaniem wielkości wkładu własnego**	Fundusze strukturalne (EFRR) 75%, Budżet państwa (MGiP) 10%, Wkład własny 15%
8.	**Podstawa ustalenia kosztu zadania/projektu**	- Biuletyn cen robót budowlano-inwestycyjnych, wydawnictwo „Promocja” – ośrodek wdrożeń ekonomiczno-organizacyjnych budownictwa, SEKOCENBUD poziom cen II półrocze 2004 roku, - Wyceny indywidualne

9.	**Opis zadania/projektu**	Zakres projektu obejmuje następujące działania: 1. Remont technicznej infrastruktury i budynków przedszkoli, 2. Zagospodarowanie terenu przyległego do przedszkoli. Remont przedszkoli będzie obejmował remont elewacji polegający m.in. na docieplenіu, wymianie ślusarki okiennej i drzwiowej, wymianie wewnętrznej instalacji centralnego ogrzewania i wodno-kanalizacyjnej. Zagospodarowanie terenu przyległego do przedszkoli będzie polegało na przebudowie małej architektury, dostosowując place zabaw dla dzieci zgodnie z działalnością programową przedszkoli oraz przebudowie ogrodzeń w celu zabezpieczenia placów zabaw przed dewastacjami.
10.	**Cel zadania/projektu i uzasadnienie wpisania zadania/projektu do Lokalnego Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich**	***CEL GENERALNY*** – porządkowanie „starej tkanki" urbanistycznej oraz poprawa estetyki przestrzeni publicznej rewitalizowanego terenu. ***CELE SZCZEGÓŁOWE:*** ➢ Poprawa stanu technicznego infrastruktury i budynków oraz warunków funkcjonowania przedszkoli, ➢ Zagospodarowanie przestrzeni wokół przedszkoli, ➢ Zwiększenie funkcjonalności i estetyki przestrzeni miejskiej. Osiedle „D" wybudowane zostało w latach 60-tych i 70-tych ubiegłego stulecia. Po ponad 40 latach istnienia osiedli zachodzi proces „odmładzania osiedli". Już trzecie i czwarte pokolenie korzysta z istniejących tam przedszkoli. Na terenie tym można zauważyć kolejną zmianę pokolenia. Coraz częściej mieszkania są zasiedlane przez ludzi młodych, których dzieci już są bądź w najbliższych latach będą w wieku przedszkolnym. Według danych z września 2004 roku placówki te znajdują się w grupie przedszkoli, do których uczęszcza największa liczba dzieci w mieście. W związku z tym przedszkola wymagają polepszenia warunków funkcjonowania poprzez prowadzenie prace remontowych w budynkach i na przyległym terenie do zagospodarowania. Przeprowadzone prace remontowe pozwolą zapobiec degradacji technicznej infrastruktury i budynków. Poprawa estetyki zarówno budynków, jak i terenów zewnętrznych wpłynie na utrzymanie dużego zainteresowania tymi placówkami, a tym samym na utrzymanie miejsc pracy. Stworzenie dzieciom odpowiednich warunków do nauki i zabawy będzie miało korzystny wpływ na ich dalszy rozwój i wybór form spędzania wolnego czasu oraz rozwijanie wśród dzieci kultury. Nowoczesne place zabaw powstałe przy przedszkolach stanowiłyby uzupełnienie istniejącej i nadal rozbudowywanej na tym terenie bazy sportowo - rekreacyjnej dla dzieci i młodzieży. Głównym problemem społecznym osiedla znajdującego się na obszarze wskazanym do rewitalizacji jest przestępczość i narkomania wśród młodzieży. Coraz częściej dochodzi do dewastacji klatek schodowych i piwnic budynków, których sprawcami jest zarówno młodzież jak i dzieci. Jednym z czynników sprzyjających występowaniu patologii społecznych i wzrastającej przestępczości jest bezrobocie, a co za tym idzie zubożenie społeczeństwa. Na terenie tym 11,6 % gospodarstw domowych korzysta z dodatku mieszkaniowego z Urzędu Miasta. Ponadto zamieszkują tam rodziny wspierane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Świadczenia MOPS-u to zarówno zasiłki celowe, okresowe jak i zasiłki oddłużeniowe, czyli pomoc w zakresie przeciwdziałania groźbie eksmisji. Zubożenie społeczeństwa jest jedną z głównych przyczyn zalegania z opłatami czynszowymi. Na wskazanym do rewitalizacji obszarze 6,2% mieszkań zalega z opłatami czynszowymi ponad 3 miesiące, a całkowite zadłużenie czynszowe wynosi 135% miesięcznych naliczeń czynszowych. **Na terenie tym działania na rzecz rozwiązywania problemów społecznych należy połączyć z działaniami technicznymi (remontami) w zakresie utrzymania istniejących placówek oświatowych dla dzieci.**
11.	**Wskaźniki monitorowania**	**Planowane produkty:** - Liczba budynków przebudowanych/wyremontowanych na cele edukacyjno-społeczne: **2 szt.** , - Liczba budynków poddanych termorenowacji: **2 szt.** , - Powierzchnia budynków poddanych termorenowacji: **1452 m^2** - Powierzchnia terenów rewitalizowanych przeznaczonych na małą infrastrukturę: **5000 m^2** , **Planowane rezultaty:** - Liczba obiektów zabezpieczonych przed zagrożeniami: **2 szt. ,** - Liczba nowych ofert programowych w zakresie kultury i turystyki: **10 szt. / rok,**

		- Liczba osób korzystających z nowej lokalnej bazy kulturalnej i turystycznej: **230 osób/rok,** **Planowane oddziaływania:** - Poprawa warunków funkcjonowania przedszkoli, - Poprawa estetyki rewitalizowanego obszaru, - Wzrost znaczenia placówek w mieście, - Zmniejszenie kosztów utrzymania obiektów, - Liczba utrzymanych miejsc pracy.

KARTA PROJEKTU NR 10

1.	**Podmiot wnioskujący/ realizator projektu i beneficjant Środków z Unii Europejskiej**	**Spółdzielnia Mieszkaniowa "KAROLINA"** **43 - 100 Tychy ul. Konecznego 28** **tel/fax (0 32) 219-42-78** **e-mail: karolina@netblok.pl** (data złożenia wniosku w Urzędzie Miasta – 26.04.2005r.)
2.	**Nazwa zadania/projektu**	**Przebudowa elewacji**
3.	**Miejsce realizacji projektu - lokalizacja zadania/projektu**	**Tychy - budynki:** 1. Kurpińskiego 8 – 12, 2. Kubicy 1 – 9, 3. Kubicy 25 - 27, 4. Konecznego 2 – 4, Różyckiego 1 – 3, 5. Różyckiego 5 – 11, 6. Konecznego 20 - 28
4.	**Prawo dysponowania gruntem/budynkiem**	Prawo użytkowania wieczystego gruntu. Budynki - własność Spółdzielni
5.	**Planowany termin rozpoczęcia i realizacji zadania/projektowego**	2006 - I okres programowania, 2007 – 2010 - II okres programowania
6.	**Szacunkowy koszt zadania/projektu**	Lata / Budynek / Koszt zł **2006** Kubicy 25 - 27 — 356 000,00 **2007** Różyckiego 5 - 11 — 580 000,00 **2008** Konecznego 2 – 4 i Różyckiego 1 - 3 — 346 000,00 **2009** Kurpińskiego 8 - 12, Kubicy 1 - 9 — 374 000,00 **2010** Konecznego 20 - 28 — 430 000,00 **Razem** **2 086 000,00**
7.	**Źródła finansowania projektu ze wskazaniem wielkości wkładu własnego**	75% - Fundusze strukturalne Unii Europejskiej, 25% - Środki własne Spółdzielni

8.	**Podstawa ustalenia kosztu zadania/projektu**	Kosztorysy inwestorskie
9.	**Opis zadania/projektu**	Projektem objęte są tylko budynki stanowiące własność Spółdzielni, w których zlokalizowane są lokale użytkowe. W budynkach tych znaczna część ścian posiada ocieplenie z płyt azbestowo – cementowych i wełny mineralnej wykonane wg starych norm i niespełniających aktualnych wymogów w tym zakresie (ilość – 11 000,0 m^2). Przekłada się to w związku z tym na koszty utrzymania obiektów - w tym lokali użytkowych. Ponadto następuje stopniowa degradacja tych elewacji, co ma wpływ na zanieczyszczenie środowiska, a także stanowi poważne zagrożenia odpadania płyt. Projekt zakłada demontaż i utylizację płyt azbestowo - cementowych oraz odtworzenie ocieplenia wg wymogów obowiązujących obecnie norm. Spowoduje to zmniejszenie zapotrzebowania na ciepło, a także wpłynie na ochronę środowiska.
10.	**Cel zadania/projektu i uzasadnienie wpisania zadania /projektu do Lokalnego Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich**	Celem zadania jest rewitalizacja obszarów miejskich - w tym przebudowa elewacji. Realizacja zadania pozwoli na zmniejszenie kosztów eksploatacji lokali - w tym lokali użytkowych, co zapewni utrzymanie miejsc pracy bezpośrednio dla ich użytkowników. W ostatnim czasie następuje zjawisko wypowiadania umów najmu na lokale użytkowe, czego przyczyną są między innymi wysokie koszty użytkowania lokali (w tym szczególnie koszty ogrzewania). Ponadto tak znaczny zakres robót objętych zadaniem stworzy nowe miejsca pracy dla firm zajmujących się tego rodzaju robotami. Można przyjąć, że stworzy to nowe miejsca pracy średnio w ilości 20 osób/rok przez cały okres trwania projektu to jest przez 5 lat. W całych zasobach Spółdzielni znajduje się 16 500,00 m^2 elewacji z płyt azbestowo-cementowych. Istnieje realne zagrożenie odpadania płyt z uwagi na niewłaściwy stan rusztu mocującego. Bez pomocy zewnętrznych dotacji mieszkańcy i użytkownicy lokali nie są w stanie pokryć kosztów przebudowy elewacji tym bardziej, że istnieją jeszcze inne budynki kwalifikujące się do przebudowy elewacji.
11.	**Wskaźnik monitorowania**	**Planowane produkty:** - 6 budynków, - P_u = 25 660,86 m^2, - 1118,0 m^2 **Planowane rezultaty:** - liczba przedsiębiorstw zlokalizowanych na zrewitalizowanym terenie: **23,** - liczba obiektów zabezpieczonych przed zagrożeniami **- 6** budynków, - powierzchnia usługowa faktycznie wykorzystywana - **1118.0 m^2** - utrzymanie miejsc pracy – **73,** - utworzenie nowych miejsc pracy - średnio **20** pracowników/rok przy przebudowie elewacji. Ponadto lokale użytkowe staną się bardziej atrakcyjne, a tym samym stworzą nowe miejsca pracy.

KARTA PROJEKTU NR 11

1.	**Podmiot wnioskujący/realizator projektu i beneficjent środków z Unii Europejskiej**	**Tyska Spółdzielnia Mieszkaniowa „OSKARD" Tychy,** **ul. H. Dąbrowskiego 39** **tel.:(32) 227-70-01 do 04 fax: (32) 227-84-01** **e-mail: oskard@oskard.tychy.pl** (data złożenia wniosku w Urzędzie Miasta – 31.05.2005r.)
2.	**Nazwa zadania/projektu**	**Przebudowa pawilonu wolnostojącego przy ul. Uczniowskiej 7, w którym zlokalizowana jest placówka kulturalno-oświatowa oraz lokale usługowo-handlowe wraz z zagospodarowaniem przyległego do pawilonu terenu rekreacyjnego oraz boiska wielofunkcyjnego na osiedlu „Urszula" w Tychach**
3.	**Miejsce realizacji projektu – lokalizacja zadania/projektu**	Strona południowa miasta Tychy, osiedle mieszkaniowe „Urszula" ul. Uczniowska 7 / ul. Dmowskiego 31-33. Pawilon - nieruchomość wolnostojąca, służąca prowadzeniu przez Spółdzielnię działalności gospodarczej i kulturalno-oświatowej.
4.	**Prawo dysponowania gruntem/budynkiem**	Grunt – wieczyste użytkowanie do 2075 roku, Budynek – własność TSM „OSKARD"
5.	**Planowany termin rozpoczęcia i realizacji zadania/projektu**	**2007 -** koncepcja, dokumentacja projektowa, studium wykonalności, **2007 – 2009 -** realizacja
6.	**Szacunkowy koszt zadania/projektu**	**2007** 150 000,00 zł + 22% VAT tj. 33 000,00 zł = **183 000,00 zł** **2007-2009** 1.962 550,00 zł + 22% VAT tj. 431 761,00 zł = **2 394 311,00 zł,** 2.141 400,00 zł + 22% VAT tj. 471 108,00 zł = **2 612 508,00 zł** **Całkowity koszt** 4.253 950,00 zł + 22% VAT tj. 935 869,00 zł = **5 189 819,00 zł**

7.	**Źródła finansowania projektu ze wskazaniem wielkości wkładu własnego**	Fundusze strukturalne (EFRR) 75% (50%)* Budżet państwa (MGiP) 10% Wkład własny 15% (40%)* *W przypadku, gdy projekt będzie generował znaczący zysk netto
8.	**Podstawa ustalenia kosztu zadania/projektu**	- Biuletyn cen robót budowlano-inwestycyjnych, wydawnictwo „Promocja" – ośrodek wdrożeń ekonomiczno organizacyjnych budownictwa, SEKOCENBUD poziom cen II półrocze 2004 roku, - Wyceny indywidualne.
9.	**Opis zadania/projektu**	Zakres projektu obejmuje następujące działania: 1. Przebudowę i remont pawilonu na osiedlu „Urszula", 2. Zagospodarowanie terenów przyległych do pawilonu oraz boiska wielofunkcyjnego na osiedlu „Urszula". Przebudowa pawilonu będzie polegała na zabudowaniu pustych przestrzeni parteru i piętra, a następnie zagospodarowaniu ich na cele kulturalno-oświatowe oraz usługowo-handlowe. W ramach przebudowy placówka kulturalno-oświatowa znajdująca się obecnie na parterze zostanie „przeniesiona" na piętro pawilonu. Nowo zabudowaną część parteru planuje się przeznaczyć na lokale użytkowe oraz komunikację (pasaż). Pomieszczenia, w których obecnie znajduje się placówka kulturalno-oświatowa zostaną powiększone poprzez zabudowanie wolnych przestrzeni parteru i przeznaczone na lokale użytkowe. W ramach przebudowy piętra zostaną zaadaptowane istniejące oraz utworzone dodatkowe pomieszczenia na cele kulturalno-oświatowo-wychowawcze, co spowoduje zwiększenie powierzchni placówki kulturalno-oświatowej do ok. 600 m^2. W nowych pomieszczeniach placówki powstanie m.in. salka konferencyjno-wykładowa, sala „fittnes", siłownia, kawiarenka internetowa. Ponadto remont pawilonu będzie obejmował: wymianę instalacji c.o., wymianę ślusarki okiennej i drzwiowej, remont i docieplenie elewacji, remont pokrycia dachowego, wykonanie obudowy zewnętrznych klatek schodowych i galerii oraz roboty wykończeniowe w nowych pomieszczeniach placówki kulturalno-oświatowej i lokali użytkowych. W ramach projektu w pawilonie zostanie zamontowany dźwig dla osób niepełnosprawnych. W ramach zagospodarowania terenu zewnętrznego zostanie wykonany podjazd dla osób niepełnosprawnych do biblioteki zlokalizowanej na parterze budynku mieszkalnego przy ul. Dmowskiego 31-33, zostaną rozbudowane (ok. 20 miejsc) parkingi oraz wyremontowane chodniki. Przewidziana jest również budowa nowych chodników i oświetlenia zewnętrznego. Na terenie od strony wschodniej pawilonu zostanie wybudowana scena do imprez plenerowych, zostaną ustawione tablice betonowe dla grafitti, logo osiedla- rzeźba w kształcie litery „U" z zegarem. Na terenie od strony południowej pawilonu zostanie przebudowane boisko wielofunkcyjne z wykonaniem nawierzchni tartanowej oraz nowej widowni.
10.	**Cel zadania/projektu i uzasadnienie wpisania zadania/projektu do Lokalnego Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich**	***CEL GENERALNY*** – ożywienie społeczne i gospodarcze, a także zwiększenie potencjału kulturalnego na rewitalizowanym obszarze. ***CELE SZCZEGÓŁOWE:*** ➢ Stworzenie (powiększenie) ogólnodostępnej placówki o charakterze kulturalno-oświatowo-wychowawczym, ➢ Animacja życia kulturalnego na rewitalizowanym obszarze na bazie powstałej (rozbudowanej) infrastruktury kulturalnej i rekreacyjnej, ➢ Poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznej rewitalizowanego terenu, ➢ Stworzenie punktu dostępu do Internetu (przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu), ➢ Stworzenie dodatkowych lokali usługowo-handlowych, ➢ Wzrost zatrudnienia. Wyboru obszaru, który ma zostać poddany rewitalizacji dokonano na podstawie analizy zagrożeń, problemów społecznych, gospodarczych występujących na terenie tyskich osiedli. Bezpieczeństwo, na tyskich osiedlach ulega ciągłemu pogorszeniu. Bardzo istotnym

		elementem wpływającym na rosnącą ilość przestępstw jest sytuacja społeczno-ekonomiczna. Zubożenie społeczeństwa oraz bezrobocie to czynniki sprzyjające występowaniu patologii społecznych i wzrastającej przestępczości. Stopień patologii społecznych i stan bezpieczeństwa są zróżnicowane na poszczególnych osiedlach jednak wszędzie zjawiska te wymagają podejmowania działań zmierzających do ich ograniczenia. Osiedle „Urszula" to osiedle zamieszkiwane głownie przez rodziny, których członkowie wcześniej znajdowali zatrudnienie w kopalniach czy byłym FSM. Zachodzące zmiany gospodarcze powodowały pogorszenie sytuacji na rynku pracy oraz wzrost bezrobocia i ubóstwa. Na terenie tym 11,1% gospodarstw domowych korzysta z dodatku mieszkaniowego z Urzędu Miasta. Ponadto zamieszkują tam rodziny wspierane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Świadczenia MOPS-u to zarówno zasiłki celowe, okresowe jak i zasiłki oddłużeniowe, czyli pomoc w zakresie przeciwdziałania groźbie eksmisji. Zubożenie społeczeństwa jest jedną z głównych przyczyn zalegania z opłatami czynszowymi. Na wskazanym do rewitalizacji obszarze 6,1% mieszkań zalega z opłatami czynszowymi ponad 3 miesiące, a całkowite zadłużenie czynszowe wynosi 109% miesięcznych naliczeń. Pogarszające się warunki życia wielu rodzin i bezrobocie powodują pogłębianie się patologii społecznych i zagrożenie wzrostem przestępczości. Teren tego osiedla należy do tzw. „pierwszej strefy zagrożenia" i występują na nim zjawiska patologiczne takie jak alkoholizm, narkomania (mieszkańcy korzystający z pomocy ośrodka „trzeźwość życia"), przemoc w rodzinie. Niepokojąco wzrasta ilość dewastacji, aktów wandalizmu oraz drobnej przestępczości, co powodowane jest m.in. obecnością niepracującej młodzieży. Zagrożenie stanowi zarówno młodzież bezrobotna jak i szkolna, która często nie potrafi lub nie ma możliwości zorganizowania sobie czasu wolnego. Istniejąca obecnie placówka kulturalno-oświatowa (Klub Osiedlowy „Uszatek") posiada zbyt małą bazę, aby w pełni zaspokoić kulturalne oczekiwania mieszkańców oraz aby w wystarczającym zakresie zorganizować czas wolny dzieciom i młodzieży. Stworzenie na tym terenie większej placówki o charakterze kulturalno-oświatowo-wychowawczym przyczyni się do ożywienia życia społecznego i kulturalnego, zwiększenia ilości organizowanych zajęć i imprez oraz do wzrostu zatrudnienia. Na zwiększenie ilości imprez kulturalnych oraz zajęć dla dzieci i młodzieży bezpośredni wpływ będzie miało także zagospodarowanie terenów na rewitalizowanym obszarze (teren przyległy do pawilonu). Przeznaczenie pomieszczeń po Klubie Osiedlowym na lokale użytkowe oraz utworzenie dodatkowych lokali w zabudowanych przestrzeniach parteru przyczyni się do rozwoju działalności gospodarczej i zatrudnienia. Remont tych pomieszczeń i całego pawilonu zwiększy atrakcyjność budynku i zainteresowanie lokalami nowych użytkowników. Kawiarenki internetowe, które powstaną w nowej placówce kulturalno-oświatowej przyczynią się do upowszechnienia dostępu do Internetu, a tym samym do rozwoju społeczeństwa informacyjnego. Dużym problemem społecznym jest także wykluczenie osób niepełnosprawnych z życia społecznego, co bardzo często spowodowane jest barierami architektonicznymi. Montaż windy w przebudowywanym pawilonie spowoduje, że projektowana placówka kulturalno-oświatowa jak i lokale użytkowe znajdujące się na piętrze pawilonu staną się dostępne dla osób niepełnosprawnych.
11.	**Wskaźniki monitorowania**	**Planowane produkty:** - Liczba budynków poddanych remontowi/przebudowie infrastruktury technicznej: **1 szt.**, - Powierzchnia budynków poddanych remontowi/przebudowie infrastruktury technicznej: **2202 m^2**, - Powierzchnia terenów rewitalizowanych przeznaczonych na małą infrastrukturę **2380 m^2**, - Powierzchnia zmodernizowanej lokalnej bazy kulturalnej i turystycznej: **600 m^2** **Planowane rezultaty:** - Liczba nowych ofert programowych w zakresie kultury i turystyki: **13 szt./rok**, - Liczba osób korzystających z nowej lokalnej bazy kulturalnej i turystycznej: **10000 osób**, - Liczba nowych miejsc pracy powstała w wyniku realizacji projektów turystycznych i kulturalnych: **2 szt.**,

		- powierzchnia usługowa faktycznie wykorzystywana: **2562 m^2** **Planowane oddziaływania:** - Wzrost liczby osób korzystających z ofert programowych w zakresie kultury i turystyki, - Wzrost znaczenia obiektu w mieście, - Poprawa estetyki osiedla, - Integracja dzieci i młodzieży, - Liczba utrzymanych miejsc pracy, - Liczba utrzymanych punktów usługowych.

KARTA PROJEKTU NR 12

1.	**Podmiot wnioskujący/realizator projektu i beneficjent środków z Unii Europejskiej**	**Tyska Spółdzielnia Mieszkaniowa „ZUZANNA”** **ul. Zgrzebnioka 35a** **43-102 Tychy** **tel/fax 219 65 12** (data złożenia wniosku w Urzędzie Miasta – 25.05.2005r.)
2.	**Nazwa zadania/projektu**	**Parking dla samochodów osobowych**
3.	**Miejsce realizacji projektu- lokalizacja zadania/projektu**	Tychy osiedle „Z” ul. Zaręby 60-66
4.	**Prawo dysponowania gruntem/budynkiem**	Wieczyste użytkowanie
5.	**Planowany termin rozpoczęcia i realizacji zadania/projektu**	2006 rok
6.	**Szacunkowy koszt zadania/projektu**	50 240 zł brutto
7.	**Źródła finansowania projektu ze wskazaniem**	Środki strukturalne w ramach ZPORR, Wkład własny - 15 072 zł brutto

	wielkości wkładu własnego	
8.	**Podstawa ustalenia kosztu zadania/projektu**	W oparciu o ceny rynkowe
9.	**Opis zadania/projektu**	Powierzchnia zabudowy około 264 m^2, Miejsca parkingowe - 22. Nawierzchnia parkingu z kostki brukowej na podbudowie z wyznaczonymi stanowiskami postojowymi poprzez zmianę koloru kostki. Układ sytuacyjno – wysokościowy dostosowany będzie do istniejących rzędnych ulicy Zaręby. Lokalizacja równoległa do ulicy Zaręby, wjazdy i wyjazdy bezpośrednio z ulicy Zaręby. Odwodnienie do istniejącej kanalizacji deszczowej.
10.	**Cel zadania/projektu i uzasadnienie wpisania zadania/projektu do Lokalnego Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich**	Zrealizowany projekt: - rozwiąże problem społeczno-gospodarczy poprzez poprawę komunikacji (nowe miejsca parkingowe usprawnią komunikację samochodową i pieszą oraz zostaną zlikwidowane korki na ulicach spowodowane parkowaniem bezpośrednio na ulicy, chodnikach i trawnikach), - usprawni dostawy towarów i usług do istniejących w tym rejonie zakładów pracy oraz umożliwi dojazd pracowników w nich pracujących, - wpłynie na atrakcyjność istniejących lokali usługowo-handlowych, a w rezultacie na wzrost zatrudnienia.
11.	**Wskaźniki monitorowania**	Nowy obiekt infrastruktury drogowej - 1 szt.

KARTA PROJEKTU NR 13

1.	**Podmiot wnioskujący/realizator projektu i beneficjent środków z Unii Europejskiej**	**Tyska Spółdzielnia Mieszkaniowa „ZUZANNA”** **ul. Zgrzebnioka 35a** **43-100 Tychy** **tel/fax 219 65 12** (data złożenia wniosku w Urzędzie Miasta – 25.05.2005r.)
2.	**Nazwa zadania/projektu**	**Parking dla samochodów osobowych**
3.	**Miejsce realizacji projektu- lokalizacja zadania/projektu**	osiedle „Z” ul. Zaręby (przy bud. nr 22, ul. Zapolskiej 1-15)
4.	**Prawo dysponowania gruntem/budynkiem**	Wieczyste użytkowanie
5.	**Planowany termin rozpoczęcia i realizacji zadania/projektu**	2006 rok
6.	**Szacunkowy koszt zadania/projektu**	112 000 zł brutto

7.	**Źródła finansowania projektu ze wskazaniem wielkości wkładu własnego**	Środki strukturalne w ramach ZPORR, Wkład własny – 33 600 zł brutto
8.	**Podstawa ustalenia kosztu zadania/projektu**	W oparciu o ceny rynkowe
9.	**Opis zadania/projektu**	Powierzchnia zabudowy około 700 m^2, Miejsca parkingowe - 33. Nawierzchnia parkingu z kostki brukowej na podbudowie z wyznaczonymi stanowiskami postojowymi poprzez zmianę koloru kostki. Układ sytuacyjno – wysokościowy będzie dostosowany do istniejących rzędnych ulicy Zaręby. Lokalizacja równoległa do ul. Zaręby w odległości 10 m połączony wjazdami i wyjazdami z ul. Zaręby. Odwodnienie do istniejącej kanalizacji deszczowej.
10.	**Cel zadania/projektu i uzasadnienie wpisania zadania/projektu do Lokalnego Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich**	Zrealizowany projekt: - rozwiąże problem społeczno-gospodarczy poprzez poprawę komunikacji (nowe miejsca parkingowe usprawnią komunikację samochodową i pieszą oraz zostaną zlikwidowane korki na ulicach spowodowane parkowaniem bezpośrednio na ulicy, chodnikach i trawnikach), - usprawni dostawy towarów i usług do istniejących w tym rejonie zakładów pracy oraz umożliwi dojazd pracowników w nich pracujących, - wpłynie na atrakcyjność istniejących lokali usługowo-handlowych, a w rezultacie na wzrost zatrudnienia.
11.	**Wskaźniki monitorowania**	Nowy obiekt infrastruktury drogowej - 1 szt.

KARTA PROJEKTU NR 14

1.	**Podmiot wnioskujący/realizator projektu i beneficjent środków z Unii Europejskiej**	**Tyska Spółdzielnia Mieszkaniowa „ZUZANNA”** **ul. Zgrzebnioka 35a** **43-100 Tychy** **tel/fax 219 65 12** (data złożenia wniosku w Urzędzie Miasta – 25.05.2005r.)
2.	**Nazwa zadania/projektu**	**Parking dla samochodów osobowych,** **Chodnik**
3.	**Miejsce realizacji projektu- lokalizacja zadania/projektu (dzielnica, ulica, inna charakterystyka miejsca)**	osiedle „Z” ul. Zgrzebnioka 18-20 (po przeciwległej stronie ulicy)
4.	**Prawo dysponowania gruntem/budynkiem**	Wieczyste użytkowanie
5.	**Planowany termin rozpoczęcia i realizacji zadania/projektu**	2007 rok

6.	**Szacunkowy koszt Zadania/projektu**	23 060 zł brutto
7.	**Źródła finansowania projektu ze wskazaniem wielkości wkładu własnego**	Środki strukturalne w ramach ZPORR, Wkład własny - 6 918 zł brutto
8.	**Podstawa ustalenia kosztu zadania/projektu**	W oparciu o ceny rynkowe
9.	**Opis zadania/projektu**	Powierzchnia zabudowy około 84 m^2, Miejsca parkingowe - 7, Powierzchnia chodnika - 74 m^2. Nawierzchnia parkingu z kostki brukowej na podbudowie z wyznaczonymi stanowiskami postojowymi poprzez zmianę koloru kostki. Układ sytuacyjny – wysokościowy będzie dostosowany do istniejących rzędnych ulicy Zgrzebnioka. Lokalizacja równoległa do ulicy Zgrzebnioka, połączona wjazdem i wyjazdem z ulicy Zgrzebnioka i odwodnienie do istniejącej kanalizacji deszczowej.
10.	**Cel zadania/projektu i uzasadnienie wpisania zadania/projektu do Lokalnego Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich**	Zrealizowany projekt: - rozwiąże problem społeczno-gospodarczy poprzez poprawę komunikacji (nowe miejsca parkingowe usprawnią komunikację samochodową i pieszą oraz zostaną zlikwidowane korki na ulicach spowodowane parkowaniem bezpośrednio na ulicy, chodnikach i trawnikach), - usprawni dostawy towarów i usług do istniejących w tym rejonie zakładów pracy oraz umożliwi dojazd pracowników w nich pracujących, - wpłynie na atrakcyjność istniejących lokali usługowo-handlowych, a w rezultacie na wzrost zatrudnienia.
11.	**Wskaźniki monitorowania**	Nowy obiekt infrastruktury drogowej - 1 szt.

KARTA PROJEKTU NR 15

1.	**Podmiot wnioskujący/realizator projektu i beneficjent środków z Unii Europejskiej**	**Tyska Spółdzielnia Mieszkaniowa „ZUZANNA” ul. Zgrzebnioka 35a 43-100 Tychy tel/fax 219 65 12** (data złożenia wniosku w Urzędzie Miasta – 25.05.2005r.)
2.	**Nazwa zadania/projektu**	**Wymiana okien wystawowych(witryny) i drzwi wejściowych do lokali użytkowych, znajdujących się w budynkach mieszkalnych**
3.	**Miejsce realizacji projektu- lokalizacja zadania/projektu**	Tychy, os. Z w budynkach mieszkalnych: przy ul. Zgrzebnioka 20-18, 22-24, 29, 31-35, przy ul. Zaręby 1-7, 19-25, 26,32,29-35, 37, przy ul. Zapolskiej 59-65, przy ul. Zelwerowicza 26-28, przy ul. Sikorskiego 147-149,153-155
4.	**Prawo dysponowania gruntem/budynkiem**	Wieczyste użytkowanie
5.	**Planowany termin rozpoczęcia i realizacji zadania/projektu**	2007-2013

6.	**Szacunkowy koszt Zadania/projektu**	2 243 800 zł brutto, w tym: 2007 rok - 320 542,86 zł, 2010 rok - 320 542,86 zł, 2008 rok - 320 542,86 zł, 2011 rok - 320 542,86 zł, 2009 rok - 320 542,86 zł, 2012 rok - 320 542,86 zł, 2013 rok - 320 542,86 zł
7.	**Źródła finansowania projektu ze wskazaniem wielkości wkładu własnego**	Środki strukturalne w ramach ZPORR, Wkład własny - 673 140 zł brutto.
8.	**Podstawa ustalenia kosztu zadania/projektu**	W oparciu o ceny rynkowe
9.	**Opis zadania/projektu**	Powierzchnia okien i drzwi do wymiany - około 1208 m^2. Wymiana okien wystawowych (witryn) i drzwi wejściowych do lokali użytkowych, znajdujących się w budynkach mieszkalnych (14 bud.) w zasobach mieszkaniowych TSM „ZUZANNA" w Tychach. Okna aluminiowe o profilu „IMPERIAL" (z przekładką termiczną), szyba zespolona K-1,1, kolor RAL dowolny.
10.	**Cel zadania/projektu i uzasadnienie wpisania zadania/projektu do Lokalnego Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich**	Zrealizowane zadanie: - przyczyni się w znacznym stopniu do oszczędności energii cieplnej, - poprawi estetykę budynków, - wpłynie na atrakcyjność istniejących lokali usługowo – handlowych, - zwiększy zainteresowanie wynajmujących istniejącymi lokalami, - spowoduje ekonomiczne wykorzystanie wolnych powierzchni lokalowych. Realizacja powyższych zadań daje możliwość na dodatkowe miejsca pracy w nowo powstałych zakładach usługowych i lokalach handlowych.
11.	**Wskaźniki monitorowania**	- budynki poddane termorenowacji (14 budynków). - powierzchnia budynków poddana termorenowacji (1208 m^2).

KARTA PROJEKTU NR 16

1.	**Podmiot wnioskujący/realizator projektu i beneficjent środków z Unii Europejskiej**	**Tyska Spółdzielnia Mieszkaniowa „ZUZANNA"** **ul. Zgrzebnioka 35a** **43-100 Tychy** **tel/fax 219 65 12** (data złożenia wniosku w Urzędzie Miasta – 25.05.2005r.)
2.	**Nazwa zadania/projektu**	**Wymiana nawierzchni istniejących chodników**
3.	**Miejsce realizacji projektu- lokalizacja zadania/projektu**	Tychy, os. Z, chodniki przy ulicach: Zgrzebnioka, Zaręby, Zelwerowicza, Żółkiewskiego, Zapolskiej, Sikorskiego.
4.	**Prawo dysponowania gruntem/budynkiem**	Wieczyste użytkowanie
5.	**Planowany termin rozpoczęcia i realizacji zadania/projektu**	2007-2013

6.	**Szacunkowy koszt zadania/projektu**	3 893 960 zł brutto w tym: 2007 rok - 556 280 zł, 2008 rok - 556 280 zł, 2009 rok - 556 280 zł, 2010 rok - 556 280 zł, 2011 rok - 556 280 zł, 2012 rok - 556 280 zł, 2013 rok - 556 280 zł
7.	**Źródła finansowania projektu ze wskazaniem wielkości wkładu własnego**	Środki strukturalne w ramach ZPORR, Wkład własny - 1 168 188 zł brutto
8.	**Podstawa ustalenia kosztu zadania/projektu**	W oparciu o ceny rynkowe
9.	**Opis zadania/projektu**	Wymiana nawierzchni chodnika. Powierzchnia do wymiany - 27814 m^2. Nowa nawierzchnia chodnika z kostki brukowej grub.6 cm na podbudowie piaskowo-cementowej wraz z obrzeżami. Układ sytuacyjno – wysokościowy będzie dostosowany do istniejących rzędnych.
10.	**Cel zadania/projektu i uzasadnienie wpisania zadania/projektu do Lokalnego Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich**	Realizacja zadania zapewni zatrudnienie przez okres 7 lat firmom budowlanym. Natomiast zrealizowany projekt poprawi warunki komunikacji pieszej mieszkańców i wpłynie korzystnie na estetykę osiedla oraz otoczenia.
11.	**Wskaźniki monitorowania**	Zmodernizowany obiekt infrastruktury drogowej - 27814 m^2.

KARTA PROJEKTU NR 17

1.	**Podmiot wnioskujący/realizator projektu i beneficjent środków z Unii Europejskiej**	**Spółdzielnia Mieszkaniowa „Ryneczek”** **Plac Filipa Nowary 11/1** **43-100 Tychy** (data złożenia wniosku w Urzędzie Miasta – 26.04.2005r.)
2.	**Nazwa zadania/projektu**	**1) Dokończenie zagospodarowania przestrzennego terenu (mała architektura, plac zabaw dla dzieci),** **2) Remont elewacji i przebudowa dachów budynków,** **3) Oświetlenie terenu**
3.	**Miejsce realizacji projektu – lokalizacja zadania/projektu (dzielnica, ulica, inna charakterystyka miejsca)**	Tychy, Paprocany, Plac Filipa Nowary – ryneczek osiedla (centrum handlowo-usługowe, kościół i przedszkole)

4.	**Prawo dysponowania gruntem/budynkiem**	Użytkowanie wieczyste
5.	**Planowany termin rozpoczęcia i realizacji zadania/projektu**	2005 rok
6.	**Szacunkowy koszt zadania/projektu**	Około 400 000,00 zł
7.	**Źródła finansowania projektu**	25% kosztów – środki własne ZPORR
8.	**Podstawa ustalenia kosztu zadania/projektu**	Operaty szacunkowe
9.	**Opis zadania/projektu**	W ramach zagospodarowania przestrzennego terenu spółdzielnia zamierza dokończyć prace związane z małą architekturą, w tym dokończenie skwerów, chodników, oświetlenie terenu oraz budowa placu zabaw dla dzieci. W ramach prac remontowych zastanie odnowiona fasada oraz pomalowane dachy budynków.
10.	**Cel zadania/projektu i uzasadnienie wpisania zadania/projektu do Lokalnego Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich**	Wymienione prace mają na celu poprawę estetyki i funkcjonalności osiedla, poprawę bezpieczeństwa mieszkańców oraz przeciwdziałanie degradacji technicznej infrastruktury i budynków.

IV. PLAN FINANSOWY REALIZACJI ZADAŃ

Poniżej przedstawiono listę zadań usystematyzowanych według dwóch okresów programowania: 2005-2006 oraz 2007-2013.

Okres programowania: 2005-2006

Lp.	Nazwa zadania	Przewidywany koszt realizacji w PLN	Planowanyt termin realizacji	Planowane źródła finansowania
1.	Rewitalizacja Placu św. Anny	1 800 000	2006r.	EFRR, Budżet miasta
2.	Centrum miasta Tychy	Koszt projektu uzależniony jest od przyjętych rozwiązań, w tym koncepcji architektoniczno-urbanistycznych	2005r. 2006r.	EFRR, Środki zainteresowanych beneficjentów

3.	Tyski Obszar Rekreacyjno-Turystyczny – budowa hali widowiskowo-sportowej	23 320 018	2005r. 2006r.	EFRR, Budżet miasta
4.	Rewitalizacja obiektu po Zespole Szkół Municypalnych	Koszt projektu uzależniony jest od przyjętych rozwiązań i programu funkcjonalnego obiektu	2006r.	EFRR, Budżet miasta
5.	Modernizacja Ośrodka Wypoczynkowego „Paprocany" w Tychach oraz rewitalizacja Huty Paprockiej	Koszty możliwe do określenia po opracowaniu projektów technicznych	2005r. 2006r.	EFRR, Budżet miasta
6.	Program rewitalizacji dzielnicy Stare Tychy	Koszty możliwe do określenia po opracowaniu projektów technicznych	2006r.	Środki budżetu miasta, Środki inwestorów, EFRR
7.	Budowa placu zabaw na placu miejskim im. Grażyny Bacewicz na osiedlu Balbina w Tychach	1 647 000	2005r. 2006r.	Środki własne, Budżet miasta (źródła podane przez wnioskodawcę; finansowanie z budżetu miasta uzależnione jest od sytuacji finansowej miasta)
8.	Przebudowa elewacji (osiedle „K")	356 000	2006r.	EFRR, Środki własne
9.	Parking dla samochodów osobowych (osiedle „Z")	50 240	2006r.	EFRR, Środki własne
10.	Parking dla samochodów osobowych (osiedle „Z")	112 000	2006r.	EFRR, Środki własne
11.	Dokończenie zagospodarowania przestrzennego terenu (mała architektura, plac zabaw dla dzieci), Remont elewacji i przebudowa dachów budynków, oświetlenie terenu (Tychy, Pl. Filipa Nowary)	400 000	2005r.	EFRR, Środki własne

Okres programowania: 2007 - 2013

Lp.	Nazwa zadania	Przewidywany koszt realizacji w PLN	Planowany termin realizacji	Planowane źródła finansowania
Projekty kontynuowane z poprzedniego okresu programowania 2005-2006				
1.	Centrum miasta Tychy	Koszt projektu uzależniony jest od przyjętych rozwiązań, w tym koncepcji architektoniczno-urbanistycznych	2007r. 2012r.	EFRR, Środki zainteresowanych beneficjentów
2.	Rewitalizacja obiektu po Zespole Szkół Municypalnych	Koszt projektu uzależniony jest od przyjętych rozwiązań i programu funkcjonalnego obiektu	2007r. 2008r.	EFRR, Budżet miasta, Środki inwestorów prywatnych
3.	Modernizacja Ośrodka Wypoczynkowego „Paprocany" w Tychach oraz rewitalizacja Huty	Koszty możliwe do określenia po opracowaniu projektu technicznego	2007r. 2013r.	EFRR, Budżet miasta

	Paprockiej			
4.	Program rewitalizacji dzielnicy Stare Tychy	Koszty możliwe do określenia po opracowaniu projektów technicznych	2007r. 2013r.	Fundusze gminne, Fundusze własne
Planowane projekty do rozpoczęcia				
5.	Budowa parku spacerowego wraz z boiskiem wielofunkcyjnym na osiedlu Balbina w Tychach	2 400 000	2007r. 2009r.	Środki własne, Budżet miasta (źródła podane przez wnioskodawcę; finansowanie z budżetu miasta uzależnione jest od sytuacji finansowej miasta)
6.	Remont pawilonów wolnostojących, w których zlokalizowane są placówki funkcjonujące w systemie oświatowym: Przedszkole nr 19 al. Niepodległości 154 i Przedszkole nr 22 ul. Dąbrowskiego 85 wraz z zagospodarowaniem przyległego terenu	1 075 430	2007r. 2009r.	EFRR, Budżet państwa, Środki własne
7.	Przebudowa elewacji (osiedle „K")	1 730 000	2007r. 2010r.	EFRR, Środki własne
8.	Przebudowa pawilonu wolnostojącego przy ul. Uczniowskiej 7, w którym zlokalizowana jest placówka kuluralno-oświatowa oraz lokale usługowo-handlowe wraz z zagospodarowaniem przyległego do pawilonu terenu rekreacyjnego oraz boiska wielofunkcyjnego na osiedlu „Urszula" w Tychach	5 189 819	2007r. 2009r.	EFRR, Budżet państwa, Środki własne
9.	Parking dla samochodów osobowych, chodnik (osiedle „Z")	23 060	2007r.	EFRR, Środki własne
10.	Wymiana okien wystawowych (witryn) i drzwi wejściowych do lokali użytkowych, znajdujących się w budynkach mieszkalnych (osiedle „Z")	2 243 800	2007r. 2013r.	EFRR, Środki własne
11.	Wymiana nawierzchni istniejących chodników (osiedle „Z")	3 893 960	2007r. 2013r.	EFRR, Środki własne

V. SYSTEM WDRAŻANIA LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI MIASTA TYCHY

System wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Tychy obejmuje następujące elementy:

- ujęcie poszczególnych zadań i projektów (w zakresie inwestycji miejskich) w kolejnych edycjach Wieloletnich Programów Inwestycyjnych w ramach wolnych środków na inwestycje,
- aktualizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Tychy w aspekcie potrzeb miasta,

- przygotowanie poszczególnych zadań, w tym dokumentacji projektowej (w zakresie inwestycji miejskich) dla zadań inwestycyjnych, ujętych w Lokalnym Programie Rewitalizacji Miasta Tychy,
- sporządzenie i złożenie wniosków (w zakresie inwestycji miejskich) o przyznanie dofinansowania w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego,
- realizacja zadań (w zakresie inwestycji miejskich),
- monitorowanie i raportowanie wydatków oraz efektów rzeczowych i finansowych projektów (w zakresie inwestycji miejskich).

Urząd Miasta Tychy jako jednostka wdrażająca odpowiedzialna jest za:

- analizę możliwości finansowych budżetu miasta,
- kontrolę formalną składanych wniosków (w zakresie inwestycji miejskich) oraz ich zgodność z zapisami Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Tychy,
- sporządzenie i złożenie stosownych wniosków (w zakresie inwestycji miejskich),
- wypracowanie porozumienia pomiędzy samorządem lokalnym a partnerami gospodarczymi, realizującymi pro-rozwojowe inwestycje w ramach zapisów Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Tychy,
- wypracowanie porozumień z partnerami społecznymi w mieście.

Przyjęto założenie, że za przygotowanie projektów i wniosków o współfinansowanie, a następnie realizację odpowiedzialny będzie beneficjent środków z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Urząd Miasta Tychy przygotowuje wyłącznie projekty w zakresie inwestycji miejskich.

Odpowiedzialnym za zarządzanie realizacją Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Tychy jest Pełnomocnik ds. Rewitalizacji, który odpowiada za:

- bieżącą koordynację prac nad wdrażaniem i realizacją Programu,
- monitorowanie zewnętrznych uwarunkowań Programu, w tym pojawiających się nowych źródeł i mechanizmów finansowania,
- przygotowanie i wdrożenie projektów ujętych w Programie ze szczególnym uwzględnieniem inwestycji miejskich.

VI. AKTUALIZACJA I MONITOROWANIE LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI MIASTA TYCHY

Sporządzenie Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Tychy opiera się na dobrze rozpoznanych w mieście potrzebach inwestycyjnych. Od stycznia 2002 roku prowadzony jest na bieżąco tzw. „Wykaz wniosków inwestycyjnych", który jest podstawowym materiałem wyjściowym do opracowania planów rozwoju miasta i określenia polityki inwestycyjnej na kolejne lata, zgodnie z potrzebami społecznymi.

W ramach partycypacji społecznej w procesie aktualizacji i monitorowania Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Tychy celem samorządu jest nawiązanie współpracy sektora publicznego z sektorem prywatnym i mieszkańcami oraz zaangażowanie wyżej wymienionych w realizację przedsięwzięć na zasadzie partnerstwa, w tym w roli współfinansujących projekt lub zarządzających projektem po jego zakończeniu.

Współpraca pomiędzy samorządem, sektorem publicznym, prywatnym, organizacjami pozarządowymi i mieszkańcami polega na:

- informowaniu o możliwościach aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Tychy i zgłaszaniu potrzeb,
- inicjowaniu wspólnych spotkań Urzędu Miasta, sektora publicznego i prywatnego oraz przedstawicieli mieszkańców,
- zapewnieniu szerokiego dostępu do informacji o możliwościach uzyskania dofinansowania w ramach funduszy strukturalnych,
- pomocy technicznej (sporządzanie wniosku i wymaganych załączników) przy ubieganiu się o uzyskanie dofinansowania,
- informowaniu o zakresie finansowania poszczególnych projektów realizowanych przez Urząd Miasta.

Celem działań związanych z promocją Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Tychy jest dotarcie do jak najszerszej grupy beneficjentów działań podejmowanych w ramach Programu.

W trakcie realizacji polityki informacyjnej wykorzystywane są następujące instrumenty w miarę posiadanych środków finansowych:

- informowanie o projektach oraz ich promocja,
- współpraca z mediami: prasą, radiem, telewizją o zasięgu lokalnym i regionalnym (artykuły i relacje prasowe),
- strona internetowa Urzędu Miasta,
- spotkania z potencjalnymi partnerami w projektach,
- informacje zamieszczane w Biuletynie Informacji Publicznej.

W zależności od potrzeb wynikających ze zmian istotnych uwarunkowań zewnętrznych lub wewnętrznych organizowane są debaty z udziałem radnych, przedstawicieli mieszkańców, rad dzielnic.

Do kluczowych prac nad aktualizacją i monitorowaniem Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Tychy należy:

a) Wystąpienie do właściwych jednostek organizacyjnych Urzędu Miasta Tychy i innych podmiotów odpowiedzialnych za wdrażanie projektów z prośbą o przygotowanie sprawozdań z realizacji zadań, objętych Lokalnym Programem Rewitalizacji Miasta Tychy i wniesienie uwag do obowiązującej wersji dokumentu.

b) Wystąpienie przez Wydział Rozwoju Miasta i Funduszy Europejskich o opracowanie szacunkowej prognozy środków budżetowych na kolejne lata.

c) Zebranie i zestawienie danych o przedsięwzięciach wnioskowanych do ujęcia w Programie i zaproponowanych zmianach:
- zgłaszanie przez społeczność lokalną propozycji i zmian w obowiązującej wersji Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Tychy (informacja o możliwości zgłaszania opinii i propozycji zmian umieszczona jest stale na stronie internetowej Urzędu Miasta),
- wystąpienie do podmiotów odpowiedzialnych za wdrażanie projektów i właściwych jednostek organizacyjnych Urzędu Miasta z prośbą o przygotowanie wniosków aktualizujących zadania umieszczone w zapisach obowiązującego dokumentu,
- opracowanie zgłoszonych wniosków, w tym ocena możliwości realizacji przedsięwzięć, określenie planowanego zakresu rzeczowego i szacunkowych kosztów,
- przygotowanie danych o możliwościach finansowania wnioskowanych przedsięwzięć, w tym ze środków Unii Europejskiej.

d) Usystematyzowanie potrzeb inwestycyjnych i wyznaczenie priorytetów.

e) Sporządzenie zaktualizowanej wersji Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Tychy
i przekazanie do konsultacji wnioskodawcom celem wniesienia uwag.

f) Przekazanie zaktualizowanej wersji Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Tychy Prezydentowi Miasta i rekomendacja stanowiska Wydziału Rozwoju Miasta i Funduszy Europejskich odnośnie wyboru nowych przedsięwzięć do ujęcia w Lokalnym Programem Rewitalizacji Miasta Tychy poparta dowodami z konsultacji społecznych.

g) Sporządzenie ostatecznej wersji Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Tychy w oparciu o decyzję Prezydenta Miasta.

h) Przekazanie zaktualizowanej wersji Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Tychy do komisji stałych Rady Miasta celem zaopiniowania i wniesienia uwag.

i) Przyjęcie uchwały o aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Tychy przez Radę Miasta.

j) Umieszczenie zaktualizowanej wersji Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Tychy na stronie internetowej Urzędu Miasta.

W celu zagwarantowania aktualności Programu Rewitalizacji ustala się, że Program może być w miarę potrzeb aktualizowany, ale zaleca się, aby nie odbywało się to częściej niż raz w roku po ocenie sprawozdań z postępów w realizacji z udziałem partnerów społecznych.

BIBLIOGRAFIA

- „Jak powstawało miasto”
  Hanna Adamczewska-Wejchert, Kazimierz Wejchert,
- „Tychy. Zarys rozwoju miasta i powiatu”
  praca zbiorowa (Śląski Instytut Naukowy w Katowicach),
- „Tychy 1939-1993. Monografia miasta”
  praca zbiorowa pod redakcją naukową Marka S. Szczepańskiego,
- „Miasto socjalistyczne i świat społeczny jego mieszkańców”
  Marek S. Szczepański,

- „Remonty i modernizacje budynków - Remonty budynków wielkopłytowych”
  zespół autorów zrzeszonych w PZITB, PZITS,
- „Stan zagrożenia i jego likwidacja w konstrukcji budynku wielkopłytowego”
  Wiesław Ligęza, Marian Płachecki (Politechnika Krtakowska),
- „Technologie i materiały”
  Katarzyna Klukowska,
- „Przeciwdziałanie marginalizacji społecznej w kontekście rozwiązywania problemów alkoholowych w Polsce”
  Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- „Szkodliwe uzależnienia”
  Urszula Parnicka (Instytut Wychowania Fizycznego i Sportu Biała Podlaska),
- „Społeczne przyczyny uzależnień”
  Tomasz Dudek (Szkoła Wyższa Psychologii Społecznej Warszawa),
- „Uzależnienia wśród młodzieży”
  Beata Boćwińska-Kiluk,
- „Wykluczenie, rewitalizacja, spójność społeczna”
  praca zbiorowa pod redakcją naukową Lucyny Frąckiewicz,
- „Uzupełnienie Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego 2004-2006”
  załącznik do rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 25 sierpnia 2004r. w sprawie przyjęcia Uzupełnienia Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego,
- „Przewodnik dotyczący kryteriów planowania oraz zarządzania projektami dotyczącymi rewitalizacji zdegradowanych obszarów miejskich, poprzemysłowych i powojskowych w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego finansowanego ze środków funduszy strukturalnych”
  dokument roboczy Ministerstwa Gospodarki i Pracy,
- „Podręcznik rewitalizacji. Zasady, procedury i metody działania współczesnych procesów rewitalizacji”
  Urząd Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast,
- „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Tychy”
  załącznik do uchwały nr 0150/III/40/02 Rady Miasta Tychy z dnia 18.12.2002r.,
- „Program ochrony środowiska dla miasta Tychy”
  załącznik do uchwały nr 0150/XV/332/03 Rady Miasta Tychy z dnia 18.12.2003r.,
- „Program ochrony środowiska dla miasta Tychy”
  załącznik do uchwały nr 0150/XV/332/03 Rady Miasta Tychy z dnia 18.12.2003r.,
- „Tychy w liczbach”
  Urząd Miasta Tychy
- Opracowanie Pracowni Planowania Przestrzennego i Architektury
  Projekt LHASA WP 1
  Urząd Miasta Tychy
- „Strategia i Polityka Mieszkaniowa Miasta Tychy na Lata 2000 – 2004 z prognozą na rok 2010”
  Urząd Miasta Tychy